klasse

Maandblad voor onderwijs in Vlaanderen
nr. 237 — september 2013 — www.klasse.be

*Win tickets **Film Fest Gent***

TIJDVERLIES VOOR OUDERS, STRESS VOOR LEERLINGEN

Huiswerk? Gekkenwerk!

HET GEHEIM VAN HET **FINSE ONDERWIJS**

WE KUNNEN DE **TABLET** NIET MEER MISSEN

WEG MET HET **DICTEE?**

ADVERTENTIE

IN DIT NUMMER

Nieuwe column Bert Smits p. 35

14

GEZOCHT: SCHOOL ZONDER HUISWERK

Iedereen haat het, niemand wil het weg

38

NIEUW: DE LERAARSKAMER

Terug naar de school van toen

22

HERVORMING SECUNDAIR

Eerste graad verbreedt, Latijn blijft

24

KLASSE IN FINLAND

Wat kunnen we leren van het onderwijsparadijs?

30

TABLETS ONDERZOCHT

Swipen is het nieuwe leren

32

WEEK VAN DE LAAGGELETTERDHEID

Na 40 jaar leert Ronny weer lezen en schrijven

5 **Edito**
6 **Reacties**
8 **Opinie** *Blote benen moeten kunnen*
10 **In beeld** *De laatste schooldag van juf Lieve*
28 **TV.Klasse**
36 **Afgevraagd** *Dictee: weg ermee?*
40 **Mensen met Klasse**
42 **In de klas** *Zo vorm je een (h)echte klasgroep*
46 **Mag dat?** *Tien procent extra voor de sociale kas*
48 **Lerarenkaart** *Win tickets Film Fest Gent*
54 **Klassetips**
64 **Kruiswoordraadsel**
65 **Brussels lof**

ONDERWIJSTERRAS

KORENMARKT GENT

DONDERDAG 17 OKTOBER
VAN 16 TOT 19 UUR

KOM NAAR DE GROOTSTE LERARENKAMER VAN VLAANDEREN!

Juffen en meesters, directeurs en secretariaatsmedewerkers, docenten en proffen, zorgcoördinatoren en CLB-medewerkers … samen bezetten we de terrassen op de Korenmarkt.

We zetten het onderwijs op de agenda. We schuiven de stoelen bijeen en babbelen over schoolbeleid en klaspraktijk, werkdruk en werkplezier.

Het Onderwijsterras is een initiatief van Klasse en het Mysterie van Onderwijs, het platform voor onderwijsinnovatie. Bezoek de Facebookpagina van Klasse voor meer info. Klik op de knop ‘evenementen’.

gent: zoveel stad

klasse

MYSTERIE VAN ONDERWIJS

“Ik kieper af en toe een stapel onverbeterde huiswerken zo de vuilnisbak in. Dat doe ik niet uit luiheid of zo. Soms heb ik gewoon te veel ander werk. Dan blijft dat huiswerk liggen, en op den duur ligt het er zo lang dat er te veel tijd tussen zit om nog terug te geven. Nu, een ramp is dat niet, want uiteindelijk is dat huiswerk toch vooral voor de ouders bedoeld.”

Dat vertelde een leraar mij eind vorig schooljaar. Een vreemde snuiter, dacht ik, een uitzondering. Ik kon me moeilijk voorstellen dat je als leraar huiswerk geeft louter om ouders een schriftelijk bewijs van opgedane kennis te geven. Tot je de getuigenissen van ouders en leraren leest in ons grote huiswerkdossier. Dan besef je: deze leraar is helemaal geen eenzame extremist.

“Huiswerk moet niet concurreren met de voetbaltraining”

Niet dat huistaken over heel Vlaanderen massaal tussen het afval belanden. Wel is het over het algemeen pover gesteld met de zorg om de leerling en zijn leerwinst. De schone schijn voor ouders en het vooropgestelde aantal evaluatiemomenten blijken vaak belangrijkere criteria voor huiswerk. Geen vragen als ‘wat willen we er eigenlijk mee bereiken?’ en ‘wat hebben de leerlingen eraan?’ Terwijl net dat de enige verantwoording voor huiswerk zou mogen zijn.

Bovendien zetten blijkbaar steeds meer leraren en scholen de aanval in op muzieklessen, toneelrepetities, sporttrainingen, jeugdbeweging en andere vrijetijdsactiviteiten. De jongste tijd sijpelen steeds meer klachten binnen over leraren die deze activiteiten afraden. Alsof de ontwikkeling van jongeren zou lijden onder sport en muziek. Alsof leerlingen minder zouden leren als ze actiever zijn buiten de schooluren. Dat is de wereld op z’n kop. Want het is net dankzij die activiteiten dat veel leerlingen het verschil kunnen maken en dingen leren waar op school geen plaats voor is.

Het is alsof sommigen een concurrentiestrijd willen voeren met andere vormen van leren. Wat willen we daarmee bereiken? Dat we alle andere vormen van leren uitroeien, zodat iedereen tussen z’n 2,5 en 18 jaar alleen nog maar met school bezig is? Willen we leerlingen platslaan met leerstof die evengoed ongelezen in de papierbak had kunnen liggen?

Het is net de taak van onderwijs om jongeren leergierig te maken voor alle vormen van leren, ook buiten de schoolmuren, om hen te prikkelen nieuwe inzichten en competenties te ontwikkelen via het internet, via ons - stevig uitgebouwd - deeltijds kunstonderwijs of alle andere mogelijke initiatieven. Laten we er geen concurrentiestrijd van maken. Het is de leerling die telt, niet de plek waar hij iets heeft geleerd.

Pieter Lesaffer
Hoofdredacteur Klasse
pieter.lesaffer@klasse.be
twitter: @plesaffer

RUWE BOLSTER, TOFFE PEER

Bedankt voor jullie themanummer over jongeren (Klasse juni 2013): de mooiste, meest inspirerende en hartverwarmende Klasse die ik ooit heb gekregen. Blij dat mijn collega's en ik niet de enige 'idioten' zijn die achter die ruwe bolsters toch een toffe peer kunnen zien, die het na de zoveelste hysterische tienerruzie niet op de heupen krijgen maar glimlachend een zakdoek aanreiken en zeggen: 'Je bent aan het puberen meisje. Moeilijk hé, maar het komt wel goed.' Jullie noemen ze ruwe diamanten, ik mijn pralinetjes, met zoveel verschillende vullingen maar voor iedereen wel een smaakje dat aanslaat. We houden van hen, ook al zijn ze weer niet in orde, doen ze druk, zijn ze met totaal andere dingen bezig dan school of laten ze het compleet schieten. En het doet zo deugd om dat ook eens van een volslagen onbekende te horen. Ik stel voor aan de directie om het voorwoord uit deze Klasse bijna integraal over te nemen als openingstekst voor de volgende personeelsvergadering. De reportages stralen hoop en blijdschap en trots uit. En zo moet het zijn, in elke school, bij elke jongere, bij elke leraar.

Els Declercq

ANCIËNNITEIT VOOR ZIJ-INSTROMERS

De Vlaamse regering wil het lerarenberoep aantrekkelijker maken door zij-instromers tot twintig jaar anciënniteit uit de privésector mee te laten nemen naar het onderwijs. Daardoor schrijven zich steeds meer mensen in voor een extra lerarenopleiding. Er zijn echter al honderden, misschien wel duizenden leraren actief die eerst een andere baan hebben gehad, of die in het verleden hun onderwijscarrière tijdelijk hebben moeten onderbreken omdat er ooit nog te veel kandidaten waren voor één lerarenjob. De meesten hebben de stap naar het onderwijs niet gezet uit financiële overwegingen. Veel van deze zij-instromers werken volop mee aan het realiseren van de vakoverschrijdende eindtermen, gewoon vanuit hun ervaring. Een baan als jeugdwerker of opvoeder levert toch nuttige ervaring op voor een leraar? Een boekhouder uit een bedrijf kan toch in de les economie concrete praktijkervaringen doorgeven? Tot nu toe wordt al die ervaring echter niet gewaardeerd. Een kleine rekenoefening leert dat een vijftal jaar in een andere job nadien al vlug enkele honderden euro per maand minder loon oplevert in het onderwijs, in vergelijking met een andere leraar die meteen in het onderwijs is gestapt. Na tien jaar lesgeven ben je zo al vlug twee gezinswagens kwijt. Sommige collega's hebben vóór hun onderwijsjob al twintig jaar in een andere sector gewerkt en vallen daarna terug op ongeveer de helft van hun vroegere inkomen. Wie uit de privésector komt, moet dan vaak nog andere voordelen inleveren, zoals een bedrijfswagen, gsm, laptop ... Daarom hopen wij dat de Vlaamse Regering snel duidelijkheid schept. Zorgt zij ervoor dat de aangekondigde anciënniteitsaanpassing niet alleen geldt voor mensen die in de toekomst leraar willen worden, maar ook voor degenen die al eerder de stap hebben gezet om elders opgedane ervaring mee te brengen?

Renaat Steurbaut (Ronse), namens een grote groep leraren die het belangrijk vinden dat de ervaring van zij-instromers naar waarde wordt geschat.

ZET TALENTEN IN HET ATTEST

Jongeren kiezen te weinig voor tso- en bso-richtingen omdat die te weinig aanzien hebben. Vooral ouders aarzelen om hun kind naar deze richtingen te sturen, zegt een onderzoek van de Studiedienst van de Vlaamse Regering. Net als veel andere leraren heb ook ik al zeer moeizame gesprekken gehad met ouders om hen ervan te overtuigen dat hun kind in een andere studierichting waarschijnlijk zijn/haar talenten beter zal kunnen ontplooien. Toch zie ik diezelfde leerlingen met steun van de ouders blijven ploeteren in een aso-richting tot ze botsen op een B- of C-attest. Vaak vatten ze dan een nieuwe richting met een dosis tegenzin en demotivatie aan. Zonde van zoveel talenten. Het onderzoek kijkt voor een oplossing niet in de richting van het onderwijs. Toch ligt een deel van het probleem in dat onderwijs. Het attesteringssysteem benadrukt nu vooral wat je niet kan. Je krijgt bijvoorbeeld een B-attest waarin alle wiskundige richtingen in het aso voor het volgende jaar uitgesloten worden. Geen kat die onthoudt dat je geslaagd was voor dit jaar, wel dat je niet 'goed genoeg' bent voor het volgende. In familiekring wordt dit al snel "Hij moet zakken!" Niet vreemd dat de weerstand groeit tegen bepaalde onderwijsvormen. Een attest waarin staat wat je goed kan en wat je minder sterke kanten zijn, laat je toe een positievere keuze te maken op basis van talenten. Een leerling zou na het tweede jaar bijvoorbeeld te horen kunnen krijgen dat hij/zij beschikt over heel wat sociale vaardigheden en een grote lichamelijke intelligentie, maar minder sterk scoort op vlak van het verbale en logisch-mathematische. De keuze voor een richting als Lichamelijke Opvoeding en Sport lijkt dan een stuk positiever te kunnen dan met het huidige B-attest dat alle aso-richtingen uitsluit. Dit vergt natuurlijk een uitgebreidere denkoefening. Je zou eerst een beter zicht moeten krijgen op de verschillende talenten van de leerlingen. Misschien is daarvoor een bredere eerste graad nodig. Maar ook het basisonderwijs kan daar al zijn licht op werpen. Bovendien zou elke richting in kaart moeten brengen welke talenten het meest aangesproken worden. Het kan wel een hefboom zijn om via onderwijs de rest van de maatschappij te sensibiliseren voor alle talenten.

Anne Kohlbacher (leraar geschiedenis BimSem Mechelen)

"Na tien jaar lesgeven ben je als zij-instromer al vlug twee gezinswagens kwijt"

NIET KIESKEURIG

Ik sta nu drie jaar in het onderwijs en begon eraan met een grote brok 'goesting'. Lesgeven is mijn ding. Toch stel ik vast dat ik in mijn eeuwigdurende zoektocht naar opdrachten, steeds vaker naar jobs buiten het onderwijs uitkijk. Overal hoor je dat in het onderwijs mensen te kort zijn. Dat is niet wat ik de afgelopen jaren heb ondervonden: vervanging na vervanging na vervanging. Soms moeten rondkomen met het loon dat zes uur lesgeven opbrengt. Altijd pas op 1 september weten of je aan de slag kan. Niet in aanmerking komen voor een uitkering omdat je nog nooit een jaar fulltime werkte ... Nochtans ben ik niet kieskeurig: OKAN-leraar, GOK-leraar, zorgjuf, leraar Nederlands, juf zedenleer, secretariaatsmedewerker ... Alles nam ik met open armen aan. Ik ben niet verbaasd wanneer jonge collega's gefrustreerd het onderwijs verlaten. Helaas zijn het vaak enthousiaste, gemotiveerde en creatieve geesten die het onderwijs juist zo hard nodig heeft.

E. Wouters

HERVORMING SECUNDAIR

Enerzijds vind ik het goed dat leerlingen eerst mogen proeven van alles wat het secundair onderwijs te bieden heeft. Dat zorgt ervoor dat leerlingen niet belanden in een studierichting die hen niet ligt. Anderzijds heb ik mijn bedenkingen over de hervormingen van het basisonderwijs. Betere differentiatie aanbieden? Leerlingen een opvolgdossier geven? Dat gebeurt nu al in veel basisscholen. Verschillende

COMING-OUT

In juni beëindigde ik als derdejaarsstudent mijn laatste stage van de lerarenopleiding lager onderwijs. Die heeft mij weer de bevestiging gegeven: mijn hart ligt bij het onderwijs. Ook in deze klas kreeg ik de vraag die ik elke keer verwacht: “Heb jij een vriendin? Hoe heet ze?” Mijn vrienden en familie weten al vijf jaar dat ik homo ben. Hoewel ik nog zo goed als geen negatieve reacties heb ervaren, voel ik bij mezelf toch altijd spanning als leerlingen me die vraag stellen. “Ja, ik heb een vriend.” Meteen reactie: “Hoe heet hij? Hoe oud is hij? Hoe lang zijn jullie al samen?” Dat is voor mij de bevestiging: bang zijn om het te vertellen is niet nodig.

Het is nog niet zo lang geleden dat ik zelf naar een lagere en middelbare school ging. Ik kan me niet herinneren dat er ooit iets noemenswaardig over homoseksualiteit werd verteld. Lang heb ik mezelf voorgehouden dat ik wel een vrouw zou vinden en dat niemand ooit zou weten wat ik echt voelde. Steevast loog ik over mijn geaardheid tegenover mijn ouders, maar ook tegenover vrienden. Dezelfde vrienden die zo positief reageerden toen ik het eindelijk durfde te zeggen. Was mijn angst om het te vertellen ongegrond? Dat weet ik niet, maar hij was er wel en ook vandaag blijven die sporen in mijn achterhoofd hangen.

“Ik heb mezelf lang voorgehouden dat ik wel een vrouw zou vinden”

Het is al ruim tien jaar geleden dat het homohuwelijk in België werd goedgekeurd, maar uit enquêtes blijkt dat er nog steeds heel wat mensen negatief staan tegenover homoseksualiteit. Getuige daarvan de verhalen over verbaal en fysiek geweld tegenover holebi’s, vooral in grote steden. Toch zijn er ook heel wat positieve berichten: in januari stelden de regeringen in ons land nog een actieplan tegen homofoob en transfoob geweld voor. Daarnaast keuren meer en meer landen het homohuwelijk goed. De toekomst ziet er goed uit. Als leraren werken we met de leerlingen niet alleen aan hun kennis en vaardigheden, we bouwen ook aan die toekomst.

De juf van mijn stageklas zei me dat ze geregeld met haar leerlingen over homoseksualiteit praat. Dat raakte mij erg. Want hoewel het een vanzelfsprekendheid zou moeten zijn, wordt het onderwerp maar al te vaak doodgezwegen. Daarom wil ik een oproep doen aan ieder van jullie: praat er met je leerlingen over. Niet met toeters en bellen, maar op een heel eenvoudige manier. Laat bijvoorbeeld eens een bericht uit de actualiteit aan bod komen en haal eens een situatie aan waarbij twee mannen of vrouwen samenwonen. Reageer op negatieve opmerkingen, hoe onschuldig die ook mogen lijken. Zo leer je de leerlingen dat het allesbehalve abnormaal is. Al vind je het zelf niet zo belangrijk, voor heel wat mensen is het dat wel. Nu, maar ook in de toekomst.

Martijn De Vocht (Arendonk)

vakleraren voor Frans, techniek ...? Waarom zou je dit doen? Dat betekent nog meer leraren aanstellen, zonder dat het budget vergroot. Er is niemand die een leerling beter advies kan geven dan een leraar die de leerling in alle domeinen begeleid heeft. Zo kan de leraar de leerlingen beter klaarstomen voor het secundair onderwijs.

Kevin Damen

Dankzij de hervorming van het secundair onderwijs zullen de leerlingen in domeinscholen in principe samenzitten vanuit hun specifieke belangstelling. Maar hebben leerlingen Kantoor (bso) dezelfde brede belangstelling en beroepsperspectieven als de leerlingen die kiezen voor Economie-Wiskunde? Wat gebeurt er met de sterke en algemeen vormende richting Wiskunde-Wetenschappen die straks binnen het domein Techniek-Wetenschappen belandt? We zullen een aantal uren voor de taal- en cultuurvakken en wellicht ook een paar uren wiskunde moeten vervangen door een pakket techniek. Dit betekent een zekere nivellering en veel minder brede toekomstperspectieven in het universitair onderwijs. De ‘sterke’ leerlingen en hun ouders zullen niet kiezen voor techniek-wetenschappen, maar noodgedwongen voor een sterke richting, Latijn-Wiskunde. Dit leidt straks tot nog minder ingenieurs, licentiaten wiskunde, fysica ... Het tso en bso zullen eens te meer de dupe zijn van de hervorming. Ze zullen vooreerst al in de eerste graad minder leerlingen rekruteren. De sterke aso-leerlingen die kiezen voor een algemeen vormende richting zullen in de tweede en derde graad niet in de meer specifieke domeinschool ‘techniek-wetenschappen’ belanden. Meer theoretisch onderwijs is voor leerlingen uit het tso en bso ook heel demotiverend. Het afschaffen van attesten zal leiden tot meer overzitten. We hebben nu bijna 90 procent leerlingen met een einddiploma dankzij ons performant systeem. Dat zouden er straks een pak minder kunnen zijn.

Raf Feys,
hoofdredacteur Onderwijskrant

Als je het akkoord over de hervorming van het secundair leest, zie je dat er weinig veranderingen opgelegd worden voor het secundair onderwijs: zij krijgen de vrijheid om te kiezen. Voor het basisonderwijs gaat het echter om vergaande hervormingen. Mooi dat je deze ingrijpende hervormingen voorstelt als hervorming voor het secundair onderwijs. Is daar met de basis, de vakbonden, de koepels over gesproken? Of is het politiek wel haalbaar om het basisonderwijs regels op te leggen en kan dat niet bij het secundair onderwijs?

Luc Hamels (Parkschool Leuven)

Het aanbieden van techniek, Frans en cultuur/kunstvakken in de derde graad van het basisonderwijs is een goed idee en zal een brede oriëntering stimuleren. Maar moet dat door aparte vakleraren gegeven worden? Het wordt een hele klus om dat allemaal in lesroosters te krijgen en wat doe je dan met die vrijgekomen uren voor de klasleraar? Kan de lerarenopleiding niet geherwaardeerd worden, bijvoorbeeld op universitair niveau, waar je na twee jaar pedagogie kunt kiezen voor de praktijk van het lesgeven, de remediëring of beleidsondersteuning in een school? Zo kunnen de leraren zelf die extra vakken goed onderwijzen en kunnen ze ook beter betaald worden. Het zal de aantrekkingskracht van het beroep verhogen.

Jan Duthoo

Reageren op een artikel in Klasse kan via e-mail naar redactie.leraren@klasse.be of op www.klasse.be/leraren. Vermeld altijd je naam en adres, ook als je je reactie liever anoniem ziet verschijnen. De redactie heeft het recht reacties in te korten en te redigeren.

Blote benen moeten kunnen

Scholen leggen vaak kledingregels op aan leerlingen, maar vragen hun nooit zelf wat ze daar van vinden. Een gemiste kans, vindt Linda Duits. "Wat meisjes onder sexy verstaan, lijkt weinig op wat volwassenen daarvan maken."

Linda Duits is publicist, docent en sociaalwetenschapper gespecialiseerd in populaire cultuur. Ze promoveerde op multiculturele meisjescultuur en schreef samen met pedagoog Pedro De Bruyckere het boek 'Meisjes kijken', dat volgende maand verschijnt. Lees haar blog op dieponderzoek.nl.

Een school is geen zwembad. Je gaat er niet zwemmen, dus draag je er ook geen bikini. Vrijwel alle leerlingen zullen het eens zijn met deze regel. Maar ja, onderweg naar het zwembad heb je ook meer aan dan alleen een bikini. Teenslippers bijvoorbeeld, en wellicht een kort afgeknipte jeans. Misschien wel een buiktruitje dat je navel laat zien, zoals nu net weer in de mode komt. Zulke kleren kunnen in de bus op weg naar het zwembad. Kunnen ze ook op school?

Iedere september is er weer discussie over de kledingregels. Het schoolreglement moet dan ondertekend worden en veel scholen nemen daarin een paragraaf over kleding op. Soms zijn die regels heel specifiek: geen spaghettibandjes. Soms zijn ze vaag: een verzorgd en onopvallend uiterlijk. Het is goed om samen tot regels te komen. Maar je moet ook de uitgangspunten achter die regels expliciet maken. Wat is er precies mis met spaghettibandjes of zichtbare strings? Op basis van welke overwegingen zouden ze wel of niet mogen? En wiens overwegingen zijn dat eigenlijk?

In 2003 ontstond in Nederland een publiek debat over 'buiktruitjes' nadat meisjes die ze droegen van school werden gestuurd. Die ophef vormde een van de aanleidingen voor mijn proefschrift. Ik analyseerde daarin opinie- en achtergrondstukken over buiktruitjes. Hieruit bleek dat deze kledingstukken werden aangegrepen om een bredere maatschappelijke discussie te voeren over fatsoen en keuzevrijheid. De stemmen van meisjes zelf ontbraken geheel in dat debat. Hun bijdrage was ook niet gewenst en werd op voorhand al weggezet: meisjes zouden namelijk onder invloed staan van commercialisering en seksualisering, en dus geen inhoudelijke, rationele bijdrage kunnen leveren.

Toen ik vervolgens met meisjes ging praten over die buiktruitjes, kwam er een heel ander beeld naar voren. Er was veel diversiteit in wat ze precies acceptabel vinden, en daarbij speelden klasse en religie een belangrijke rol. Sommige meisjes zouden nooit hun buik in de klas laten zien omdat hun God dat liever niet had. Deze meisjes vonden het overigens prima wanneer andere meisjes dat wel wilden doen. Er waren ook meisjes die zichtbare strings verschrikkelijk ordinair vonden en die anderen daarop aanspraken.

© thinkstock

De smaak voor blote kleding hing sterk samen met de mode, maar ook met het weer. De meisjes bestreden daarbij de gelijkstelling van bloot met naakt. Niet al hun bloot was sexy bedoeld – en wat zij onder sexy verstonden leek in weinig op wat volwassenen daarvan maakten. De connotaties die volwassenen hadden bij buiktruitjes en strings vonden de meisjes bespottelijk. *Sexuality is in the eye of the beholder.*

'Fatsoen' is geen neutrale term. Onlangs berichtte de Nederlandse Volkskrant dat er scholen zijn die meisjes met korte broekjes naar huis sturen. Ze zouden te uitdagend zijn en docenten zouden zich er ongemakkelijk bij kunnen voelen. Een schooldirecteur die in de krant aan het woord kwam, haastte zich te zeggen dat ze niet de *Bible Belt* zijn – blijkbaar is dat dus ook niet goed. Maar in streng-christelijke gemeenschappen is in ieder geval duidelijk waarop fatsoen is gebaseerd. Wanneer zulke eenduidigheid ontbreekt, is het voor meisjes een langzame en onmogelijke ontdekkingstocht om te achterhalen wat te veel en wat te weinig been is.

"Het zijn leraren die meisjes onnodig seksualiseren"

Vaak hoor je terugkomen dat de school geen nachtclub is. Ja, dat hoef je scholieren niet te vertellen! De vraag is natuurlijk: wat is de school wel? School zou voor meisjes (en jongens) een veilige plek moeten zijn. Voor hen is de school naast formeel opleidingsinstituut ook een alledaagse oefenruimte, waar ze in sociale interactie achterhalen wat gepast gedrag is. De school is dus ook een plek waar heterojongens kunnen leren omgaan met schaarsgeklede meisjes en waar meisjes het effect van hun uiterlijk leren kennen. Leraren zouden daarop in kunnen spelen door met leerlingen te discussiëren over verschillen in fatsoensnormen en verschillen in betekenis van kleding.

Van wat er nu gebeurt leren meisjes ook wel iets, maar dat is nu juist de les die we niet willen. Wanneer scholen zulke kleren verbieden omdat zij vinden dat het 'te ver gaat', geven scholen een signaal dat de seksuele invulling van leraren de voorrang heeft boven wat meisjes zelf vinden. De les is dat meisjes zich maar hebben te schikken naar de *male gaze*, een feministische term voor de blik waarmee mannen vrouwen als object zien. Leraren en andere commentatoren leggen zo eenzijdig hun betekenis van het korte broekje op. En daarmee zijn zij degenen die meisjes onnodig en onterecht seksualiseren.

Nooit meer 1 september

Jaren heeft ze gestreden om het wijkschooltje Geldhof van het Sint-Maarteninstituut in Aalst te laten overleven. Toch werd 29 juni de allerlaatste schooldag voor juf Lieve. Een dalend leerlingenaantal deed de school de das om. Dit schooljaar gaat juf Lieve aan de slag in de derde kleuterklas van de hoofdschool.

"28 jaar heb ik hier voor de klas gestaan, de laatste tien jaar helemaal alleen. De kleuters zaten van hun 2,5 tot 6 jaar bij mij, dat was mijn groot gezin. Hun ouders heb ik nog als kind in de klas gehad. Elk schoolfeest was een overrompeling. De buurt was kwaad toen het slechte nieuws kwam. Ik begrijp dat. Er zijn hier veel tranen gevloeid, die vrijdag. Ze bleven maar staan, we konden geen afscheid nemen."

"Ik ben wel een beetje bang voor het nieuwe schooljaar. Het is misschien moeilijk te begrijpen, maar ik stond graag alleen. Ik troost me met de gedachte dat ik de verantwoordelijkheid nu kan delen met mijn collega's. Natuurlijk zal ik met evenveel energie voor de kinderen staan."

De gebouwen van dit kleuterschooltje zullen niet leeg blijven: in het nieuwe schooljaar wordt er tweedekansonderwijs aangeboden. “De eerste week van juli hebben we met enkele vrouwen vijf lange dagen de school leeggemaakt. Een verschrikkelijke week. Die vrijdag heb ik mijn klop pas gekregen. Ik heb nog eens goed *gebleit*. Nu is 't voorbij."

Elke maand toont Klasse nieuw werk van jonge fotografen. Deze maand: Lieven Geuns (°1987).

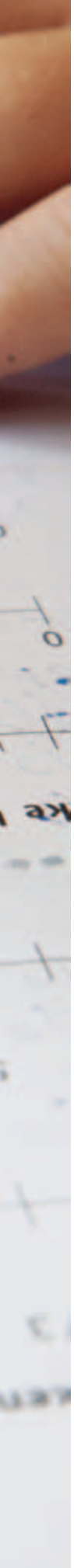

DOSSIER

door Nele Beerens
foto's: Sofie Coreynen

Iedereen haat huiswerk, niemand wil het weg

Heel wat leraren vinden dat ze pas goed lesgeven als ze veel huiswerk geven. Heel wat ouders vinden dat hun kinderen pas goed leren als ze veel huiswerk krijgen. Twee keer fout, zeggen experts. "Huiswerk dient niet om thuis de lestijd te verlengen. Je haalt er ook geen betere resultaten mee, maar kweekt hoogstens een degout van school." Waarom wil niemand het dan weg?

"Onze kinderen zitten vaak doodop te wenen omdat ze nog huiswerk moeten maken", schrijft mama Lyn naar Klasse voor Ouders. "Elke dag blijven ze tot 18 uur in de naschoolse opvang. Ze komen moe thuis, we eten samen en dan moeten ze nog aan hun huiswerk beginnen. Soms hebben ze tegen de volgende dag wel vier verschillende taken of lessen. Tegen dat ze klaar zijn, is het al 20 uur en hebben ze amper kunnen spelen, sporten of wat tv kijken."

"Een herkenbare situatie voor veel kinderen en jongeren", zegt Kaylee Surgeloose, woordvoerder van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK). "Zeker in de piekperiodes vóór een rapport geven leraren te veel huiswerk mee, zonder te overleggen met hun collega's of met de leerlingen." Het is een van pijnpunten die naar voren kwamen uit gesprekken die VSK voerde met ruim tweeduizend scholieren. "Bovendien denken leraren te weinig na over een zinvolle invulling. Ze beschouwen huiswerk als een 'gewoonte' en vullen het op een 'klassieke' manier in: oefeningen afwerken, herhalingsopdrachten, maar ook tijdrovende groepswerken."

TIJD INHALEN

"Het probleem is dat leraren en directies op schoolniveau nog te weinig stilstaan bij de meerwaarde van huiswerk", zegt Yvan Ameye, co-auteur van het boek 'Huiswerk in de basisschool: sleutelen aan een huiswerkbeleid'. "Veel leraren beslissen nog op eigen houtje hoe ze ermee omgaan en denken niet na over het nut. Welk doel heeft huiswerk? Daarover moet je samen als team nadenken. Meestal gaat het om drie pijlers: inoefenen van de leerstof, zelfstandig leren werken en de brug vormen tussen school en thuis."

Andere leraren gebruiken huiswerk als middel om lestijd in te halen of te verlengen. "Ze zeggen dat ze in de klas niet voldoende tijd hebben en daarom werk meegeven naar huis. Vaak gaat het dan letterlijk om oefeningen afwerken", weet Veerle Verley van het Steunpunt Diversiteit & Leren. "Maar dat is gevaarlijk: je geeft mee naar huis wat eigenlijk in de klas zou moeten, onder jouw toeziend oog. Bovendien zijn de trage werkers dubbel gestraft. Zo geef je een negatieve invulling aan huiswerk."

VERBETERD DOOR MA OF PA

Leraar Kris geeft les in het derde leerjaar. Hij beperkt het huiswerk tot een half uurtje per dag. "Dat betekent dat mijn leerlingen thuis niet veel hoeven te leren en dat veel toetsen gaan over parate kennis. Maar bij mijn collega steigeren de ouders als hun kind thuis de toets niet kan voorbereiden. Zijn leerlingen moeten dus thuis veel meer werken … omdat de ouders dat willen."

"Als school duidelijk de doelstellingen en verwachtingen rond huiswerk communiceren naar ouders kan al veel helpen", zegt Yvan Ameye. "Zo moeten ouders ook hun plaats kennen in de huiswerkbegeleiding. Thuis hoeven ze geen leraar te spelen. Ma of pa gaan vaak de taak van hun kind verbeteren, zeker als die 'voor punten' is. Of ze geven inhoudelijke uitleg, die vaak verschilt van de uitleg die de leraar in de klas gaf en dus tot nog meer verwarring leidt bij het kind. Dat is niet hun rol. Wel interesse tonen, stimuleren en voor een geschikte omgeving zorgen, volgens de ABC-methode (zie kaderstuk op p. 19, *nvdr*). Ze kunnen ook feedback geven aan de leraar als hun kind bijvoorbeeld veel langer dan vooropgesteld aan een taak bezig is geweest. Zo wordt huiswerk een nuttig communicatiemiddel."

"Huiswerk dient niet om leerstof in te halen"

Yvan Ameye,
auteur 'Huiswerk in de basisschool'

OUDERNEUTRAAL

Toch kunnen lang niet alle ouders hun kind even goed ondersteunen bij het huiswerk. Daardoor dreigt huiswerk de kansenongelijkheid nog te versterken. Het Centrum voor Taal en Onderwijs (KU Leuven) stelde na onderzoek (2011) in Brussel vast dat vooral allochtone kinderen een grotere slaagkans hebben wanneer ze niet afhankelijk zijn van de hulp van hun ouders bij het maken van huiswerk. Het opleidingsniveau van de moeder bleek immers bepalend voor het succes van de leerling op school. "Daarom is het zo belangrijk om voor 'ouderneutrale' taken te kiezen", zegt Veerle Verley. "Kinderen moeten huistaken tot een goed einde kunnen brengen zonder de hulp van een volwassene."

MEER IS NIET BETER

Als huiswerk vandaag voor zo veel ouders een extra belasting betekent, waarom zijn ze er dan meestal toch niet tegen? "Het is bijna paradoxaal", zegt Verley. "Ouders klagen vaak terecht dat hun kind door het vele huiswerk geen tijd meer heeft voor ontspanning, maar tegelijk zijn heel wat ouders vragende partij om huiswerk te geven, want het bewijst dat hun kind iets bijleert. Ik kwam in mijn praktijk al met scholen in contact die huiswerk in het verleden afschaften, en het onder druk van een groep ouders weer invoerden. Het zit blijkbaar ingebakken: veel huiswerk staat gelijk aan goede kwaliteit. Maar niets is minder waar."

“Het zit ingebakken: veel huiswerk betekent goede kwaliteit”

Veerle Verley, Steunpunt Diversiteit Leren

Ook leraren menen vaak dat véél huiswerk een goede voorbereiding is voor later, weet Kaylee Surgeloose. “Zo word je als leerling klaargestoomd voor de overload aan informatie en vragen die ook in het hoger onderwijs en op de arbeidsmarkt op je zullen afkomen, zeggen ze.” Maar dat argument houdt volgens Surgeloose geen steek. “Leerlingen helpen goed te plannen in plaats van al dat werk op een hoop te gooien, daarmee help je ze veel beter op weg voor later. Daar wordt nu op scholen te weinig tijd voor gemaakt.”

Verschillende internationale onderzoeken bewijzen dat veel huiswerk niet tot betere leerresultaten leidt. Integendeel. De Australische onderzoeker Richard Walker (Universiteit Sydney, 2012) toont aan dat er geen relatie is tussen hard werken thuis en punten halen op school. In landen waar kinderen meer tijd kwijt zijn aan huiswerk, zijn de schoolresultaten zelfs lager. Kinderen die te veel huiswerk krijgen, hebben het gevoel dat huiswerk ten koste gaat van dingen die ze zelf leuk en waardevol vinden. Zo wordt huiswerk maken iets vervelends, concludeert Walker. Amerikaans onderzoek (Universiteit Indiana, 2012) bevestigt dat. *“With homework, more is not better”*, zo vat onderzoeker Robert Tai de resultaten samen.

HAALBAAR VOOR ELK KIND

Niet de kwantiteit, wel de kwaliteit is dus belangrijk. Zorgen voor meer variatie is daarin al een eerste stap. “Huiswerk is veel meer dan reproduceren”, zegt Veerle Verley. “Het dient ook om vaardigheden en attitudes te ontwikkelen. Daarom is het interessanter om open opdrachten te bedenken. Laat leerlingen bijvoorbeeld een week het nieuws volgen en met drie zelfgekozen items naar de klas komen. Dan kan je inspelen op hun interesses en kijken naar het proces in plaats van naar het resultaat. Dan kunnen ze geen ‘fouten’ maken. De succeservaring en de leerwinst zullen een pak groter zijn dan bij oefeningen waarbij ze met een verbetersleutel kunnen checken of het antwoord juist is.”

Ook leerlingen kiezen resoluut voor kwaliteit, benadrukt VSK. “Zij zijn misschien zelfs de grootste pleitbezorgers van huiswerk dat inspeelt op hun zelfstandigheid, waarbij ze in hun eigen tempo en volgens hun eigen interesses aan opdrachten kunnen werken die ze zelf de moeite waard vinden”, aldus Surgeloose.

Aan zulke huistaken hebben niet alleen leerlingen, maar ook leraren effectief iets. Daarin zit misschien wel de belangrijkste functie van huiswerk: de terugkoppeling in de klas. “Met huiswerk kan je iets dóen in de klas, je leert er als leraar heel veel uit: je kan je lessen bijsturen, leerlingen remediëren en differentiëren”, zegt leraar Kurt Rasschaert.

“Die differentiatie is er al vaak in de klas, maar als je echt wil inzetten op gelijke kansen zou je dat principe ook moeten doortrekken naar huiswerk”, stelt Yvan Ameye vast. “Als je als leraar aandacht hebt voor verschillen in mogelijkheden en interesses van elke leerling, kan je gaan variëren in de opdrachten die je meegeeft naar huis: naar tijd, hoeveelheid, soort opdracht ... Het principe is: geen gelijke taak, maar wel een gelijkwaardige inspanning. Zo is huiswerk voor elk kind haalbaar en houdt het er een goed gevoel aan over.”

Slecht gepland, klassiek ingevuld

Dit zeggen 2000 leerlingen uit het secundair over huiswerk:

1. Met de globale werkdruk valt het mee, **maar de huistaken en lessen zijn vaak onevenwichtig gespreid**. Voornaamste oorzaak? Het rapport. Alle leraren hebben nog snel punten nodig en plannen huiswerk en toetsen allemaal op hetzelfde moment, zonder overleg met collega’s en leerlingen. **Er is nood aan een betere planning.**

2. De **invulling van huiswerk blijft ‘klassiek’**. Leraren beschouwen het als een gewoonte en denken niet voldoende na over de meerwaarde. Huiswerk is te vaak een manier om het leerproces af te sluiten en leerlingen via een opdracht of toets een score toe te kennen. Het is **te weinig een startpunt voor feedback** en remediëring.

3. De **verwachtingen van leraren liggen onrealistisch hoog**. Leerlingen vinden het niet leuk dat er door de digitale leerplatformen plots taken kunnen bijkomen. Ook onaangekondigde toetsen bezorgen extra stress.

4. Leraren moeten op schoolniveau op zoek gaan naar **gedeelde afspraken en een gedeelde visie**. Inspraak van de leerlingen is daarbij essentieel.

Bron: gesprekken Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) met meer dan tweeduizend leerlingen secundair onderwijs. Lees het volledige advies van VSK op www.scholierenkoepel.be.

"Geef de gezinnen tijd terug"

"Huiswerk legt een enorme druk op de vrije tijd van gezinnen. En niet alle ouders zijn in staat hun kinderen ermee te helpen. Daarom kunnen scholen beter helemaal stoppen met huiswerk", zeggen kinderpsychiater Marina Danckaerts en Stefan Ramaekers, docent aan het Laboratorium voor Educatie en Samenleving (KU Leuven).

Stefan Ramaekers: "Scholen verwachten dat ouders betrokken zijn en hun kind ondersteunen bij het huiswerk. Vaak vertrekken ze daarbij vanuit het klassieke gezin dat daar de tijd voor heeft. Maar net die tijd ontbreekt vaak wanneer ouders beiden voltijds werken, alleenstaand zijn of hun kinderen hobby's beoefenen. Bovendien leert het ene kind trager dan het andere: waar de ene ouder tien minuten met zijn kind bezig is, zwoegt de andere een uur met zijn kroost aan dezelfde taak. Kunnen we ouders dan niet beter ontlasten van huiswerk en tijd geven om gewoon als gezin samen te zijn?"

"Wie het al moeilijk heeft op school, dreigt bovendien nog verder achterop te geraken omdat zijn ouders hem, om verschillende redenen, niet kunnen helpen. De sterke leerlingen daarentegen zijn vaak net diegenen die ook thuis extra stimulansen krijgen, waardoor zij nog meer voorsprong krijgen. De doelstellingen van huiswerk – leren plannen, zelfstandig werken, de leerstof inoefenen – kan je ook op andere manieren bereiken dan met huiswerk. Dat is niet alleen de verantwoordelijkheid van leraren en ouders, daar moeten we als samenleving aan werken."

"Huiswerk zorgt bij veel kinderen ook voor dagelijkse stress in de relatie met hun ouders en werkt psychische problemen in de hand", zegt **Marina Danckaerts**. "Huiswerk leert hun dat ze 'moeten' presteren. Dat zorgt voor spanning tussen ouders - die hun kinderen willen vooruit helpen in het leerproces - en kinderen bij wie het leren, om welke reden ook, stroever verloopt. Eerder dan te helpen, leidt huiswerk zo tot wederzijdse frustratie en verwijten. Het bepaalt in veel gezinnen de negatieve sfeer van de avond en is vaak het topmoment van emotionele en gedragsproblemen bij kinderen."

"Instuderen en oefenen zijn belangrijke opdrachten in een leerproces, maar misschien kan een schooldag daar gewoon systematisch mee eindigen. Dan kunnen kinderen naar huis met eventueel enkel nog een creatief opdrachtje voor de volgende dag. Zo zouden we meteen ook heel andere maatschappelijke waarden communiceren aan onze jeugd."

Moeten we het huiswerk afschaffen? Zo reageren ouders, leraren en leerlingen op www.klasse.be/ouders.

De school werd uitgevonden om te leren. Thuis is er om je te ontspannen. Hoeveel ouders nemen nog werk mee naar huis?
(Pierre, ouder)

Prop de tijd van kinderen niet vol met leerwerk waarvan je toch niet weet wie het werkelijk doet: de ouder of het kind.
(Isabelle, ouder)

Laat de scholen een uurtje langer open om het huiswerk te maken. Indien nodig kunnen de kinderen dan nog een vraag stellen aan de juf.
(Nalieke, ouder)

Huiswerk is een reden waarom ik heel graag met de school ben gestopt.
(Vicky, leerling)

Je moet kinderen en jongeren geleidelijk laten wennen aan een houding waarin leren niet alleen iets van school is. Een redelijk opgebouwde dosis huiswerk kan daarbij helpen, zelfs al van in de lagere school.
(Martin, leraar)

Hoe pakken zij huiswerk aan?

“Wij doen het zonder”

“In de eerste drie leerjaren krijgen onze leerlingen geen huiswerk”, zegt **Marcel Bosmans**, directeur van de Montessorischool 't Schooltje van Oppem (Meise). “Thuis oefenen ze enkel kort wat ze moeten ‘automatiseren’, zoals lezen of tafels leren. Nieuwe leerlingen zeggen in het begin vaak: ‘Joepie, geen huiswerk!’ Maar na een tijdje hoor je spontaan: ‘Meester, ik was met iets bezig en het is nog niet af, mag ik dat mee naar huis nemen?’ Je moet ze blijven boeien. Twijfelende ouders zien snel in dat hun kind het ook zonder opgelegd huiswerk prima doet en zélf initiatief neemt. In de bovenbouw (vierde, vijfde en zesde, *nvdr*) grijpen we huiswerk aan als middel voor leren leren. Dan oefenen de leerlingen bijvoorbeeld woordenschat voor tweede taal thuis in.”

© klasse

Joke Hermus, leraar groep 4, bovenbouw: “Ik geef geen oefeningen mee die de leerlingen aan mij moeten afgeven en die ik ’s avonds thuis verbeter. Daar gaat veel te veel tijd over. In de klas kan je dit proces beter observeren, onmiddellijk bijsturen en feedback geven. Daar kruipt niet meer tijd in, omdat elk kind volgens zijn eigen noden werkt. Ouders kunnen volgen wat hun kind leert via de logmap, een soort agenda die elke dag mee naar huis gaat. Daarin schrijven de leerlingen alles op wat ze hebben gedaan en plannen ze vooruit. Ouders komen ook op de speelplaats en er zijn geregeld oudercontacten. De nood aan huiswerk als brug tussen school en thuis voelen we dus niet meteen. Ook de overgang naar het secundair verloopt vlot. Onze oud-leerlingen zijn net heel goed in plannen en zelfstandig werken, omdat ze dat hier in de klas een hele dag doen.”

“Elke leerling krijgt hier een andere taak”

“We geven gedifferentieerd les, dus waarom aan iedere leerling hetzelfde huiswerk geven?”, zegt **Renilde Dewaelheyns**, directeur van GO! Basisschool De Luchtballon (Tienen). “Wie op school een tafelkaart voor de maaltafels gebruikt, mag die ook thuis gebruiken. Sterkere kinderen geven we extra uitdagende oefeningen. Ouders vergelijken in het begin wel eens, maar als je de leerwinst voor elk kind goed duidt, zien ze er de meerwaarde van in. Leraren krijgen hier ook feedback van leerlingen. Ze kleuren onderaan de taak een passend gezichtje in: was de taak moeilijk of gemakkelijk, leuk of saai, kreeg je hulp? Ouders laten via de agenda weten hoe het vlot met huiswerk, zodat leraren continu kunnen bijsturen.”

Ludwina Simons, leraar vierde leerjaar: “Huiswerk moet haalbaar zijn voor elk kind. Daarom geef ik korte taken: gewoon even de leerstof inoefenen en checken of ze het alleen kunnen. Ook voor de ouders mag het geen kwelling zijn. Prentjes zoeken is dus uit den boze. En omdat leerlingen ook recht hebben op ontspanning, krijgen ze op woensdag en vrijdag geen huiswerk mee. De hoeveelheid bepaalt trouwens niet de kwaliteit van je school. Punten geven op huiswerk doen we niet, anders is de kans groot dat de ouders het maken of verbeteren. Dan schiet huiswerk zijn doel voorbij: kinderen zelfstandig leren werken.”

Myriam Genie, zorgcoördinator: “Onze school telt zestig procent GOK-leerlingen. Om een gelijke start voor ieder kind te verzekeren, organiseren we voor het eerste leerjaar een naschools huiswerkklasje. Ik probeer ook de ouders goede huiswerkgewoontes aan te leren. Soms moet ik nog basisbegrippen uitleggen, als ouders bijvoorbeeld vragen: *‘Madame, dictée, c’est quoi?’* Wie nog meer ondersteuning nodig heeft, kan terecht bij vzw De Huiswerkbrug, een dienst van de Stad Tienen waar studenten vrijwillig bij kinderen thuis langs gaan om het huiswerk te begeleiden en ouders te helpen.”

© klasse

Meer huiswerktips vind je op KlasCement - zoek op 'huiswerk'.

Hoe scoort jouw huiswerk? Doe de test op klasse.be/leraren

"Huiswerk is geen apenwerk"

© klasse

"Vroeger maakten we in de klas de eerste twee kolommen oefeningen, kolommen drie en vier waren voor thuis", zegt Kurt Rasschaert (41), leraar wiskunde van GO! Middenschool Campus Kompas (Wetteren). "Maakte een leerling bij de eerste oefening een denkfout, dan kon hij die niet meer bijsturen. Rekende hij op zijn ouders, een oudere broer of een klasgenoot, dan was je de verkeerde aan het testen. Kreeg hij thuis geen ondersteuning, dan werkte je die ongelijke situatie in de hand. Dat soort reproductieve taken had niet veel nut. Apenwerk, dat was het. Nu maken we samen alle oefeningen in de les. Thuis verwerken leerlingen de leerstof voor de wekelijkse toets. Ze gebruiken daarvoor een e-leerpad en krijgen direct online feedback. Als leraar weet je zo beter waar de hiaten zitten. Al heb ik 's avonds geen verbeterwerk meer, de individuele opvolging van elke leerling duurt langer dan twintig keer hetzelfde huiswerk corrigeren. Maar het is tenminste zinvol."

Karin Reubrecht, directeur: "'Wat leren de leerlingen hieruit?' Die vraag moet elke leraar zich stellen als hij een taak geeft. We willen dat de leerling de taak graag doet en dat zijn resultaten verbeteren. Maar we kijken ook naar de tijdsinvestering. De school mag niet alle vrije tijd van kinderen 'afnemen' via huiswerk. Wij geven dus geen huiswerk dat meteen na de vakantie af moet zijn. En in de digitale schoolagenda ziet elke leraar wanneer de collega's toetsen en taken ingepland hebben. Drie per dag is het maximum in de eerste graad. Zo vermijden we overdruk."

HET HUISWERK-ABC

Afspraken maken, Bemoedigen en Controleren. Volgens dit ABC begeleiden ouders de huistaken van hun kinderen het best. In de eerste aflevering van de nieuwe TV.Klasse-reeks Ziezo! zie je hoe dat moet. Toon jij het filmpje op de eerste ouderavond? En geef je de link door aan de ouders?

www.tvklasse.be

door Kris Vanhemelryck en Stefaan Tolpe

© TSM

UITWISSELING

Met de bus naar Marokko

Een heel schooljaar lang werkten negen leerlingen uit het vijfde jaar Carrosserie van de Technische Scholen Mechelen aan een nieuwe schoolbus voor het Collège Bni Sidel in de provincie Nador. Volgende maand zal de klas het busje zelf gaan overhandigen in Marokko.

“Carrosserie is geen eenvoudige richting want het vergt veel handenarbeid. Daar moeten leerlingen soms geduld voor hebben”, zegt leraar Said Ibrahimi. “Door samen te werken en naar Marokko te reizen, zien ze het effect van hun inspanning. Ze zijn meer gemotiveerd om te leren, want ze hebben een concreet doel. De leerlingen komen in Marokko ook in contact met de leerlingen ter plekke en hun levensomstandigheden. Zo zien ze dat het dorp nog maar twee jaar stromend water en elektriciteit heeft. Dat is best confronterend.” Het Collège Bni Sidel ligt in heel landelijk gebied. Daardoor geraken niet alle leerlingen in de les. De school zal het busje dan ook inzetten om leerlingen die ver van de school wonen de kans te geven om naar school te gaan.

HOGER ONDERWIJS

Minder studenten in beroep tegen resultaat

Het aantal studenten dat zijn examenresultaten aanvecht bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen is voor het eerst sinds lang gedaald. Ook het aantal interne klachten is in de meeste hogescholen en universiteiten verminderd of gelijk gebleven.

Studenten die niet akkoord gaan met hun examenresultaten kunnen daartegen in beroep gaan. Eerst via de eigen hogeschool of universiteit, daarna bij de Raad. Die opende vorig jaar 124 dossiers. In 2011 waren dat er nog 140, een daling met 11 procent. Volgens David Keyaerts, secretaris van de Raad, werken de interne beroepsprocedures van de hogescholen en universiteiten mogelijk steeds beter. “Dat zou betekenen dat er in de feiten niet minder klachten zijn, maar dat ze gewoon minder doorstromen naar de Raad voor betwistingen.” Toch zien ze ook op de hogescholen en universiteiten het aantal klagers dalen, zo blijkt uit een rondvraag van Klasse. “Dat komt onder andere doordat docenten op voorhand nog duidelijker zeggen wat ze verwachten en achteraf nog meer feedback geven aan de studenten”, zegt Nathalie Depoorter van de centrale ombudsdienst van de UGent. De meeste studenten die in beroep gaan tegen hun resultaat krijgen trouwens ongelijk. Van de 124 dossiers bij de Raad voor betwistingen inzake studievoortgangsbeslissingen waren er slechts 45 gegrond. Bram Roelant, voorzitter van de Vlaamse Vereniging van Studenten, roept docenten op om hun manier van examineren niet te veranderen om het risico op klachten te verminderen. “Ze moeten het soort examen geven dat het best past bij het vak”, aldus Roelant.

ONDERZOEK

Zorg is ook een taak van de leraar

"Zorgverantwoordelijken moeten naast leerlingen ook hun collega's ondersteunen. Dan is hun zorgbeleid het meest efficiënt", zegt Elke Struyf (Universiteit Antwerpen). Zij deed samen met collega's van de KU Leuven en de Karel de Grote Hogeschool onderzoek naar het zorgbeleid in het gewoon basis- en secundair onderwijs.

Bij een 'geïntegreerd' zorgbeleid bieden vooral de leraren in de klas zorg aan leerlingen met specifieke noden. "Leraren moeten daarbij kunnen steunen op de expertise van de zorgverantwoordelijke en een goed uitgebouwde en gedragen zorgvisie van de school", zegt Struyf. Dan zien leraren zelf zorg verlenen meer als hun taak en neemt hun expertise toe. Omdat de rol van zorgverantwoordelijke zo cruciaal is, beschouwen scholen die beter niet als een uitbolfunctie. "De beste leraar is niet noodzakelijk de beste zorgverantwoordelijke. Hij of zij moet coachingskwaliteiten hebben. Ook uren versnipperen is geen goed idee", zegt Struyf.
Zes op de tien basisscholen hebben al een goed zorgbeleid uitgebouwd. In het secundair onderwijs is dat slechts drie op de tien. De zorgmiddelen die de overheid in het basisonderwijs investeerde, renderen. Daarom pleit het onderzoek ervoor om ook in het secundair onderwijs gericht te investeren in zorg.

Screen het zorgbeleid van je school met de (gratis) elektronische vragenlijsten 'Zorg op school' en 'Zorg in de klas'. Vraag ze aan via elke.struyf@ua.ac.be.

SCHORSING

2474

Leerlingen werden vorig jaar definitief geschorst en van school gestuurd. Dat is een derde meer dan in 2009. Vooral in het Brusselse Nederlandstalige onderwijs steeg het aantal tuchtprocedures: van 84 naar 150 in drie jaar tijd.

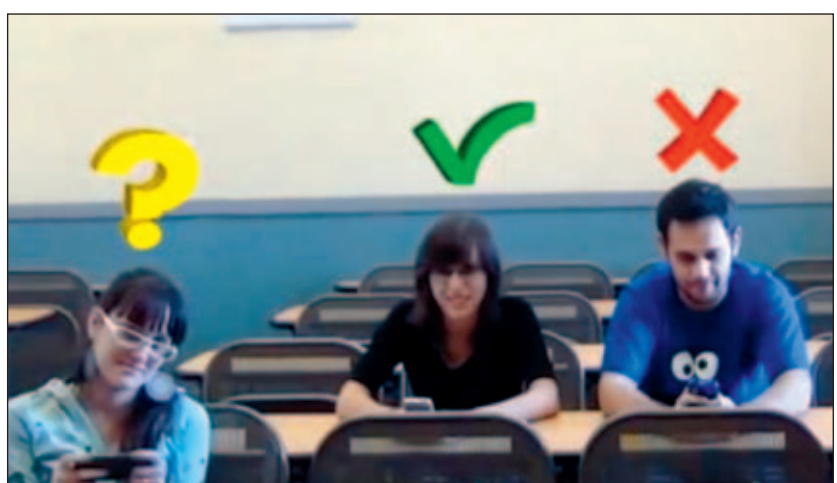
LEVENSBESCHOUWING

Islamlessen GO! steeds populairder

In acht jaar tijd is het aantal leerlingen dat voor lessen islam kiest in de lagere scholen van het GO! gestegen met 10 procent. Bijna één op de vier leerlingen (23 procent) volgt er nu lessen islam. Het aantal leerlingen dat katholieke godsdienst kiest, is gedaald van 50 naar 40 procent. Zedenleer blijft status quo rond 36 procent.

Ook in het secundair onderwijs steeg het aantal leerlingen islamitische godsdienst, van 10 naar 17 procent. Het aandeel katholieke godsdienst (25 procent) en zedenleer (56 procent) daalde lichtjes. "De toegenomen populariteit van islamlessen is een logisch gevolg van de gewijzigde schoolpopulatie. Die trend zal zich doorzetten", zegt Raymonda Verdyck, topvrouw van het GO!. Daardoor is er volgens Verdyck dringend nood aan goede islamleraren.

"Het is moeilijk om islamleraren met de nodige vooropleiding te vinden. Bovendien hebben wij geen inspraak over de inhoud van het vak." De KU Leuven biedt vanaf het academiejaar 2014-2015 de masteropleiding 'Islamitische theologie en godsdienstwetenschappen' aan op academisch niveau. "Die opleiding zal zich niet specifiek op het onderwijs richten", zegt Verdyck. "Dat is jammer. Specifieke opleidingen zijn een betere garantie voor kwaliteit."

OPMERKELIJK

Slimme bril maakt leraren helderziend

Heb jij soms geen idee of je leerlingen of studenten je uitleg wel begrijpen? Aan de Madrileense universiteit Carlos III hebben ze er iets op gevonden: de docent draagt er een 'slimme' bril. Daarmee ziet hij boven het hoofd van elke student een symbool dat aangeeft of hij het snapt.

Het systeem heeft ook extra functies. Zo kan de docent een grafiek opvragen die hem toont hoeveel studenten de les begrijpen. Hij kan ook informatie laten verschijnen die hij zeker niet mag vergeten tijdens zijn uitleg.

Momenteel zijn de brillen nog erg duur en helemaal niet ergonomisch. De onderzoekers hopen dat het systeem de komende jaren ook effectief op de markt komt.

Zes vragen over het nieuwe secundair

Eerste graad verbreedt, Latijn blijft

Op 4 juni sloot de Vlaamse Regering een akkoord over de hervorming van het secundair onderwijs. Dat zal er anno 2025 heel anders uitzien. Wat zijn de gevolgen voor leraren, leerlingen en ouders? Het nieuwe secundair in zes vragen en antwoorden.

• *door Leen Leemans, foto Joris Casaer*

1.
WANNEER KIEZEN LEERLINGEN EEN STUDIERICHTING?

In het eerste jaar van de eerste graad krijgen leerlingen in hun basispakket (27 uur) vakken uit alle domeinen, met meer aandacht voor techniek, wetenschappen, economie, moderne vreemde talen, burgerschap, ondernemingszin, sociaal-emotionele ontwikkeling en relationele vaardigheden. Dankzij het keuzegedeelte of differentiatiepakket (5 uur) kunnen leerlingen al vanaf 13 jaar een studierichting kiezen. Wie het nog niet weet, kan wachten tot 14 jaar.

Vanaf het tweede jaar van de eerste graad kiezen leerlingen voor een basisoptie. De bestaande basisopties worden vereenvoudigd en inhoudelijk verbreed. Bijvoorbeeld: de huidige richting Handel oriënteert leerlingen vrijwel rechtstreeks naar de studierichting Handel, de toekomstige basisoptie Economie gaat breder en stuurt leerlingen bijgevolg niet naar een specifieke richting. Leerlingen in een schakeltraject (vroegere B-stroom) krijgen een meer op maat aangepast programma dat maximaal drie jaar duurt.

2.
KAN DE KLASSENRAAD NOG A-, B- EN C-ATTESTEN TOEKENNEN?

Ja, maar ouders en leerlingen krijgen bij elk attest een meer uitgebreide motivering. Een B-attest kan niet na het eerste leerjaar van de eerste graad. Een C-attest kan alleen nog in uitzonderlijke gevallen op basis van een uitdrukkelijke motivatie. Een leerling met een A-attest kan verplichte remediëring krijgen voor een bepaald vak in het volgende jaar. Leerlingen met een B-attest mogen hun jaar niet meer overzitten, tenzij de klassenraad dat in uitzonderlijke gevallen expliciet adviseert.

3.
WANNEER MOET DE HERVORMING HELEMAAL ROND ZIJN?

In de afgelopen jaren heeft de Vlaamse regering al maatregelen genomen die het pad effenen voor de hervorming. Een voorbeeld daarvan zijn de individuele leertrajecten voor leerlingen met een taal- of leerachterstand. Ook dit en volgend schooljaar worden nog concrete maatregelen genomen. Tegen uiterlijk 2016 moet de blauwdruk voor de nieuwe matrixstructuur in de tweede en derde graad er liggen. Die wordt nog afgetoetst en geëvalueerd met alle belanghebbenden in het onderwijs. Tegen 2025 moet de hele hervorming rond zijn.

4.
ZITTEN LEERLINGEN MET EEN VERSCHILLEND NIVEAU VOORTAAN ALLEMAAL SAMEN IN EEN KLAS?

Scholen kunnen in de eerste graad zelf kiezen hoe ze de leerlingen per vak groeperen. Ze kunnen niveaugroepen vormen voor bepaalde vakken, de vaste klassen behouden of de leerlingen willekeurig door elkaar plaatsen.

5.
BESTAAT LATIJN NOG IN HET EERSTE JAAR?

Ja. Leerlingen die graag Latijn willen volgen, kunnen dat vak vanaf het eerste jaar kiezen in hun differentiatiepakket. Naast klassieke talen kunnen ze ook kiezen voor techniek, wiskunde/wetenschappen, kunst, economie, Nederlands of moderne vreemde talen.

6.
VERDWIJNEN ER STUDIERICHTINGEN?

De 300 bestaande studierichtingen worden eerst gescreend op hun relevantie. In samenspraak met de arbeidsmarkt wordt nagegaan of opleidingen nog tot een beroep leiden en of de inhoud afgestemd is op de realiteit van de arbeidmarkt.
Vanaf de tweede graad organiseren scholen zich volgens vijf studiedomeinen: Wetenschap en Techniek, Taal en Cultuur, Welzijn en Maatschappij, Kunst en Creatie, Economie en Organisatie. De bestaande indeling in aso, bso, tso en kso verdwijnt hierdoor. Per domein komen er doorstroomrichtingen voor wie later verder gaat studeren of arbeidsmarktrichtingen voor wie na school meteen gaat werken. Er zijn ook richtingen die beide combineren. Leerlingen kunnen binnen hetzelfde domein vlot van de ene naar de andere richting overschakelen.

Meer info? Lees meer over de hervorming van het secundair onderwijs in de brochure die bij dit nummer zit of download het volledige masterplan op www.hervormingsecundair.be.

Wat verandert wanneer?

2013-2014

- De CLB's worden doorgelicht via een audit. De resultaten hiervan vormen de basis om de leerlingenbegeleiding te hervormen.
- Het Agentschap voor Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming is gestart met alle nieuwe eindtermen in competenties te vertalen. Daardoor valt het onderscheid tussen eindtermen en vakoverschrijdende eindtermen weg. In de toekomst krijgt elke graad een set sleutelcompetenties.
- Leerlingen met een achterstand voor een of meerdere vakken kunnen (sinds 2011) een individueel leertraject volgen.
- Leerlingen van de derde graad bso en tso moeten verplicht een stage volgen. In de toekomst zal die verplichting geleidelijk aan ingevoerd worden in alle opleidingen van de derde graad die gericht zijn op gaan werken.
- Directeurs van het basis- en secundair onderwijs kunnen terecht op het online platform 'Mijn onderwijs' voor dienstbrieven, doorlichtingsverslagen en leerling- en personeelsgegevens.

2014-2015

- Scholen screenen leerlingen op taal bij de overgang van het basis- naar het secundair onderwijs. Ze kunnen tot drie uur extra Nederlands opleggen aan leerlingen die onvoldoende Nederlands kennen.
- Content and Language Integrated Learning (CLIL) of zaakvakken (geschiedenis, aardrijkskunde ...) aanbieden in een vreemde taal wordt mogelijk.
- De programmatiestop (het onderwijsaanbod mocht zowel qua scholen als qua opleidingen niet veranderen, *nvdr*) die vanaf het schooljaar 2010-2011 gold, wordt opgeheven en nieuwe programmatieregels worden ingevoerd.

2015-2025

- De Vlaamse overheid werkt een systeem uit om de getuigschriften basisonderwijs over de verschillende scholen gelijk te schakelen.
- De nieuwe matrix voor de tweede en derde graad is klaar in 2016. Zodra de matrix de kwaliteitstoets heeft doorstaan, wordt hij operationeel en verdwijnen aso, bso, kso en tso.
- Tegen 2025 moet de hervorming volledig rond zijn.

Finse leerlingen krijgen (bijna) geen huiswerk. Een schooldag in het lager onderwijs duurt maximaal 6 uur. Een lesuur is 45 minuten. De rest van de tijd is speeltijd.

"Punten geven is hier bij wet verboden"

Het onderwijsparadijs van Europa. Zo wordt Finland genoemd. Finse lagereschoolleerlingen hebben van alle Europese landen het minste uren les en het minste huiswerk. Toch scoren ze het beste op internationaal PISA-onderzoek. Hoe ze dat flikken? Met gemotiveerde leraren, grote speelplaatsen en veel knuffels. Zonder punten.

Tekst en foto's: Annelies Vaneechoutte

Op de speelplaats van de Pöllönkangasschool in Oulu ligt de sneeuw zo hoog dat de basketring nog net boven de berg uitpiept. De leerlingen druppelen in skioutfit de schoolpoort binnen. Als de skipakken en -laarzen zijn uitgetrokken en de leerlingen op kousen naar hun klaslokalen wandelen, ziet deze school er niet zo verschillend uit van een Vlaamse school. "Verrassend. Wij dachten hier de modernste onderwijsvormen en technieken te zien", zegt Georges Vanderwegen, directeur van De School in Kessel-Lo die in het kader van een Comeniusproject samen met drie andere Vlaamse leraren een week in Finland les volgt. In de plaats daarvan lange gangen, grote en kleine klassen met banken netjes in rijen of in een U-vorm, krijtbord of smartboard vooraan ... "Het onderwijs in Finland is redelijk traditioneel", zegt juf Heli Grönroos. Waar zit dan het verschil met de andere landen die allemaal slechter scoren in internationale onderzoeken? "Ik denk dat onze leerlingen gelukkiger zijn op school. En daardoor liever en beter leren."

DRIE JAAR DEZELFDE KLAS

Wanneer Heli de klas binnenstapt, springen meteen vijftien lachende gezichtjes rond haar benen. Iedereen krijgt een knuffel van de juf. Heli geeft les in het eerste leerjaar, maar volgend jaar verhuist ze mee met haar leerlingen naar het tweede en het jaar daarop naar het derde. "Dat heeft veel voordelen. We kennen elkaar door en door. Mijn leerlingen weten wat ze van mij kunnen verwachten en ik weet hoe ik elk van hen aanpak."

Dat het niet vanzelfsprekend is om elk jaar nieuwe leerstof te geven, vindt ze een rare bedenking. "Natuurlijk is het gemakkelijker als je elk jaar opnieuw de lesvoorbereidingen van vorig jaar kan gebruiken, maar ik geef toch geen les voor mezelf? Voor de leerlingen is dít systeem beter. Ze zien mij als een tweede mama. Omdat ze zich goed bij mij voelen, leren ze gemakkelijker. En ze hoeven op het einde van het jaar niet allemaal hetzelfde minimumniveau te halen. Als een leerling trager vordert met een vak, werk ik daar volgend jaar gewoon verder aan, op zijn niveau. Niemand moet blijven zitten."

Wim Keyen van het tweede leerjaar in Kessel-Lo zou meteen tekenen voor zo'n doorschuifsysteem. "Ik heb niet het gevoel dat hier meer gedifferentieerd wordt dan in Vlaamse scholen. Maar doordat je drie jaar krijgt met je klas in plaats van één, kan je via een gerichte individuele aanpak meer uit elke leerling afzonderlijk halen. Het werk met mijn leerlingen voelt soms niet af op het einde van het schooljaar. Een aantal hebben tijd nodig om zich aan mij aan te passen. Pas daarna boeken ze veel vooruitgang. Die zetten op 1 september een stap terug als ze weer een nieuwe leraar voor de klas krijgen."

"Ik denk dat onze leerlingen gelukkiger zijn"

Heli Grönroos, juf eerste leerjaar

PUNTEN VERBODEN

Een misverstand is dat er in het Finse basisonderwijs geen toetsen of examens zijn. "We toetsen de leerstof wel", zegt Heli. "Alleen plakken we er geen cijfers op. Dat is bij wet verboden. Maar je moet als leraar wel weten waar je leerlingen staan." De toetsen die Heli geeft zijn niet voor elke leerling gelijk. Dat vindt ze vanzelfsprekend. "Waarom zou je een jongen die goed is in wiskunde op dezelfde manier testen als iemand die er problemen mee heeft? Je moet testen wat ze wel en niet kunnen, elk op hun niveau. Alleen zo steek je er als leraar iets van op." Heli is blij met de wet die cijfers geven verbiedt. "Ofwel haal je goede

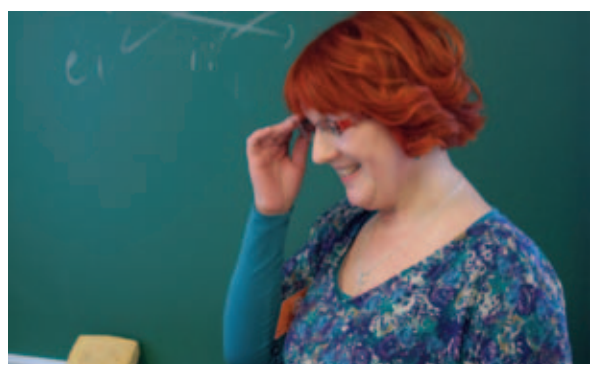

Het Finse onderwijs is tot en met de universiteit of hogeschool volledig gratis, zelfs het middagmaal. De Finnen vinden dat elk kind gelijke kansen verdient. En wie niet voldoende kan eten, kan zich minder goed concentreren.

De meeste kinderen gaan om 14 uur naar huis. In de namiddag organiseert de school clubs, georganiseerde naschoolse activiteiten: muziekclub, techniekclub, avonturenclub. Daar tekenen kinderen vrijwillig op in. Leraren worden extra betaald als ze zo'n club begeleiden.

Alle leraren in Finland hebben minstens een masteropleiding gevolgd. Juf Armi is master in de Engelse taalkunde én de pedagogie. Slechts tien procent van de studenten die ingangsexamen doen voor de lerarenopleiding mag effectief beginnen.

punten en dan heb je weinig aan een toets. Ofwel heb je problemen met de leerstof en maken slechte resultaten het nog erger. Je zin om te leren daalt, je ouders zijn kwaad, je schaamt je ... Ik geloof niet dat daar één leerling beter van wordt."

RUIMTE VOOR SPELEN

Na 45 minuten is de les Fins al gedaan. Speeltijd! Alle leerlingen trekken snel hun skikleren aan en lopen naar buiten. Zelfs bij min vijftien. De Vlaamse leraren zijn verwonderd: "Nu al?" "Buiten spelen zit ingebakken in onze cultuur", antwoordt Heli. "We geloven erin dat leerlingen daar beter van worden. Hoe meer ze spelen en energie opdoen, hoe beter ze zich daarna kunnen concentreren."

"Ik schrik hoe weinig 'les' hier gegeven wordt", zegt Georges, de directeur van De School. "De leerlingen maken tien oefeningen en dan zijn ze weer gaan spelen. Maar ik zie ook wat het opbrengt. Leerlingen zitten hier niet ongeconcentreerd te schuifelen op hun stoel. Ze zijn rustig, letten goed op, doen mee. Je leert aan frisse leerlingen meer op een half uur dan aan uitgebluste leerlingen op twee uur. Terwijl onze Vlaamse leraren net denken 'ik moet dit en dit allemaal gezien hebben, want anders ben ik slecht bezig als leraar.' Ze stellen zich minder vaak de vraag of leerlingen wel iets hebben aan al die leerstof en oefeningen."

Peter Lemmens, leraar LO van De School ziet nog een ander verschil. "Kijk hoeveel 'ravotruimte' ze hier hebben. Vlaamse scholen besteden weinig aandacht aan speelplaatsen. Alle aandacht gaat naar klassen. We zetten de speelplaats zelfs vol containers om nieuwe klassen te creëren. We nemen hun speelruimte af. Wij zien spelen niet als 'leren', terwijl ze daar ongelooflijk veel van opsteken."

Niet-cognitieve vakken worden even hoog ingeschat als vakken als wiskunde en taal. Daarom is ook de uitrusting ervoor erg kwaliteitsvol. De leerlingen krijgen techniekles in een echt lab, leren naaien in een volledig uitgeruste naaiklas en leren het muziekvak met echte gitaren, drums en trompetten.

LESVRIJE UREN OOK OP SCHOOL

Finse leraren geven in principe alleen 's ochtends les. Ten laatste om 14 uur zijn alle leerlingen naar huis en is het muisstil in de gangen en de klassen. Toch blijven alle Finse leraren op school. "Echte vergaderingen zijn er weinig", zegt Armi Seppänen , juf in het vijfde leerjaar. "Wel overleggen we constant met andere leraren. Heel wat leerlingen hebben extra zorg nodig. Soms werkt een aanpak niet, en dan bekijken we de alternatieven. Soms bereiden samen met een paar collega's een les voor."

De Vlaamse leraren kijken op van die flexibiliteit. "Wij zijn te veel op onze eigen klas gefocust", zegt Wim. "We dulden weinig inbreng van anderen. Terwijl je samen vaak wel een pak verder komt. Verzachtende omstandigheid: onze lessen zijn pas om 16 uur gedaan." "Maar wij hebben toch ook lesvrije uren", reageert directeur Georges. "Die worden vaak niet ten volle benut. Ik zou het fijn vinden als elke leraar tot half vijf op school zou blijven. Beschikbaar voor overleg. Zo hoeven we 's avonds niet meer te vergaderen. Ik maak me sterk dat alle overlegmomenten tussendoor of tijdens lesvrije uren kunnen."

'ZWAKKE' VAKKEN

In de lerarenkamer zijn juf Arm'i en meester Jarkko druk in gesprek over een leerling uit Armis klas. Het meisje is een technisch wonder, maar wil volgend jaar toch liever de optie 'naaien' kiezen in plaats van 'techniek'. "Jarkko kent het meisje heel goed", verduidelijkt Armi. "We geven les in elkaars klassen. Ik spreek goed Engels, maar ben een kluns in techniek. Dus neemt Jarkko mijn techniekles over terwijl ik Engels geef in zijn klas." Armi staat dit jaar in vijf verschillende klassen. In het begin van het schooljaar puzzelen de leraren samen een schema in elkaar. De vakken die je liever niet geeft, gooi je op tafel. Een andere leraar kan dat vak dan nemen. Zo maakt elke leraar zijn pakket klaar. Toch doen de Finnen dat niet om het zichzelf makkelijk te maken. Wél omdat ze geloven dat de leerlingen er beter van worden. "Ook leraren hebben 'sterke' en 'zwakke' vakken. Wat hebben mijn leerlingen aan een juf die niet sterk is in techniek?" zegt Armi. "Dan leren ze het toch beter van Jarkko, die gedreven is en weet waarover hij praat?"

Geen gestandaardiseerde toetsen, geen punten, drie jaar lang dezelfde klasjuf ... Het argument waarom de Finnen doen wat ze doen kent slechts één antwoord: het is het beste voor de leerlingen. "Het Finse systeem is niet altijd vergelijkbaar met het onze", weten de Vlaamse leraren. "Ze hebben een andere populatie, andere problemen, minder armoede. Wij doen het in moeilijkere omstandigheden zeker goed. Maar het is aanstekelijk hoe leraren zichzelf steeds op de tweede plaats zetten en er zo voor zorgen dat leerlingen optimaal kunnen leren. We hebben vooral iets over onszelf als leraar geleerd", besluit Georges.

TV.Klasse trok skipak en -laarzen aan en volgde een week les in een basisschool in de Finse havenstad Oulu. Wat kunnen wij van juf Armi en meester Jarkko leren?

Kijk mee via www.tvklasse.be.

Nieuwe reeks: de Coach

"Mijn speelse aanpak werkte niet meer"

"Ik geef Nederlands en stond altijd vol dynamiek in de tweede graad", zegt lerares Nederlands Shalini Van De Steene (28). "Tot ik vorig jaar plots les moest geven aan de eerstejaars. Die raakte ik kwijt als ik te speels uit de hoek kwam. Van de ene op de andere dag werden mijn lessen saai." Collega en coach Johan Dehandschutter leerde haar kritisch naar zichzelf te kijken. "Zo vond ik de oplossing voor mijn probleem vanzelf."

• *door Hans Vanderspikken, foto Jens Mollenvanger*

Shalini Van De Steene: "Na zes jaar voor de klas in de tweede graad had ik al wat watertjes doorzwommen. Ik danste en sprong voor de klas tot iedereen mijn lessen begreep. Maar plots merkte ik dat ik toch niet zo ervaren was als ik dacht. Bij 12-jarigen werkte die speelse aanpak niet meer. Zij hebben veel meer structuur nodig. Daardoor werden mijn lessen saai. De 'schwung' was eruit, niet in het minst bij mezelf. Best wel confronterend."

"Ik legde de schuld bij de leerlingen"

"Zonder Johan had ik de oorzaak bij de leerlingen gelegd. Hij begeleidt als mentor de startende leraren op school. Hij zorgde ervoor dat ik kritisch naar mezelf leerde kijken zonder dat ik er een laag zelfbeeld aan overhoud. Hij oordeelt niet, maar doet me nadenken over wat beter kan. 'Blijf vooral jezelf,' zegt hij vaak. Dankzij hem ontdekte ik dat ik bang was om de controle over de klas te verliezen bij activerende werkvormen. Ik speelde op veilig en gaf voortdurend in hetzelfde stramien les. Door groepswerkjes te introduceren met duidelijke afspraken, werden mijn lessen weer boeiender."

“De switch naar de eerste graad had een grotere impact dan ze vermoedde”

Johan Dehandschutter: “Shalini vindt meestal zelf goede oplossingen voor haar klaspraktijk. Plots kwam er dan toch die vraag. De omschakeling naar de eerste graad had een grotere impact op haar dan ze vermoedde. Haar losse, enthousiasmerende manier van lesgeven, die ze zich eigen had gemaakt in de tweede graad, werkte plots niet meer. Eerstejaars denken dan dat het speeltijd is. Daardoor dacht ze dat ze koel en uiterst gestructureerd moest lesgeven. Maar dat maakte de lessen eentonig … en Shalini ongelukkig.“

“Als halftijdse mentor-coach begeleid ik vooral beginnende leraren. Maar ik maak graag ook tijd voor andere collega’s. Leraren moeten zich immers voortdurend aanpassen en kunnen het zich niet permitteren vast te roesten. Ze raken ook emotioneel betrokken bij klasproblemen, dat is normaal. Gelukkig is Shalini is heel open. Ze reflecteert van nature sterk over haar klaspraktijk. Ik liet haar eerst in alle rust wat afstand nemen van de situatie. In het coachinggesprek kwam ze zelf met oplossingen. Mijn grootste taak als coach is dan ook luisteren. Zich begrepen voelen, is voor leraren vaak al een groot stuk van de oplossing.”

tv klasse

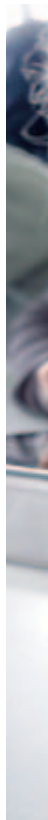
Bekijk de werkvormen die de lessen van Shalini boeiender maken en ontdek welke coachingtips Johan, mentor-coach en auteur van het boek ‘Sterk Starten’, geeft in de tweede aflevering van ‘De Coach’ op www.tvklasse.be. Zoek je zelf een coach? Mail je vraag naar redactie@tvklasse.be en maak kans op een professionele coaching op maat.

Swipen is het nieuwe leren

Tablets raken snel ingeburgerd op school

Parabolen berekenen met Angry Birds of informatica leren via Pinterest? In Antwerpen en Limburg hebben 31 secundaire scholen een schooljaar lang geëxperimenteerd met tablets in de klas. "Ze maken de lessen boeiender en leuker", zeggen ze. Al leiden ze de leerlingen ook sneller af. Dat leren twee onderzoeken die het nut van de tablet peilden bij leraren én leerlingen.

door Kris Vanhemelryck, foto Lieven Van Assche

1. MET TABLETS KAN JE GEDIFFERENTIEERD LESGEVEN

Het onderwijs van de toekomst. Zo kijkt bijna de helft van de 1500 Antwerpse leraren die de tablets vorig schooljaar mochten uittesten naar het nieuwe leermiddel. "De meesten gebruiken de tablet als hulpmiddel om leerlingen informatie te laten opzoeken en ze filmpjes en presentaties te laten maken", zegt Jorg Wintraecken, specialist pedagogische ICT van het Stedelijk Onderwijs Antwerpen. De tablets raken ook snel ingeburgerd: slechts 9 procent van de Antwerpse leraren heeft er nog nooit gebruik van gemaakt. Zij die dat wel deden, geven de tablet een score van 7,5/10. "De leraren die de tablets getest hebben, vinden ze erg geschikt om gedifferentieerd les te geven of leerlingen met specifieke noden te ondersteunen ", zegt Wintraecken. "Maar even goed gebruikten de proefpersonen hun tablet om administratieve taken af te handelen of in te loggen op het digitale schoolplatform."

2. TABLETS MAKEN ZELFSTUREND ONDERWIJS MOGELIJK

"Dankzij de tablets kan je niet alleen audiovisuele media en de actualiteit beter integreren in je lessen, ze maken ook een individueel leerproces op maat mogelijk", zegt Wouter Hustinx, coördinator van het Limburgse proefproject 'Tablio'. Daarbij gingen leraren uit tien secundaire scholen een jaar lang aan de slag met educatieve apps die ontwikkeld werden samen met de studenten van de lerarenopleiding van Hogeschool PXL. "De schroom die sommige leraren aanvankelijk hadden, verdween toen ze zagen hoe gretig hun leerlingen met de tablet aan de slag gingen. Dat is ook een uitdaging voor de leraar: hij wordt meer een coach die flexibel moet inspelen op de informatie die de leerlingen online vinden, in plaats van de expert vooraan die alles zelf weet."

3. LEERLINGEN VOELEN ZICH MEER BETROKKEN BIJ DE LES

De Antwerpse leerlingen gebruikten hun tablet in dit proefjaar meer dan hun leraren. Ze vinden dat de tablets de lessen vooral boeiender en leuker maken. "Door de tablet kunnen ze beter op hun eigen tempo werken. Ze vinden het fijn dat hun documenten altijd en overal beschikbaar zijn. Zo wordt zelfs huiswerk maken prettiger", aldus Wintraecken. Ook in Limburg zagen ze de betrokkenheid van de leerlingen in de les stijgen. Hustinx: "De tablets hebben een positief effect op het welbevinden van de leerlingen, en dragen zo bij tot een krachtige leeromgeving."

4. TABLETS VRAGEN EXTRA VOORBEREIDING EN TECHNISCHE KENNIS

"Hoewel ze er de didactische meerwaarde van inzien, hebben niet alle leraren de technische bagage in huis om er goed mee om te gaan", weet Hustinx. "De integratie van tablets vraagt volgens sommige leraren extra voorbereiding. Ze hebben schrik dat de apps niet zullen werken, of dat het scherm op zwart gaat."

Daarnaast mag je ook de technische competenties van leerlingen niet overschatten. Zo gaven een op de drie leerlingen in het Limburgse proefproject aan dat de tablet hen niet motiveerde om beter te leren. "Ze vonden het lastig om te typen op een tablet of met verschillende apps tegelijkertijd te werken op één klein scherm. Het gebruik van de tablet voor 'fun' is duidelijk niet hetzelfde als het gebruik van de tablet voor 'leren'." "Het gebruik van tablets mag dan ook geen doel op zich zijn", zegt Wintraecken. "Wel is het een hulpmiddel om het leren boeiender en op maat te maken. Ook pen en papier blijven zinvol."

5. TABLET LEIDT LEERLINGEN AF

De Antwerpse leerlingen konden over het algemeen minder nadelen aan de tablet opnoemen dan hun leraar. Wel geven ze aan sneller afgeleid te geraken. "48 procent van de Antwerpse leraren roept dan ook op om sociale media tijdens de les te bannen. 47 procent vindt ook dat smartphones niet kunnen. Maar daar is meer dan de helft van de leerlingen het niet mee eens", zegt Wintraecken. Begrijpelijk, vindt Hustinx. "Als je de toegang tot internet of sociale media helemaal blokkeert, verlies je net de voordelen die een tablet biedt: een venster op de wereld en toegang tot actuele informatie. Beter dan te censureren moet je leerlingen leren omgaan met de kansen en gevaren van sociale media."

De tablet is het onderwijs van de toekomst, zegt 46 procent van de leraren

Wat raden de onderzoekers scholen en uitgevers aan?

1. NEEM EEN TABLETCOÖRDINATOR AAN

Wouter Hustinx: "De ICT-coördinator moet bij een keuze voor tablets méér dan ooit over zowel didactische als pedagogische kwaliteiten beschikken. Omdat dit in de praktijk niet altijd te combineren is, pleiten we voor een nieuwe functie op school: de tabletcoördinator. Hij of zij kan de collega's de nodige didactische ondersteuning bieden om tablets te leren gebruiken, terwijl de ICT-coördinator zich om de technische kant bekommert." Het Stedelijk Onderwijs Antwerpen wil de implementatie van tablets in de scholen bevorderen via ambassadeurs: leraren die een opleiding en vervolgopleiding over omgaan met de tablet en social media volgden.

2. MAAK ONLINE INTERACTIE VIA HET HANDBOEK MOGELIJK

Wouter Hustinx: "Handboeken zijn waardevol an sich en hebben hun nut ook al vele jaren bewezen, maar voor gebruik op de tablet moeten ze hun statische karakter verliezen. Laat handboeken meer leven door online interactie tussen auteurs, leraren, leerlingen. Voorzie ruimtes voor eigen inbreng van de leraar en de leerlingen in het handboek en zet sociale media in, waarop passages als belangrijk of minder belangrijk gemarkeerd kunnen worden en leerlingen uit verschillende klassen en scholen met elkaar kunnen overleggen over de leerstof."

3. LAAT LEERLINGEN HUN EIGEN TABLET MEEBRENGEN VAN THUIS

Wouter Hustinx: "ICT-evoluties gaan zeer snel waardoor het onmogelijk is om bij elke nieuwe ontwikkeling de infrastructuur en leermaterialen aan te passen. Technologieën die een school vandaag aankoopt, moeten ook op middellange termijn nog bruikbaar zijn. Daarom pleiten we voor een duurzaam tabletbeleid, waarbij de school enkel die apps gebruikt die je op elk besturingssysteem of toestel kan installeren. Een *bring-your-own-device-politiek*, of leerlingen hun eigen tablet van thuis laten meebrengen, is volgens ons de enige juiste beslissing op schoolniveau. Toch zien we dat slechts enkele scholen dit in de praktijk brengen."

De resultaten van het Limburgse proefproject 'Tablio: lesvoorbeelden van tabletgebruik in het secundair onderwijs' worden voorgesteld op een studiedag op woensdag 9 oktober van 13 tot 17 uur in de Hogeschool PXL in Hasselt. De studiedag gaat uit van het bring-your-own-device-principe. Info en inschrijvingen: www.klasse.be/ga/tablio

De pedagogische ICT-cel van het Antwerpse stedelijke secundair onderwijs startte met het Educatie en Innovatielaboratorium (kortweg: eiLab). Hier kunnen Antwerpse leraren terecht met vragen rond pedagogische en technische ICT-ondersteuning, begeleiding bij het gebruik van sociale media, ontdekken en uittesten van nieuwe media in klaspraktijken …

Op de website www.appetijt.org krijg je nog meer tips over tabletgebruik in de klas. Appsakee.be (van Klascement) bundelt alle info en lesmateriaal over educatieve apps.

Na veertig jaar leert Ronny (52) weer lezen en schrijven

"Nu kan ik eindelijk het huiswerk van mijn dochter opvolgen"

Een op de zeven Vlamingen heeft moeite met lezen of schrijven, net als dokwerker Ronny Stoop (52). Vroeger vond je hem altijd achteraan in de klas. Maar sinds hij naar het Centrum voor Basiseducatie komt, wil hij weer vooraan komen zitten. "Ik durfde geen sms'jes te sturen naar vrienden omdat ik dacht: wat zullen ze wel niet van mij denken?"

• *door Li's Verheyden, foto's: Jens Mollenvanger*

Ronny: "De eerste keer dat ik naar het Centrum voor Basiseducatie kwam, was ik heel zenuwachtig. Mijn handen zweetten nogal toen ik bij de niveautest iets moest opschrijven. 'Dat is niet slecht he, Ronny', reageerde de leraar die de test afnam. Ik wist niet wat ik hoorde. Dat had nog nooit iemand op school tegen mij gezegd . Intussen is er veel veranderd. Vroeger maakte ik nog zesendertig fouten op een dictee, nu nog maar vijf of zes. Wanneer leraar Els zegt dat ze fier op me is, doet dat deugd."

HOGE TELEFOONREKENING

"'Ronny, stuur eens een bericht', zei mijn vrouw toen ik een telefoonrekening van 180 euro had omdat ik iedereen belde. Maar dat durfde ik niet. Ik verstopte dat ik moeilijk kon lezen of schrijven. Dus bleef ik maar bellen, maar dat voel je aan je portemonnee. Dat zette me aan om les te volgen. Nu ben ik wel altijd eerlijk. Ik zeg bijvoorbeeld niet dat ik naar school ga om computerlessen te volgen, maar dat ik mijn leerstof wil opfrissen. Dan krijg ik altijd commentaar van vrienden of collega's: 'Ronny, ga je terug 'een plus een' leren?' Maar je hebt er ook die durven zeggen: 'Ik kan dat eigenlijk ook niet'."

OP DE LAATSTE RIJ

"Ik voel mij hier als bij familie op oudejaarsavond, want we delen allemaal hetzelfde probleem. Tegen Els kan ik veel zeggen. Een tijdje geleden was mijn dochter heel teleurgesteld over een uitwisseling op school. Tijdens de les hier kwam het er allemaal uit. Ik moest zelfs wenen. Maar de klas steunde mij en dat deed deugd. Ja, het is hier helemaal anders dan in mijn oude schooltje. Toen zat ik achteraan in de klas, kreeg ik te weinig aandacht en kon ik niet volgen. Hier is het veel gemoedelijker. Spelenderwijs leren wij nu beter begrijpend lezen en schrijven, zonder kinderachtig te worden. Wij hebben bijvoorbeeld al een tekst gelezen over de verzekeringen, een notaris kwam op bezoek of we leerden een pc kopen op internet door alle gegevens te vergelijken met elkaar. Dat komt in het dagelijkse leven goed van pas. Nu zijn de collega's jaloers op wat ik hier leer."

BETER BETAALD

"Basiseducatie doet iets met een mensenleven. Wie hier komt, stond altijd achter de meet en geraakte nooit vooruit. Nu ben ik fier dat ik het huiswerk van mijn dochter die Latijn studeert, mee kan opvolgen. Je hebt veel vaders die liever in de zetel voetbal blijven kijken. Maar ik wil mee met deze tijd. Dat is ook goed voor mijn werk. Vroeger zei ik: 'Nee, geen papierwerk.' Nu geef ik zelfs de containernummers door aan de kraanman. Het is mooi werk, en beter betaald. Maar een professor ga ik nu ook niet worden."

"Je moet alles zelf uitvinden"

"Voortdurend stel ik mijn verwachtingen bij. Vroeger dacht ik dat alles wat mijn cursisten schreven, juist moest zijn. Nu denk ik: zolang de boodschap maar duidelijk is", zegt Els Geerinckx, de lerares van Ronny.

"In dit leslokaal zit de hele maatschappij samen. Je hebt cursisten die nooit kunnen lachen, hier ook. Je hebt er die alle aandacht opeisen, hier ook. Sommige cursisten hebben geen tijd om met de leerstof bezig te zijn omdat ze daarnaast nog werken en een gezin hebben. Anderen hebben nooit geleerd om te leren. Toch geef ik liever les aan volwassenen dan jongeren in het secundair."

"Wij kijken vooral naar wat ze al kunnen en waar ze nood aan hebben. Geslacht of leeftijd speelt geen rol. Soms vind ik het moeilijk om mijn lessen af te stemmen op hun leefwereld, omdat die zo uiteenloopt. Ik moest als beginnende leraar in de basiseducatie ook alles zelf uitvinden: er bestonden geen boeken of cursussen. Ook nu nog zijn er geen leerprogramma's vastgelegd. Dan moet je zelf creatief aan de slag. Zo gaf ik ze eens een tekst over een bewakingsagent, omdat een van hen die job uitgeoefend had. De anderen vroeg ik om neer te schrijven of ze zo'n job graag zouden doen. Zo maakte ik het onderwerp toegankelijk voor iedereen."

TRAAG PROCES

"Vroeger ging ik soms te veel uit van wat ik zelf geleerd had: het moet juist zijn. Toen ik de cursisten vorig jaar een samenvatting van een boek vroeg, keken ze me met grote ogen aan. Voor hen was dat een enorme opgave. Ik vond het resultaat zwak. Maar toen ik ze door een meer ervaren collega liet lezen, zei ze 'Fantastisch. Je cursisten zijn toe aan een andere module.' Zolang de boodschap maar duidelijk is, denk ik nu. Daarna schaven we samen de zinnen wel bij. Dat is een traag proces."

LAAG ZELFBEELD

"De doorsnee cursist is onzeker en heeft faalangst. Ze zijn allen gekwetst omdat ze moeilijk konden lezen en schrijven. Neem Ronny: een grote, imponerende man. Vorig jaar vroeg ik hem of hij zijn verhaal aan de buitenwereld wilde vertellen. Hij voelde zich heel vereerd. Pas later ontdekte ik hoe laag zijn zelfbeeld was. Dat viel niet op omdat hij zo'n vlotte spreker was. Het interview heeft hem de juiste push gegeven om meer voor dat Nederlands te gaan. Hij heeft sindsdien echt sprongen vooruit gemaakt."

Drie vragen over geletterdheid

1. ZIJN ALLE LAAGGELETTERDEN ANALFABEET?

Joke Dejaeghere (communicatiemedewerker Federatie Centra voor Basiseducatie): “Nee. Een laaggeletterde mist een aantal basisvaardigheden om te kunnen functioneren in de maatschappij. Lezen en schrijven of rekenen gaat moeilijker. Digitale of sociale vaardigheden gaan niet vlot. Door de leerplicht zie je steeds minder Vlamingen die helemaal niet kunnen lezen of schrijven. Laaggeletterdheid blijft wel bestaan, op verschillende niveaus.”

2. WAT IS HET PROFIEL VAN EEN CURSIST IN DE BASISEDUCATIE?

Joke Dejaeghere: “Hier zitten drie generaties samen. De 18- tot 30-jarigen zijn hoofdzakelijk ongekwalificeerde uitstromers, zonder diploma, zowel van Belgische als van andere origine. Zij merken vaak bij een eerste werkervaring op dat ze competenties missen. De 30- tot 50-jarigen zijn voornamelijk laaggeschoold en missen bepaalde basiscompetenties al lang of ze gebruiken die competenties te weinig, waardoor ze verder afzwakken. De oudste generatie is niet lang naar school geweest. Daarom missen ze bepaalde basiscompetenties. Ze merken bijvoorbeeld dat ze hun kleinkinderen moeilijk kunnen helpen bij het huiswerk. Maar zij komen ook naar basiseducatie omdat zij nieuwe zaken willen leren, zoals werken met de computer.”

3. HOE HERKEN JE ALS LERAAR EEN LAAGGELETTERDE?

Joke Dejaeghere: “Laaggeletterden ontwikkelen een heel arsenaal trucjes om hun laaggeletterdheid te verbergen, zoals 'Ik ben mijn stylo vergeten, maar ik zal het u anders vertellen' of 'Ik heb echt een slecht handschrift, anders noteert u het best'. Wie moeilijk rekent, zal nummers eerder onthouden in plaats van ze te noteren. Wanneer je merkt dat een ouder of leerling moeite heeft om jouw schriftelijke boodschap te begrijpen of om zelf dingen op te schrijven, moet er een belletje gaan rinkelen.”

Tijdens de Week van de Geletterdheid van 6 tot 13 september 2013 willen de Centra voor Basiseducatie, samen met Wablieft, het taboe rond laaggeletterdheid doorbreken. Meer info: www.basiseducatie.be.

HOE COMMUNICEER IK MET LAAGGELETTERDE OUDERS?

Je hoeft niet per se te weten welke ouder lezen en schrijven moeilijk vindt. Iedereen heeft baat bij een duidelijke en eenvoudige communicatie. Deze tips helpen je daarbij.

1. Communiceer in klare taal: gebruik korte zinnen, schrijf in spreektaal en vermijd passiefzinnen.
2. Gebruik beelden om je boodschap duidelijk te maken.
3. Communiceer niet alleen online met ouders. Ga er niet van uit dat alle ouders toegang hebben tot internet en dat ze allemaal over digitale vaardigheden beschikken.
4. Wanneer je laaggeletterdheid vermoedt bij ouders, kan je hen daar in vertrouwen op aanspreken. Het is belangrijk om de boodschap te geven dat ze niet alleen zijn en dat ze er effectief iets aan kunnen doen. Je maakt ze het best duidelijk dat hieraan werken ook belangrijk is voor de ontwikkeling van hun kind.
5. Wanneer je bij meerdere ouders laaggeletterdheid vermoedt, kan je een ervaringsdeskundige uitnodigen. Dat kan het taboe doorbreken en het probleem bespreekbaar maken.

Op www.klasse.be/ga/brief lees je hoe je een brief eenvoudiger en begrijpelijker kan opstellen.

Nieuwe column!

Hoe zit het met jouw batterijen? Heeft de vakantie ze weer opgeladen? Of valt de start van het schooljaar je zwaar? Laat ons wel wezen: de job van leraar is veeleisend. Heel wat onderzoek wijst uit dat de werkdruk hoog is. We verwachten heel wat van leraren. En dat mogen we. Zij zijn de belangrijkste succesfactor – naast leerlingen zelf – als het gaat om leerprestaties. Tenminste als die leraren uitgerust voor de klas staan.

Toch geven steeds meer leraren aan dat hun batterijen te snel opraken. De reden? Ze zien hun autonomie krimpen. Terwijl ze het liefst zelf willen bepalen hoe hun leerlingen tot de beste leerresultaten komen, zitten ze met allerlei 'moetens' van de leerplannen, de inspectie, de directie of 'het beleid' in het hoofd. Of laten ze hun les dicteren door hand- en werkboeken. Dat heeft ook ernstige gevolgen voor het welzijn, de motivatie en uiteindelijk ook de leerprestaties van hun leerlingen. Leraren met een beperkte autonomie denken niet meer helder na. Ze zijn een speelbal van wat anderen beslissen.

"Te veel leraren laten hun les dicteren door hun handboek"

Hoe komt het dat een groot deel van de leraren opgewassen is tegen deze druk, en anderen niet? Het antwoord vond ik laatst in de Hubo, waar ik op zoek was naar een nieuwe accuschroefboormachine. De verkoper in de winkel zei dat in mijn oude toestel nog een klassieke Nikkel Cadmiumbatterij zat. Die heeft last van geheugeneffecten. De batterij verliest aan capaciteit door regelmatig tussentijds op te laden. Machines met een Lithium Ion batterij (Li-Ion) daarentegen hebben baat bij een context waarin ze continu geprikkeld en opgeladen worden. Bovendien zijn ze uitgerust met een 'beveiliging' die te diepe ontlading tegengaat.

Vrij vertaald naar het brein van een leraar: te veel externe prikkels zorgen niet voor extra energie maar vullen langzaam je hoofd zodat er voor eigen energie nog weinig plaats blijft. Dat vermindert de levensduur en autonomie. Leraren met een Li-ion batterij halen hun energie uit de continue interactie met hun leerlingen en collega's. Ze geven zichzelf de toestemming voor wat ze doen in plaats van het te vragen aan 'een ander'. Ze verliezen geen energie door te focussen op de dingen waar ze geen controle op hebben. Ze onderscheiden hoofd- van bijzaken en gebruiken de eindtermen als werkkader, in plaats van een kant-en-klaarhandboek. Zo lijkt plots heel wat meer mogelijk. Stel jezelf dus iedere keer opnieuw de vraag die je wellicht ook van je leerlingen krijgt: waarom moeten we dit doen? Als je daar geen zinnig antwoord op kan geven, doe dan iets anders of pak het even anders aan. Jij bent immers de leraar.

Leraren aangedreven door Li-Ion-energie hebben bovendien een extra troef: ze zijn vatbaar voor sociale steun. Ze werken samen met andere collega's en ondersteunen elkaars beslissingen. Daardoor voelen ze zich serieus genomen. Dat werkt positief op hun zelfvertrouwen en bevordert hun autonomie. Je ingraven in je eigen vak of klaslokaal haalt je autonomie net genadeloos onderuit ...

Gelukkig kunnen batterijen vervangen worden. Die keuze kan je zelf maken. Hopelijk heeft de zonnige zomervakantie jou daarvoor de nodige energie gegeven.

Bert Smits is sociaal pedagoog, auteur en ondernemer. Hij is mede-oprichter van het 'Mysterie van Onderwijs', een platform dat innovatie en ondernemerschap in onderwijs wil stimuleren.
www.bertsmits.be

door Wouter Bulckaert

Dictee: weg ermee?

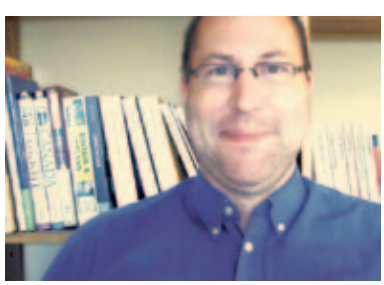
Was het nu dinertje of dineetje? Gedachtengoed of gedachtegoed? Zelfs de beste speller slaat (slaagt?) soms de bal mis op een dictee. Toch lijkt het de favoriete werkvorm van veel leraren om de spellingkennis van hun leerlingen te testen. Goed idee? Of helemaal passé?

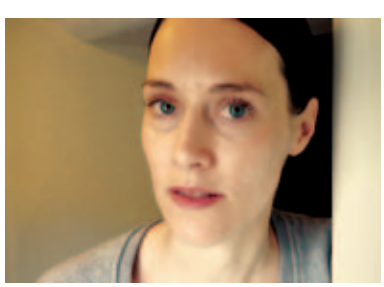
Greet Decreus (KA Zottegem): "Leerlingen kennen de spellingregels wel, maar ze kunnen ze niet correct toepassen. Als ze een tekst typen, worden spellingfouten rood onderstreept. Ze klikken op de muisknop en corrigeren, maar ze letten niet op wat er precies fout was. Daarom geef ik één dictee per rapportperiode. Ik vind het belangrijk dat leerlingen met de hand schrijven, geconcentreerd luisteren en foutloos kunnen neerpennen wat ze horen. Zo wil ik ze bewust laten nadenken over spelling."

Sandra De Smet (KTAD Dendermonde): "Ik vind dictee een zeer ongemakkelijke, omslachtige oefening. Je moet wachten, weet niet of iedereen het goed gehoord heeft, of ze kunnen volgen. Ik ben meer voor specifieke spellingoefeningen, dan weet je beter of een bepaald stuk leerstof doorgedrongen is. Als ik dictee geef, is dat nooit meer dan vijf zinnen. Daarin peil ik naar specifieke spellingproblemen. Dicteren zorgt voor spanning en paniek bij de leerlingen. En dan maken ze nog meer fouten."

Tom Gysemans (KA Keerbergen): "Leerlingen moeten leren naar natuurlijke taal te luisteren. Als je aan het dicteren slaat, werk je de leerplandoelstellingen tegen. Woorddictees kunnen, als je merkt dat je leerlingen bepaalde woorden systematisch fout schrijven. Maar als ik een dictee zou afnemen met een moeilijkheidsgraad te vergelijken met die van het Groot Dictee der Nederlandse Taal, dan zou geen enkele leerling ook maar enige motivatie overhouden om Nederlands te leren."

Griet Maes (KTAD Dendermonde): "Ik geef oefendictees, zodat leerlingen zelf hun eigen fouten kunnen verbeteren. Die steken ze in een dossier, maar ik tel de punten niet mee voor het rapport. Toch zie je dat leerlingen soms beter scoren voor dictees dan voor geïntegreerde spellingoefeningen. Tijdens een dictee zijn ze immers erg gefocust op de spelling. Op het examen maken ze dan weer wel fouten. Spellingregels integreren in effectief schrijven, daar hebben ze het moeilijk mee."

Deel je mening met je collega's in de rubriek 'Afgevraagd' op www.klasse.be/leraren. Elke week staat er een nieuwe stelling online.

Het mag wél nog van de inspectie

“De spelling van mijn leerlingen is ondermaats”, schrijft leraar Nederlands André. “Toch mag ik van de inspectie geen dictee meer geven.” Onzin, zegt inspecteur Etienne Gielen. “Elke leraar beslist vrij over de werkvormen die hij in de lessen hanteert. Maar om de schrijfvaardigheid van leerlingen te evalueren kan je creatievere opdrachten bedenken.”

“Een dictee in de les Nederlands kan, tenminste als je een les taalbeschouwing geeft”, zegt Peter Van Damme, pedagogisch begeleider Nederlands. “Stel: je les gaat over de hoofdletters. Leerlingen lezen een tekst waarin hoofdletters staan. Daaruit leiden ze de regels af van de hoofdletters. Dan kan je in een dictee testen of je leerlingen de regels hebben begrepen. Maar de uiteindelijke bedoeling is dat je leerlingen daarna een tekst gaan schrijven waarin ze op de juiste manier hoofdletters gebruiken. Zo werken ze aan hun schrijfvaardigheid. Dat hogere communicatieve niveau test je op het examen. Als evaluatievorm voor schrijfvaardigheid is dictee dan uit den boze. Bij schrijven heb je immers veel criteria: is het correct, is het duidelijk, is het gepast, is het aantrekkelijk. De juiste spelling is maar een stukje van die correctheid.”

Een jaar Nederlands zonder één enkele oefening dictee kan echter ook. Peter Van Damme: “Ik zie minder en minder dictees in de les Nederlands. Al is het natuurlijk een veilige oefening: de leerlingen zijn verplicht om te luisteren, ze zitten stil en ze schrijven. Anderzijds zijn spellingoefeningen op de iPad vaak verdoken dictees. Je leerlingen zien een afbeelding en moeten nog een letter toevoegen aan het bijbehorende woord: ook daar focus je op een heel klein stukje spelling, en daar is niets mis mee. Belangrijk is dat je weet in welke fase van het leerproces je leerlingen zitten. Dictees horen thuis in de oefenfase. Ze mogen nooit een doel op zich zijn.”

Inspecteur Nederlands Etienne Gielen: “Een dictee mag niet losstaan van de context, van wat de leerlingen in de les hebben geleerd. Als je merkt dat je leerlingen bepaalde spellingaspecten niet beheersen, dan kan je hen die laten inoefenen met een dictee. Dat is dan een driloefening, maar wel een nuttige, want gericht op het verwerven van spelling of grammatica. Zolang je daarna maar teruggaat naar functioneel schrijven, zoals een tekst waarin ze hun mening beargumenteren.”

“Zo'n schrijfoefening sluit veel meer aan bij wat je nodig hebt om taal in de maatschappij te kunnen gebruiken. Niemand schrijft in het dagelijkse leven dictees. Geef daarom liever creatieve schrijfopdrachten. Daar laat je de leerling de woordenschat en de grammatica gebruiken die hij beheerst. Maakt hij dan fouten, dan laat je hem daarop reflecteren, zodat hij leert van zijn fouten. En je tracht tegelijkertijd de onderliggende regel aan te leren.”

ADVERTENTIE

Nieuwe tv-reeks neemt je mee naar de school van toen

"Wie sprak met een jongen mocht naar de directeur"

Haar noemden ze vroeger Brigitte Bardot. Hij was de eerste leraar op school zonder stofjas. Samen zagen Paula Wyndaele (74) en Jo Berten (69) heel wat veranderen in onderwijs. Nu blikken ze samen met 18 collega's terug in de nieuwe reeks 'De leraarskamer' op Canvas. Paula: "Stel je voor: ik discussieerde in de jaren 60 nog met ouders over een afbeelding van een baarmoeder in de lessen seksuele opvoeding."

• *door Li's Verheyden*

"Ik begon met lesgeven in een echte jongensschool", zegt Jo Berten, oud-leraar Frans, Latijnse en Griekse cultuur in het Brugse Sint-Lodewijkscollege. "De directie wachtte om er een gemengde school van te maken tot acht collega's en ik een dochter hadden die naar het eerste middelbaar ging. Een gemengde school was nieuw voor ons. Wisten wij veel hoe we met meisjes moesten omgaan. We merkten wel dat de jongens door de meisjes minder brutaal overkwamen, omdat ze vaak een oogje hadden op hun klasgenoot en niet wilden afgaan als een gieter. Maar je verantwoordelijkheid bij buitenschoolse activiteiten werd wel veel groter. Er moest maar eens eentje de faam van de school besmetten. Alsof ik ze aan een tafelpoot kon binden."

"Leerlingen van nu zijn wel veel mondiger dan hun voorgangers. Met mijn temperament vind ik dat vaak onbeleefd. Nu: het is goed dat dit generatieconflict bestaat. Daardoor gaat de samenleving vooruit. Ik was zelf nooit zo'n doetje. Mijn leraar nam ooit mijn agenda, gooide hem buiten en zei: 'Berten, volg die maar.' Voor mijn ouders had ik wel altijd respect. Op oudercontacten hoor je nu soms 'Maar ma, zwijg eens een keer!'

Dat had ik nooit durven zeggen thuis. Ook de ouders werden mondiger. In het begin van mijn carrière luisterden ze nog. Op het einde kwamen ze mij vertellen hoe het moest. Er zijn maar twee beroepen bij wie ze dat durven: de leraar en de dokter."

"Het onderwijs van nu is niet beter, gewoon anders", vindt Jo. "Heel mijn carrière hoor ik al op oudervergaderingen dat de kennis van het Frans achteruit gaat. Op een avond keek ik met een bang hart nog eens in mijn eigen schriftje Frans uit de retorica. Jongens toch. Dat durf ik nu aan niemand meer te tonen. Men idealiseert altijd zo. Dat wil ik niet doen. Mijn eigen tijd of mijn manier van lesgeven was niet je van het, maar het maakte mij wel gelukkig. Ik loop nog altijd met mijn laatste lessenrooster in mijn agenda en klop maandelijks aan bij de directeur met de vraag of hij nog een vervanger Frans zoekt. Die begeestering heb je nodig als leraar. Jongeren voelen onmiddellijk of je achter je vak staat of niet. "

"Dit ben ik met mijn medestudenten in het regentaat. Prachtleraren hadden we daar", zegt Paula Wyndaele (74), oud-leraar wetenschappen en aardrijkskunde in de Ecole Moyenne in Diest en het Koninklijk Atheneum Gent. "Vooral die van biologie heeft mijn manier van lesgeven sterk beïnvloed. Hij was de moderne manier van onderwijs gaan bestuderen in Amerika: demonstratief en waarnemend. Meer dan een prentje tonen dus. Dat was vernieuwend in 1960. Ik deed net hetzelfde met mijn leerlingen. Tijdens aardrijkskunde zei ik : 'Kom, we gaan het regime en het debiet bepalen aan de Begijnenbeek.' Op het bord schreef ik: weg met de leerlingen. Die houding heb ik mijn hele carrière hoog in het vaandel gedragen. Niet het vele papierwerk dat bij het lesgeven kwam kijken. Ik stond toch niet voor de klas om papieren in te vullen die direct in een stoffige kelder verdwijnen? Ik was er voor mijn leerlingen die ik iets wilde meegeven voor het leven: doorzettingsvermogen en kritische zin."

Rilatine? Pilletjes? Die bestonden nog niet in Paula's tijd. "Wij hadden nochtans ook leerlingen die niet konden stilzitten. Ik liet ze het bord schoonvegen of heen en weer lopen. Zo waren ze hun zenuwen ook wel kwijt. Ooit nam zo'n jongen vier potloden vast. Hij stak er twee met de punt in zijn neus en twee in zijn oren. Ik ging dood van de schrik maar zei: 'Zet je voorzichtig op de vensterbank en zorg ervoor dat iedereen je nog een tijdje kan zien.' Hij lachte, ging zitten en haalde na een tijdje die potloden uit zijn neus en oren. Nu zouden ze zo'n jongen volstoppen met pillen. Walgelijk vind ik dat."

Met de jaren zag Paula ook de seksuele moraal veranderen. "Toen ik als leerling met een jongen sprak, moest ik nog naar de directeur. In het rijksonderwijs!" In het begin van Paula's carrière werd dan ook nog geen aandacht besteed aan seksuele opvoeding. "In mijn opleiding werkten we met tulpjes, een visje, een regenworm. Met wat geluk kon je een konijn tonen waarvan de geslachtsdelen verwijderd waren. Bij ons thuis was seks nooit een taboe, dus ik besloot de seksuele opvoeding op school te geven. Tijdens de opendeurdag legde ik een Winkler Prins op tafel met een afbeelding van een foetus in de baarmoeder. Beginnen twee ouders daarover te discussiëren: 'Wat hier ligt is wettelijk niet toegelaten. We moeten dat aanklagen.' Beeld je dat nu maar eens in."

WIN 'DE LERAARSKAMER'

De nieuwe tv-reeks 'De leraarskamer' brengt zestig jaar secundair onderwijs in beeld, van de jaren 50 tot nu. Twintig leraren, directeurs en inspecteurs vertellen over de schoolstrijd, de eerste ervaringen met gemengd onderwijs, strafstudie, ouderavonden en het verdwijnen van de priester-leraren. Vanaf dinsdag 3 september om 22 uur op Canvas.

Bij de tv-reeks schreef Peter Vandekerckhove (bekend van Meneer Doktoor) ook het gelijknamige boek 'De Leraarskamer' (WPG Uitgevers), waarin een vijftigtal leraren uit alle onderwijsnetten getuigen over hun belevenissen voor de klas. Ook de evolutie van het lerarenberoep kan je aan de hand van hun verhalen duidelijk volgen.

Klasse geeft 25 gratis exemplaren van 'De Leraarskamer' weg. Hebben? Mail voor 30 september de strafste anekdote uit jouw carrière naar redactie. leraren@klasse.be.

Bloemen voor juf Marieke

“Ze bleef het goede in hem zien”

“In de kleuterklas was alles nog oké met Seppe*. Vanaf het eerste leerjaar ging het moeilijker”, vertelt papa Philippe. Zijn pleegzoon kon geen of weinig affectie verdragen en durfde hard uit de hoek te komen. Daarom gaat hij sinds kort naar een internaat. “Toch bleef juf Marieke zich om hem bekommeren. Zelfs tijdens de grote vakantie kwam ze op bezoek. Verdient dat geen bloemetje van Klasse?”

“Toen we ontdekten dat onze pleegzoon Seppe een hechtingsstoornis had, probeerden we hem te helpen door hem zo veel mogelijk vertrouwen te bieden”, zegt mama Ilse. “Maar in de loop van het tweede leerjaar ging het thuis en op school steil bergaf. Gelukkig kregen we veel steun van Seppes juf Marieke. Ze bleef het goede in hem zien, ook al liep het vaak fout.”

Samen met de school beslisten Ilse en Philippe om Seppe naar een internaat voor buitengewoon onderwijs te laten gaan. “Daar kon hij pas na twee maanden terecht”, zegt Philippe. “Juf Marieke kwam daarom tijdens haar vrije uren Seppe bijles geven. Ook nu toont ze nog interesse. De juf vindt dat maar normaal, maar wij vinden het heel bijzonder dat ze zich zo oprecht en vrijwillig inspant. En Seppe vindt die aandacht van zijn ex-juf natuurlijk ook tof!”

“Het hele schoolteam krijgt deze bloemen”, benadrukt juf Marieke (Vrije Basisschool Heirweg - Anzegem). “Maar Seppes pleegouders verdienen pas écht een standbeeld. Samen met hun twee andere kinderen hebben Ilse en Philippe Seppe een echte thuis bezorgd en zijn ze altijd in hem blijven geloven.” Intussen zijn Ilse en Philippe niet langer de pleegouders van Seppe, maar hij komt nog elk weekend en tijdens de vakanties naar hen toe. “Hij zegt soms al spontaan ‘ik hou van jou’. Dat geeft een enorm goed gevoel”, straalt Ilse.

** Seppe is een fictieve naam. Meer info over pleegzorg? www.pleegzorgvlaanderen.be*

Klasse beloont elke week ergens in Vlaanderen een leraar, ouder of leerling met een boeketje bloemen. Ken jij iemand die het bloemenboeket verdient omdat hij of zij veel voor de school betekent? Vertel het via redactie.leraren@klasse.be (onderwerp ‘bloemen’).

door Tim Bossaert,
foto: Veerle Frissen

KORT

DIRECTEUR DAAGT KLAS UIT

"Vlak voor de zomervakantie daagde onze directeur Tom Smets alle zesdejaars uit met een zotte checklist. Een van de uitdagingen: kom in Yeti", zegt Elina van basisschool 'Klim Op' in Keerbergen. "We bedachten een sluwe tegenprestatie. Slagen wij voor alle opdrachten? Dan willen we nog één keer Yeti krijgen. Aan huis geleverd." Deze maand lees je in Yeti of ze in hun opzet geslaagd zijn.

Wat doe jij om je school leuker te maken? Laat het weten via redactie@yeti.be en misschien komt jouw klas binnenkort ook in Yeti.

MAKS! EN YETI KRIJGEN TRUSTY-LABEL

Bijna de helft van de jongeren tussen 12 en 25 jaar vindt het moeilijk om juiste en betrouwbare informatie te vinden. Om hen te helpen, lanceerde De Ambrassade daarom onlangs het label 'Trusty'. Een folder, website of magazine waar Trusty op staat, is op hun maat gemaakt. Maks! en Yeti (het jongeren- en tienerblad van Klasse) mochten als een van de eerste Vlaamse magazines uitpakken met het Trusty-label.

Welke info kunnen kinderen en jongeren vertrouwen? Download de checklist en doe de test met je klas op www.juistejeugdinfo.be

KOM NAAR HET ONDERWIJSTERRAS

Schuif de stoelen bijeen en babbel over schoolbeleid en klaspraktijk, werkdruk en werkplezier tijdens het tweede onderwijsterras van Klasse. De redactie nodigt je op 17 oktober van 16 tot 19 uur uit om van de Gentse Korenmarkt heel even de grootste en gezelligste lerarenkamer van Vlaanderen te maken. Neem je collega's mee.

Onderwijsterras is een initiatief van het platform voor onderwijsvernieuwing Mysterie van Onderwijs en Klasse.

Zo vorm je een (h)echte klasgroep

Een klasgroep is meer dan de optelsom van alle leerlingen. Verwacht dan ook niet dat ze allemaal goede vriendjes worden tegen de laatste week van september. Iedere groep moet een aantal fases door voor hij hecht kan samenwerken. Herken je deze fases in je klas? En hoe kan je daarop inpikken als leraar? Vier tips.

• *door Michel Van Laere, illustraties: Sander Belmans*

1. FORMING
DE KLAS LEERT ELKAAR BETER KENNEN

Bij de start van het schooljaar is de klas nog een verzameling individu's. Die wordt pas een groep als ze samen ervaringen opdoen, er een 'groepsgeschiedenis' komt. Dat vraagt vertrouwen in elkaar en emotionele veiligheid.

***TIP:** Maak voldoende tijd om met jou en elkaar kennis te maken. Bied veel structuur, hou de touwtjes stevig in handen. Bied duidelijkheid en dus veiligheid.*

Lees meer in 'Handleiding om een hechtere klasgroep te creëren' op www.vonkenvisie.be

2. STORMING
HET BOTST

In een groep wil iedereen erbij horen. In deze fase gaan leerlingen verbonden sluiten: ze zoeken gelijkenissen (zelfde sport, zelfde dorp, zelfde kledingstijl). Tegelijkertijd zoeken ze naar de eigen positie in de groep. De ene wil de rol van de leider, de andere zorgt voor humor of blijft graag op de achtergrond, nog iemand anders draagt graag zorg … Dat zorgt soms voor spanningen of conflicten.

***TIP:** Zorg voor veel contacten. Laat de leerlingen in kleine groepjes werken en varieer de samenstelling. Blijf duidelijk aanwezig. Geef aan hoe je verwacht dat de leerlingen met elkaar omgaan. Geef zelf het goede voorbeeld.*

3. NORMING

DE GROEP LEGT DE ONGESCHREVEN REGELS VAST

In deze fase komen leden weer meer naar elkaar toe en maken ze samen de groepsrollen en -normen op. Die regels kennen en je eraan houden, biedt veiligheid in een groep. De regels zijn niet altijd 'constructief'. Soms is de norm ook: luisteren naar degene die het luidst roept. Corrigeer dat als leraar. In deze fase wordt de klassfeer gezet. Leerlingen willen zichzelf kunnen zijn. Ze nemen kleine risico's. Tonen de andere leerlingen respect, dan stimuleert dat om meer van zichzelf te tonen. De samenwerking loopt steeds vlotter en de groep wordt meer dan de som van de delen.

***TIP:** Zet in op activiteiten die verdere kennismaking en uitwisseling stimuleren. Zorg ook voor groepsuitdagingen die een grote kans hebben op succes. Niets verbindt een groep zo als een succeservaring.*

4. PERFORMING

WE KUNNEN GAAN PRESTEREN

De leerlingen hebben elkaars talenten en kwaliteiten leren kennen en waarderen. Ze maken zich geen zorgen meer over afwijzing. Ze kennen elkaars verschillen en waarderen ze. Ze vullen elkaar aan, de groep wordt 'performant'.

***TIP:** Zorg voor genoeg nieuwe impulsen, nieuwe uitdagingen. Telkens er iemand bijkomt of vertrekt, verandert de groep en moet die alle fasen (even) opnieuw doorlopen.*

De expert

Eerste hulp bij schoolpijn

"De eerste week van het schooljaar zitten er altijd wenende kinderen in de klas die 's ochtends erg moeilijk afscheid kunnen nemen van hun mama of papa. Wat kan ik doen om die 'schoolpijn' te verzachten?"

(Bea, kleuteronderwijzer)

Klasse vroeg het aan pedagoog Marleen Borzée, docent Departement Lerarenopleiding KHLeuven:

- **Erken het verdriet maar problematiseer het niet.** Kinderen wisselen hun vertrouwde, voorspelbare omgeving voor de nieuwe context van klas en school. Voor sommige kinderen duurt het wat langer vooraleer ze zich goed voelen. Wees hartelijk en gastvrij, maar zorg tegelijk voor duidelijke afspraken en regelmaat.

- **Heb aandacht voor het kind en troost het. Overdrijf niet.** Alle leerlingen vragen immers aandacht. Geef het kind complimentjes bij wat goed gaat. Zo leert het om dat gedrag te herhalen en niet de huilbuien.

- **Zorg voor een gezellige sfeer.** Integreer muziek en humor en schakel voldoende identificatiemogelijkheden in (verhalen, poppenkast, versjes...). Doe leuke speelse kennismakingsactiviteiten en maak een verkenningswandeling in de school. Bewaak bij de vakantie-overgang een gezonde afwisseling tussen in- en ontspannende activiteiten.

- **Hou het afscheid best kort.** Kinderen die angst en twijfels bij ouders zien en voelen, imiteren dat. Vastberadenheid en vertrouwen daarentegen besmet positief. Maak duidelijke afspraken met ouders: tot waar kunnen ze 's ochtends mee (tot op de speelplaats, in de klas), wanneer kunnen ze je aanspreken ...

- **Stel ouders ook gerust.** Vertel hoe de dag verlopen is, zet wat info en pluimen in het heen en weer schriftje of maak een klasblog. Wees alert voor kinderen die die eerste week afwezig blijven.

ADVERTENTIE

Doe de stemtest!

Dertig procent van de toekomstige leraren heeft stemproblemen nog voor ze beginnen met lesgeven. Van alle startende kleuteronderwijzers krijgt de helft er binnen de eerste twee jaar last van. Daarom is een goede stemhygiëne belangrijk, zeker in het begin van het schooljaar. Hoe goed ken jij je stem?

door Emily Van Campenhout

		Juist	Fout
1.	*Kleuteronderwijzers hebben sneller last van stemproblemen dan andere leraren.*	○	○
2.	*Als je hees klinkt, heb je een letsel op je stemplooien.*	○	○
3.	*Sporten is goed voor de stem.*	○	○
4.	*Kuchen, hoesten of je keel schrapen smeert de stemplooien.*	○	○
5.	*In een donker klaslokaal ga je automatisch luider praten.*	○	○

***1. Juist** Dat komt omdat we met een hogere toonhoogte spreken tegen jongere kinderen. Zo span je je stemplooien op en daardoor rekken ze uit. Gebruik dus altijd je natuurlijke stem en spreek op je eigen natuurlijke toonhoogte.*

***2. Fout** Ook zonder letsel kan je hees klinken. Dan spreek je met een slechte stemtechniek of leg je je stem te veel spanning op.*

***3. Juist.** Door voldoende te bewegen en je conditie te onderhouden, verbetert ook je stem.*

***4. Fout.** Better drink je de hele dag regelmatig een slokje water. Ook zuchten of geeuwen helpt om je stem te ontspannen.*

***5. Juist.** Zorg daarom voor voldoende licht in je klaslokaal en zorg dat je leerlingen je mond kunnen zien als je spreekt.*

4 TIPS

- Hou je kin laag en sta af en toe rechtop tijdens het spreken. Zo neem je de spanning van je hals en keel. Richt je stem door je groep leerlingen in plaats van over hun hoofd.
- Wissel verbale en non-verbale lesmomenten af en laat je stem rusten tijdens de pauze. Een uur praten moet gevolgd worden door minstens vijf minuten stemrust.
- Probeer niet om boven het geroezemoes uit te komen, je leerlingen zullen dan ook luider gaan spreken. Beter articuleren maakt je beter verstaanbaar. Spreek ook zachter als je leerlingen aan het werken zijn maar fluister niet.
- Zucht of geeuw als je spanning voelt bij het spreken. Daardoor zakt je strottenhoofd en ontspan je de omringende spieren. Ook 'zoemen' werkt ontspannend voor de stem.

Is het normaal dat ik bij het begin van het schooljaar al last heb van keelpijn of heesheid?

Piet Ceuppens (logopedist): "Je stem is een spier. Als die de hele zomervakantie op een rustig niveau heeft gewerkt en plots weer intensief moet werken, kan je keelpijn krijgen. Maar na ongeveer een week moet dat overgaan. Blijft de keelpijn, dan geeft je lichaam een signaal dat er iets fout loopt. Neem dan geen pijnstillers om de keelpijn te verzachten om door te kunnen gaan. Zo verhoog je het risico op schade. Bij pijn heeft je stem vooral rust nodig."

Helpt thee met honing en citroen? Of muntjes?

Ceuppens: "Het is een fabeltje dat melk met honing of thee met citroen een stemprobleem oplost of verlicht. Het enige voordeel is een tijdelijk goed gevoel in de keel. Muntjes stimuleren het maagzuur en kunnen zure oprispingen uitlokken. Je drinkt ook beter geen koffie of energy drinks. Cafeïne heeft een vochtafdrijvend effect en vermindert de bevochtiging van het slijmvlies op je stemplooien. Je kan beter water drinken, het liefst niet bruisend."

Hoe kan je je stemtechniek verbeteren?

Ceuppens: "Het is belangrijk om niet te spreken terwijl je inademt, wat veel leraren wel doen. Ook door gebruik te maken van resonans, de natuurlijke 'klankkast' die je keel en mond vormen, klinkt je stem zonder moeite veel luider. Als je stemtraining wil volgen omdat je regelmatig stemproblemen hebt, vraag dan raad aan een logopedist of een neus-, keel- en oorarts. Vaak is een training van zo'n zes uur al voldoende om beter te leren spreken."

Meer tips vind je op www.stempreventie.be.

door An Declercq

TIEN PROCENT EXTRA VOOR DE SOCIALE KAS

De secundaire school van onze kinderen wil vanaf dit schooljaar tien procent extra vragen bij elke rekening (boeken, uitstappen …). Hiermee wil ze onbetaalde rekeningen van minder gegoede ouders betalen. Mag dat?

Wim, ouder

Dat mag niet. Secundaire scholen mogen aan ouders kosten doorrekenen voor didactisch materiaal, bepaalde onderwijsactiviteiten en diensten. Maar de aangerekende kosten moeten wel effectief voor de de individuele leerling gemaakt zijn en beantwoorden aan de werkelijke kost. Voor boeken, materialen … mag de school zeker niet boven de marktprijs gaan. Bij de start van het schooljaar moet de inrichtende macht bovendien in overleg met de schoolraad een lijst van de bijdragen voor de ouders vastleggen en deze bijdrageregeling schriftelijk (bijvoorbeeld via het schoolreglement) bekendmaken aan de ouders.

De school kan op dezelfde manier, na overleg met de schoolraad, specifieke maatregelen voor financieel minder gegoede gezinnen nemen. Ze kan bijvoorbeeld kortingen bij groepsaankopen niet volledig doorrekenen om een reserve aan te leggen voor ouders voor wie de schoolkosten te hoog zijn. Zolang de school dit aanbiedt aan een prijs lager of ten hoogste gelijk aan de marktprijs, geldt dit niet als een afgedwongen sociale bijdrage. Voor extra-muros-activiteiten is er geen winkelprijs als referentie. Maar de schoolraad moet de kostprijs goedkeuren; de school moet deze ook kunnen verantwoorden. Hebben ouders vragen over bepaalde uitgaven, dan kunnen ze aan de school een detail van de aangerekende kosten vragen. Wil of kan de school dit niet bezorgen, dan kunnen ouders ook een formele vraag aan de Commissie Zorgvuldig Bestuur stellen of eventueel een klacht bij de Commissie indienen.

Commissie Zorgvuldig Bestuur

MEDISCHE KEURING VOOR VERVOER LEERLINGEN

Ik vervoer geregeld leerlingen naar hun stageplaats. Moet ik daarvoor over een medische keuring beschikken of volstaat mijn rijbewijs?

Pieter, leraar Centrum Leren en Werken

Je rijbewijs is voldoende, als je dit onbezoldigd doet. Een medische keuring is enkel vereist wanneer je tegen betaling leerlingen vervoert. In dat geval moet je een medisch onderzoek bij de arbeidsgeneesheer ondergaan om een rijgeschiktheidsattest te bekomen. Wanneer je onbezoldigd leerlingen vervoert, is een medische keuring niet verplicht. Je mag dus je leerlingen (onbetaald) naar een stageplaats, zwemactiviteit of andere schoolse activiteit brengen zonder extra attest. Maar bij een ongeval of juridische betwisting moet je kunnen aantonen dat het om niet-bezoldigd vervoer gaat. De school of instelling kan je daarom toch naar de medische keuring sturen om problemen te vermijden. De kosten van de keuring zijn ten laste van je werkgever.

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

© Thinkstock

BROEK IN OF OVER DE LAARZEN?

Op onze school hebben we een vrij strikt uniform. In het schoolreglement staat dat de broek niet in de laarzen mag zitten. De meeste van mijn collega's vinden deze regel gedateerd en willen het schoolreglement aanpassen. Maar de directie verschuilt zich achter de schoolraad: die zou voor het behoud van de regel gestemd hebben. Kan de schoolraad een reglementswijziging tegenhouden?

Mieke, onderwijzer vijfde leerjaar

Nee, dat kan de schoolraad niet. De schoolraad geeft enkel advies over het schoolreglement. Het schoolbestuur heeft uiteindelijk het laatste woord. Ze kan dus beslissen om de broek over de schoenen te laten dragen.

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Heb je een vraag over je loopbaan, je klas of je rechten en plichten als leraar? Stuur die naar redactie.leraren@klasse.be met als onderwerp 'Mag dat'. Op www.klasse.be/leraren vind je onder de noemer 'Mag dat?' nog meer vragen én antwoorden.

door Leen Leemans, illustratie: Inne Haine

NIEUW OP 1 SEPTEMBER

Vanaf dit schooljaar gelden er een aantal nieuwe maatregelen in verband met je lerarenloopbaan.

Als je de **bonus voor terbeschikkingstelling** voorafgaand aan het rustpensioen gedeeltelijk opneemt met een vierde of de helft, kan je deze bonus combineren met een volledige loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, medische bijstand of palliatieve zorgen.

De regels rond **loopbaanonderbreking** zijn gewijzigd:

- wie gedeeltelijk loopbaanonderbreking neemt vanaf 50 of 55 jaar, kan op 1 september overstappen van een halftijdse loopbaanonderbreking naar een loopbaanonderbreking met een vijfde, op voorwaarde dat de inrichtende macht ermee instemt;
- wie als tijdelijk personeelslid loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof opneemt met een vijfde, kan het resterende gedeelte van het ouderschapsverlof aansluitend opnemen bij een nieuwe aanstelling op 1 september;
- je kan een loopbaanonderbreking voor ouderschapsverlof, voor medische bijstand of voor palliatieve zorgen om uitzonderlijke redenen stopzetten;
- als je minderjarige kind wordt opgenomen in het ziekenhuis kan je loopbaanonderbreking voor medische bijstand opnemen voor een week, eventueel verlengbaar met een week.

Het **adoptieverlof voor een intrafamiliale adoptie** wordt verlengd van twee naar vier maanden na de effectieve opname van het kind in het gezin.

Dit is slechts een greep uit alle nieuwe maatregelen. Op www.klasse.be/leraren lees je wat er dit schooljaar nog allemaal verandert voor je school en je leerlingen.

Krijg je eerste loon op tijd

Ik ben net afgestudeerd als leraar lager onderwijs en vond onmiddellijk werk. Vanaf 2 september sta ik voltijds voor de klas. Mijn collega's vertellen me dat zij hun eerste loon pas in oktober kregen omdat hun 'papierwinkel' niet in orde was. Hoe vermijd ik dat?

Gilles, startende leraar

Als je voor het eerst in het onderwijs werkt, zal je schoolsecretariaat nagaan of je aan de aanstellingsvoorwaarden voldoet. Dat doet ze via een aantal documenten die jij moet verzamelen.

- Met een goed leesbare kopie van je diploma('s) toon je aan dat je onderwijsbevoegdheid hebt en de onderwijstaal beheerst. Als je pas afgestudeerd bent, start je het schooljaar met een voorlopig studieattest. Zodra je je originele diploma krijgt, bezorg je een kopie aan je schoolsecretariaat. Je diploma's bepalen voor welk ambt of vak je onderwijsbevoegdheid hebt.
- Met een uittreksel uit het strafregister (model 2) bewijs je dat je je politieke en burgerlijke rechten hebt en dat je gedrag onberispelijk is. Je vraagt het aan je gemeentebestuur. Vermeld zeker dat je het nodig hebt voor een job in het onderwijs. Het document is een jaar geldig.
- Met een medisch attest bewijs je dat je medisch geschikt bent om les te geven. Je huisarts verklaart dat je gezondheid geen gevaar oplevert voor de leerlingen. Ook dit attest blijft een jaar geldig.
- Het schoolsecretariaat vraagt ook andere persoonsgegevens op zoals je adres, je burgerlijke staat, het aantal personen ten laste ... Een aantal van die gegevens hebben invloed op je salaris.

Om eind september al je eerste loon te ontvangen, moet het ministerie van Onderwijs en Vorming uiterlijk op 17 september al jouw gegevens en documenten van je schoolsecretariaat gekregen hebben. Zorg er dus voor dat je dossier een aantal dagen vooraf in orde is. Als je school pas later alle papieren kan doorsturen, wordt je loon van september samen met dat van oktober betaald.

Meer informatie over je salaris vind je in de brochure 'Je verdiende loon. 2013. Info en tips voor een goede start van je onderwijsloopbaan' (www.ond.vlaanderen.be/wegwijs/agodi) en in de online 'Gids voor Leraren' (www.gidsvoorleraren.be).

LERARENKAART

door Anne Siccard

De lerarenkaart opent voor leraren gratis of aan een voordeeltarief de deuren naar musea, natuurparken, theaters, wetenschappelijke instellingen ... in binnen- en buitenland. ***Zo ontsluit de lerarenkaart het rijke educatieve aanbod voor jou en je leerlingen.*** *Kortingen in boekhandels of computerzaken moedigen je aan om aan de slag te gaan met de modernste leermiddelen.*

Een selectie van elf tijdelijke lerarenkaartvoordelen vind je hier. *Wil je snel op de hoogte zijn van het volledige aanbod? Abonneer je via lerarenkaart.be op de gratis nieuwsbrieven ('nieuwsbrief' - intekenen), word vriend op Facebook en volg ons op Twitter.*

1

© Max Pinckers

EXPO

EUROPALIA: PASSIE VOOR INDIA

Met tentoonstellingen, concerten, dans, theater, film, conferenties en literaire ontmoetingen brengt Europalia de culturele rijkdom van India naar België. De expo 'India - Belichaamd' (van 5 oktober 2013 tot 5 januari 2014) toont je de tijdloze schoonheid van India, de spiritualiteit en de vele godsdiensten en feesten. De expo 'Indomania' (van 16 oktober 2013 tot 26 januari 2014) verzamelt kunstenaars met een passie voor India. Je ziet werk van Rembrandt en Rodin, maar ook van hedendaagse kunstenaars die zich door het land laten inspireren.

- *Bozar - Ravensteinstraat 23 - 1000 Brussel - www.europalia.be houders lerarenkaart betalen 8 i.p.v. 14 euro*
- ***Je voordeel:*** *lerarendag op zaterdag 19 oktober (vanaf 9 uur), infosessie europalia.india (om 11 uur) en bezoek tentoonstellingen gratis voor houders van de lerarenkaart, korting voor gezinsleden - Inschrijven voor een bezoek aan de tentoonstellingen is niet nodig, voor de informatiesessie graag een seintje naar nathalie.boelens@europalia.eu of 02 504 91 31*

2

KORTING

'14-'18 - DE MUSICAL

De spektakelmusical '14-'18 van Studio 100 is een verhaal over vriendschap, liefde, familie en gemis. Je ziet de impact van de Groote Oorlog op een jong koppel dat door de oorlog niet samen kan zijn. De Mechelse Nekkerhal wordt voor deze musical omgebouwd tot een volwaardige theaterlocatie.

- *Vanaf april 2014 - Nekkerhal Mechelen - www.14-18.nu - voor schoolvoorstellingen contacteer je Marliene Pille via scholen@14-18.nu*
- ***Je voordeel:** houders van de lerarenkaart krijgen 20 procent korting op hun ticket, begeleidende personen betalen het gewone tarief - korting niet geldig op de avondvoorstellingen (20.30 uur) van vrijdag en zaterdag – Tickets: tot 31 december 2013, uitsluitend via Sherpa op 070 34 45 55 (vermeld je volledige lerarenkaartnummer) - prijzen exclusief service- en verzendkosten - belkosten voor 070-nummers: max 0,30 euro p.m.*

3

GEZINSDAG

ONTRAFEL BEERSEL

Op zaterdag 14 september krijgen leraren en hun gezin een gratis dagje Beersel voorgeschoteld. In bezoekerscentrum 'De Lambiek' ontdek je de magische wereld van het lambiekbier vroeger en nu. De Papiermolen Herisem toont aan leerlingen van de derde graad lager hoe je papier maakt. Jeugdverblijf Hanenbos nodigt je uit voor een gezellig eetfeest met 's avond het spel 'De legende van Fort Hanenbos'(17 tot 23 uur). In het provinciedomein van Huizingen heb je nog meer recreatiemogelijkheden.

- ***Je voordeel:** lerarendag op zaterdag 14 september - gratis voor het gezin van de leraar, behalve het avondspel (optioneel, 5 euro per persoon) en overnachting met ontbijt in jeugdverblijf Hanenbos (optioneel, 10 euro per persoon) Meer info en inschrijven: www.lerarenkaart.be/inschrijven.*

4

KORTING

10% OP JE BELGACOM-ABONNEMENT

Belgacom geeft houders van de lerarenkaart vanaf september elke maand 10 procent korting op het Belgacom Pack Internet Overal Comfort of Internet Overal Maxi met optioneel tv of vaste telefonie en het Proximus-abonnement Easy+ 15, 25, 45 en Smart+ 15, 25, 35, 65, voor jezelf en vijf gezinsleden.

- *Dit aanbod is geldig voor nieuwe en bestaande Belgacom-/Proximus-klanten met een lerarenkaart. Bovendien krijg je tot 30 september 17 euro korting per maand gedurende 6 maanden op elk nieuw Pack met Internet Overal Comfort (of 19 euro per maand met het Maxi Pack) en 5 euro korting per maand gedurende 20 maanden op alle nieuwe Proximus-abonnementen. Het aanbod is niet cumuleerbaar met de webdeals.*
- *Hoe inschrijven? ENKEL online via www.belgacom.be/epp dankzij de specifieke voordeelcode voor leraren - zie www.lerarenkaart.be ('gelezen in Klasse')*
- ***Exclusief voor de houders van de lerarenkaart:** in september is de installatie door een Belgacom- installateur gratis (i.p.v. 129 euro).*

5

LITERAIR FESTIVAL

HET BETERE BOEK

Op 'Het Betere Boek' stellen Dimitri Verhulst, Tom Lanoye, David Pefko, Monika Van Paemel, David Van Reybrouck, Saskia De Coster ... hun werk van 2013 voor. Hugo Claus, de 'godfather' van de Nederlandstalige literatuur, staat in de schijnwerpers. Tijdens 'Het Betere Boek' krijgt de beste Nederlandstalige debuutroman van 2013 de 'Bronzen uil'. De jury beslist de dag zelf. Jij kan vanaf 5 september je stem uitbrengen. Zo maak je kans op de negen genomineerde debuutromans.

- *zaterdag 12 oktober (11 tot 19 uur) - Geuzenhuis (Kantienberg 9) en Liberaal Archief (Kramersplein 23) - 9000 Gent - www.hetbetereboek.be - www.willemsfonds.be*
- ***Je voordeel:** houders van de lerarenkaart betalen 8 i.p.v. 10 euro - Voorverkoop: www.hetbetereboek.be - Boekhandel Walry - Zwijnaardsesteenweg 6 - 9000 Gent (met 2 euro korting) - niet cumuleerbaar met lerarenkaartkorting*

6

EDUCATIEF TONEEL

THEATER AAN DE STROOM

DE MOEDER VAN DAVID S

David is verslaafd aan drugs. Het gezin raakt volkomen ontredderd, maar zijn moeder weigert de jongen los te laten. 'De moeder van David S' is een theatervoorstelling over de familiale en sociale gevolgen van drugsverslaving, naar het boek van Yvonne Keuls. Geschikt voor de tweede en derde graad secundair.

WIN *150 x duoticket voor dinsdag 17 september (20.15 uur) - wedstrijdformulier op www.lerarenkaart.be ('gelezen in Klasse')*

KARTONNEN DOZEN

De monoloog 'Kartonnen Dozen' is gebaseerd op de roman van Tom Lanoye. Het hoofdpersonage archiveert zijn jeugdjaren in enkele dozen. Elke doos omvat een periode, met goede en slechte herinneringen. De auteur vertelt anekdotisch zijn jeugdjaren waarin hij zijn (homo)seksualiteit en de liefde ontdekt. Geschikt voor jongeren uit het secundair.

WIN *75 x duoticket voor donderdag 3 oktober (20.15 uur) - wedstrijdformulier op www.lerarenkaart.be ('gelezen in Klasse')*

- *Theater aan de Stroom - Blancefloerlaan 181 b - 2050 Antwerpen Linkeroever - www.theateraandestroom.be*

7

INFODAG

SPREKENDE ZAADJES

In de Plantentuin van Meise loodsen animatoren je door de tentoonstelling 'Als zaadjes spreken konden'. Zij presenteren ook het educatieve aanbod van de Plantentuin. Bezoek met je klas de artistiek-educatieve tentoonstelling en volg een workshop rond zaden. De workshop is vooral geschikt voor het basisonderwijs. De expo is voor alle leeftijden.

- *7 september tot 24 november - Domein van Bouchout - Nieuwelaan 38 - 1860 Meise - www.plantentuinmeise.be*
- ***Je voordeel:** lerarendag op zaterdag 28 september (rondleidingen om 14 en 15 uur) - gratis voor leraren en partners - **Inschrijven:** jutta.kleber@br.fgov.be (vermeld voorkeursdatum en tijdstip voor de rondleiding, aantal deelnemers, mailadres)*

Win 300 duotickets

8

EXCLUSIEVE AVANT-PREMIERE

THE SELFISH GIANT

Elk jaar stelt het Film Fest Gent ruim honderd langspeelfilms en dertig kortfilms voor uit de hele wereld. Op zaterdag 12 oktober verwelkomt het filmfestival jou en je partner voor de avant-première van de film The Selfish Giant van Clio Barnard. Arbor (13) en Swifty, zijn beste vriend, zijn van school gestuurd en leven aan de rand van de maatschappij. Met paard en kar verzamelen de twee vrienden metaal voor ijzerhandelaar Kitten. Swifty voelt zich op zijn best in het gezelschap van paarden, Arbor wil vooral Kitten imponeren en geld verdienen. Tot een tragisch voorval iedereen voorgoed verandert.

WIN *300 duotickets (telkens leraar en partner) voor de exclusieve avant-première van The Selfish Giant op zaterdag 12 oktober om 10 uur in Kinepolis Gent. Deelnemen kan vanaf zaterdag 7 september via www.lerarenkaart.be ('gelezen in Klasse'). Je weet meteen of je gewonnen hebt.*

- *www.filmfestival.be*

SEPTEMBER

15 september

GEZINSDAG PARC CHLOROPHYLLE MANHAY

De hele familie ontdekt al spelend de 1001 geheimen van het bos. Herfstfeest met randanimatie. Gratis voor leraren en hun gezin.

18 & 19 september

INFODAG MODEMUSEUM ANTWERPEN

De expo 'Happy birthday dear Academie. 50 jaar Antwerpse Modeafdeling' neemt je mee door de geschiedenis van de afdeling. Gratis voor leraren.

21 & 22 september

INFODAG JUBELPARKMUSEUM BRUSSEL

De tentoonstelling 'Passie-Functie-Schoonheid' toont leven en werk van Henry Van de Velde. 'Schrijvers van Contouren. Tekenkunst in het Oude Egypte' doet je nadenken over het begrip 'kunst' in het Oude Egypte. Bezoek en lezing gratis voor leraren, rondleiding: 5 euro.

25, 28 & 29 september

INFODAG MUSEUM VOOR BRIEVEN EN MANUSCRIPTEN BRUSSEL

Maak kennis met het permanente en tijdelijke aanbod. Probeer workshops uit zoals 'Hiërogliefen' en 'De ganzenveer uitgetest'. Gratis catalogi. Gratis voor leraren.

29 september

GEZINSDAG KLIMPUNT HOUTHALEN

Leer boomklimmen, roeien, leg een touwenparcours of hindernissenparcours af ... onder begeleiding van monitoren van Klimpunt vzw. Leraren en hun gezin (vanaf 10 jaar) betalen 15 euro per persoon i.p.v. 25.

OPGELET

Voor de meeste info- en lerarendagen moet je op voorhand inschrijven. Surf daarvoor naar www.lerarenkaart.be/inschrijven.

9

KORTING

FESTIVAL VAN VLAANDEREN

GENT

Muzikale stand-upcomedians Igudesman & Joo brengen verrassende shows met hilarische humor en muziek van topkwaliteit. In hun nieuwste show 'And Now Mozart!' verweven ze naadloos de befaamde 007-tune met klassiekers van Mozart.

- *donderdag 19 september (20.30 uur) - Vlaamse Opera Gent - Schouwburgstraat 3 - 9000 Gent - www.festivalgent.be*
- ***Je voordeel:** houders van de lerarenkaart krijgen 15 procent korting op Odegand en op alle concerten/evenementen (behalve op concerten in de Handelsbeurs). Toon je lerarenkaart bij Uitbureau (Veldstraat 82 b, Gent) of scan je lerarenkaart in en mail ze naar info@uitbureau.be. Na een bericht van Uitbureau kan je telefonisch (09 233 77 88) of online tickets kopen met 15 procent korting.*

VLAAMS-BRABANT

Novecento bundelt zeven concerten met kamermuziek van de twintigste eeuw met werk van Karlheinz Stockhausen, Pierre Boulez, Maurice Ravel en Iannis Xenakis. Transit geeft compositieopdrachten en presenteert de klanken van de 21ste eeuw in Leuven.

- *Novecento van 23 september tot 29 oktober - Transit van 25 tot 27 oktober - www.festivalvlaamsbrabant.be*
- ***Je voordeel:** houders van de lerarenkaart genieten 25 procent korting op de basisprijs - Tickets: www.30cc.be of Ticketbalie Tweebronnen (Diestsestraat 49 - 3000 Leuven) of Ticketlijn Tweebronnen (016 30 09 00)*

10

GEZINSDAG

MUSEUM VOOR NATUURWETENSCHAPPEN

Ontdek een wereld in evolutie. Je volgt een demo van een atelier, aangepast aan de leeftijd van je leerlingen: Babydieren, Evolutie Mens of Prehistorie. De expo Babydieren is vrij te bezoeken. Een beurs toont je het educatieve aanbod met speciale aandacht voor biodiversiteit, evolutie, geologie en classificatie. Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika van Tervuren informeert je op een stand over zijn atelier Groene Aarde (2de en 3de graad secundair).

- *Vautierstraat 29 - 1000 Brussel*
- ***Je voordeel:** lerarendag op woensdag 18 september (13 tot 18.30 uur) - gratis voor leraren en hun gezin (max. 3 kinderen) – **Inschrijven:** uitsluitend via www.lerarenkaart.be/inschrijven*

11

WORKSHOP

FOTOGRAFEER EEN MONUMENT

Wakker de creativiteit van je leerlingen aan en laat ze een origineel beeld maken van een monument of landschap. Zij kunnen hun kiekje tot 3 november insturen. Deelnemers en bezoekers van de website stemmen op hun favoriete foto. Open Monumentendag en het FoMu voorzien een prijzenpakket.

- *info: www.herita.be - inge.degeyter@herita.be - inzendingen: www.openmonumenten.be*
- ***Je voordeel:** gratis lerarenworkshop (secundair onderwijs) op zaterdag 14 september (10.30 tot 12.30 uur) in het FoMu - Waalsekaai 47 - 2000 Antwerpen - maak kennis met het lespakket en krijg professionele tips om met Flash Back aan de slag te gaan in je klas - **Inschrijven:** www.fotomuseum.be - reservatie@fomu.be - 03 242 93 20*

MEER VOORDELEN

OUD BRUGGE

Zie, hoor, ruik en voel het jaar 1435 in Historium (Markt 1 - 8000 Brugge). Leraren betalen van 1 september tot 15 oktober 2013 8 i.p.v. 11 euro. Vraag je kortingscode aan via www.lerarenkaart.be ('gelezen in Klasse'). Reserveer je bezoek via www.historium.be.

ZEILEN OP DE NOORDZEE

Ga met een ervaren schipper van Croeso Sailing de Noordzee op in een modern uitgerust zeiljacht. Ervaring niet vereist. Boek in de maand september en betaal 120 i.p.v. 155 euro. Boek via stefan_wuyts@yahoo.co.uk - 0486 95 33 79 - croeso-sailing.weebly.com

VOORDELIG LEZEN

De Persgroep geeft je 61 procent korting op je eerste abonnement op 'De Morgen', 62 procent korting op 'Het Laatste Nieuws', 25 procent korting op 'Dag allemaal' en 15 procent korting op 'Goed gevoel'. Alle info vind je op www.lerarenkaart.be ('gelezen in Klasse'). Daar vind je ook kortingen op andere kranten en tijdschriften.

5 & 6 oktober

GALLO-ROMEINS WEEKEND / WERVIK

Beleef een dag 'levende geschiedenis' tussen Romeinen en Kelten. Zie hoe ze leefden, werkten en oorlog voerden. Zelfs enkele Griekse soldaten zijn aanwezig. Gratis voor leraren.

VERHUISD?

Meld je adres via info@lerarenkaart.be zodat je lerarenkaart 2014 goed aankomt. Ontving je dit tijdschrift op het juiste adres, dan zijn de adresgegevens al correct.

GELDIG TOT EIND 2013

Je lerarenkaart 2013 blijft geldig tot 31 december 2013. Eind december krijgen nieuwe leraren hun eerste lerarenkaart, die van 2014. Omdat hun dossier bij het ministerie niet tijdig af is, krijgen zij geen lerarenkaart 2013.

OKTOBER

2 & 9 oktober

INFODAG MUSEA MAASEIK

Leraren lager onderwijs krijgen informatie over de museumkoffer, de ontdekkingskamer en de workshops. Leraren secundair bezoeken het Apotheekmuseum en het Archeologisch Museum. Daarna nemen zij de stadswandeling en het project 'Archeoloog in de klas' onder de loep. Gratis voor leraren.

5 oktober

INFODAG O.-L. VROUWKATHEDRAAL ANTWERPEN

Met kunst en geschiedenis van de middeleeuwen is deze actieve kerk de ideale locatie om erfgoededucatie in de praktijk te brengen. Gratis voor leraren en partners.

5 & 6 oktober

INFODAG MUSEUM MAYER VAN DEN BERGH ANTWERPEN

Leerlingen met een autismespectrumstoornis of een motorische beperking tonen hun visie op 'leraren'. Samen met hun leraren, een kunstenaar en het museum ontwierpen zij de kunstwerken én de tentoonstelling. Gratis voor leraren.

9 & 12 oktober

INFODAG ATOMIUM BRUSSEL

'Van symbool tot icoon' is de nieuwe permanente tentoonstelling. Bovendien krijg je een rondleiding door de nieuwe tijdelijke expo 'WoW is NoW. Innoverende Objecten. Vandaag en morgen.' Gratis voor leraren.

13 oktober

INFODAG HIDRODOE HERENTALS

Het interactieve waterdoecentrum viert dit jaar zijn tiende verjaardag. Ontdek de Waterwereld en experimenteer in de Blauwe watertuin. Gratis voor leraren en één vergezellende persoon.

OPGELET

Voor de meeste info- en lerarendagen moet je op voorhand inschrijven. Surf daarvoor naar www.lerarenkaart.be/inschrijven.

KLASSETIPS

door Patrick De Busscher

Breng de wereld in je klas met acties, lespakketten, boeken, films, muziek, theater, vormingen en meer!

ACTIE

LUID DE SCHOOLBEL

• *Alle geïnteresseerden*

Miljoenen kinderen en jongeren wereldwijd horen zelden of nooit een schoolbel omdat ze geen toegang hebben tot onderwijs. Nochtans is onderwijs een hefboom voor ontwikkeling en gelijke kansen. Daarom roept Studio Globo alle scholen op om deel te nemen aan de wereldwijde actie 'Saved by the bell' door aan de vooravond van de 'Internationale dag van de Leerkracht' (5 oktober) de schoolbel extra te laten rinkelen. De actie is de jaarlijkse herinnering aan de millenniumdoelstellingen, waarbij 191 landen o.a. goed basisonderwijs voor iedereen beloofden tegen 2015.

Wanneer? *Vrijdag 4 oktober* ***Inschrijven?*** *Vóór 30 september* ***Info:*** *www.savedbythebell.be* ***Extra:*** *pakket gratis posters en folders na inschrijving; lessuggesties voor alle leeftijden en tips voor het belmoment gratis downloadbaar op de site*

4 oktober - LUID DE SCHOOLBEL

WEEK VAN HET BOS

• *Derde graad lager onderwijs*

Met als centrale thema 'Natuurdoelen' roept de jaarlijkse 'Week van het Bos' klassen uit het basisonderwijs op om stil te staan bij bos en natuur. De organisatoren zetten vooral in op de derde graad lager onderwijs met een speciaal leertraject. Zo is er een educatief spel waarmee je leerlingen bedreigde en kwetsbare dier- en plantensoorten ontdekken. Reporter Wout daagt je klas uit om zelf een groene wandeling uit te stippelen en vast te leggen op film. De klas met de meest originele en best uitgewerkte wandeling wint een mooie prijs.

Wanneer? *13 tot 20 oktober* ***Info:*** *www.weekvanhetbos.be ('educatief'), info@weekvanhetbos.be, www.facebook.com/weekvanhetbos* ***Extra:*** *gratis downloadbaar educatief spel*

ONDERZOEKER IN JE KLAS

• *Derde graad lager onderwijs*

Met het gloednieuwe project 'Wetenschap op stap' kan je je leerlingen enthousiast maken voor biowetenschappen door een echte onderzoeker naar je klas te halen voor een interactieve kennismaking met wetenschappelijk onderzoek en het beroep van wetenschapper.

Wanneer? *Voorjaar 2014, datum op afspraak* ***Inschrijven?*** *Uiterlijk 30 september* ***Info:*** *www.vib.be/wetenschapopstap* ***Extra:*** *bezorg uiterlijk 30 april een creatief 'eindwerk' (kunstwerkje) aan VIB en je wint misschien een microscoop voor je klas*

GOODPLANET ACTIONS

• *Alle scholen*

Op vijf actiedagen vraagt GoodPlanet Belgium om met je leerlingen actie te voeren voor "een goed leven op een goede planeet, voor iedereen". Dat zijn de 'GoodPlanet Actions' (voorheen 'Jongeren keren het klimaat'): 'Eet lokaal' op 16 oktober (snoepen van lokaal seizoensfruit en –groenten), 'Zero afval' op 19 november (op naar minder afval), 'Watt minder' op 14 februari (besparen op verwarming en elektriciteit), Wereldwaterdag@school op 21 maart (solidair met het Zuiden voor water) en '1m² biodiversiteit' op 25 april (meer natuur op je school)

Info: *www.goodplanet.be/actions, actions@goodplanet.be, Leen Van Gijsel, 02 893 08 12*

25 oktober - KOKEN VAN WOEDE

KOKEN VAN WOEDE

• *Alle scholen*

Op 25 oktober zullen heel wat Vlaamse scholens soep "koken van woede" om hun verontwaardiging te tonen voor de honger in de wereld. Met de campagne 'Ik Kook van Woede@School' roept 11.11.11 leerlingen, leraren, directies, schoolkeukenpieten … op om mee actie te voeren. Registreer je actie op de website, kook van woede met je klas, maak een *angry food face* en zet daarvan een foto op de website.

Wanneer? *Vrijdag 25 oktober* ***Info:*** *www.ikkookvanwoede.be ('Wat kan jij doen' – 'School')* ***Extra:*** *gratis downloadbaar educatief materiaal (basisdossier, actiekrant) en tips voor lespakketten, lesvormen …*

IS JOUW SCHOOL GASTVRIJ?

• *Alle scholen*

Met de actiecampagne 'Gastvrije Gemeente' wil Vluchtelingenwerk

Vlaanderen concrete acties belonen die bijdragen tot de bescherming, opvang of integratie van asielzoekers en vluchtelingen in Vlaanderen en Brussel. Je kan deelnemen als vrijwilliger, gemeente, bedrijf, vereniging of ... school. Het meest gastvrije initiatief in elke categorie wint 1000 euro én de 'Gastvrije Award'. En er is ook een publieksprijs (eveneens 1000 euro).

Wanneer? *Inschrijven uiterlijk 25 september, waarna het stemmen voor de publieksprijs begint. Awardshow eind november* ***Info en inschrijven:*** *www.gastvrijegemeente.be*

ONDERZOEK JE HERSENEN

• *Vanaf 14 jaar*

'Meeting of Minds for Youth' (MOM4Y) is een project rond onze hersenen: een lespakket, een wedstrijd, een festival voor leerlingen tweede en derde graad secundair onderwijs. Zo maken je leerlingen kennis met de vele facetten van de hersenwetenschappen: het zenuwstelsel en het brein in het bijzonder. Het project eindigt met een wetenschapsfestival: een mix van wetenschappelijke presentaties, live hersendissectie, impro-comedy, mindfulness, beatbox en breakdance.

Wanneer? *Vanaf oktober, grote slotshow met wetenschapsfestival eind maart* ***Info:*** *www.breinwijzer.be/mom4y (met lespakket, stappenplan, wedstrijdreglement...) Gratis infosessie op 1 oktober, 13 tot 15.30 uur, in Paddenhoek 1.0 in Gent* ***Inschrijven:*** *info@breinwijzer.be of 0496 29 71 07*

NACHT VAN DE ONDERZOEKERS

• *Alle geïnteresseerden*

'Beter en langer leven dankzij de wetenschap' is het centrale thema van de 'Nacht van de Onderzoekers'. Wetenschappers vertellen er over het onderzoek naar de verlenging van de levensduur en de verbetering van de levenskwaliteit. Al die leer- en ontdekkingsmomenten zijn toegankelijk voor klassen, gezinnen enz. Je leerlingen kunnen er zich inleven in de rol van fysicus, bioloog of astronoom in het jaar 2030.

Wanneer? *27 september* ***Waar?*** *O.a. Technopolis (Mechelen), Planetarium (Brussel)* ***Prijs?*** *Gratis* ***Info:*** *www.nachtvandeonderzoekers.be, luth.knockaert@belspo.be, 0473 58 34 23*

18 oktober - SCHRIJF-ZE-VASTDAG

FLANDERS LOGISTICS

• *Derde graad aso, bso en tso*

De 'Flanders Logistics Belevingstour 2013-2014' gaat in oktober van start. Een mobiel klaslokaal reist door Vlaanderen met aan boord een leraar die één lesuur lang vertelt over de logistieke sector in Vlaanderen. Met getuigenissen, een interview met een professional uit de sector, filmpjes en voorbeelden, een interactieve iPad-quiz dompelt hij je leerlingen onder in de veelzijdige wereld van de logistiek. Na de tournee volgt een miniwedstrijd voor alle deelnemende scholen via een Facebook-applicatie.

Wanneer? *7 oktober tot 7 februari* ***Prijs?*** *Gratis* ***Inschrijven:*** *meteen (wie eerst komt, eerst maalt)* ***Info:*** *www.flanders-logisticsbelevingstour.be* ***Extra:*** *gratis lespakket voor follow-uplessen op www.theflow.be*

SCHRIJF-ZE-VASTDAG

• *Alle scholen*

De jaarlijkse 'Schrijf-ze-VRIJdag' van Amnesty International krijgt voor één keer een heel andere invulling. De actie heet dit jaar 'Schrijf-ze-VASTdag' en tienduizenden leerlingen zullen massaal brieven schrijven voor de bestraffing van geweld tegen holebi's en transgenders. De deelnemers zullen schrijven voor Noxolo Nogwaza, een lesbische Zuid-Afrikaanse vrouw die verkracht en vermoord werd teruggevonden. De brieven worden gericht aan de Zuid-Afrikaanse autoriteiten en klagen de straffeloosheid in deze zaak aan en pleiten voor een grondig en onpartijdig onderzoek. Bij inschrijving krijg je een educatief pakket dat homofoob en transfoob geweld bekijkt vanuit mensenrechtenperspectief.

Wanneer? *Vrijdag 18 oktober* ***Info en inschrijven:*** *www.amnesty.be/schrijfzevrijdag* ***Extra:*** *gratis educatief pakket (achtergrondinfo, werkvormen, actietips...)*

BOEK

100 KINDERVRAGEN

• *Vanaf 10 jaar*

Waarom loopt een hamster zo graag in een rad? Kan ik ziek worden van verdriet? Waarom zwaait een dirigent zo met zijn armen? De educatieve boekenreeks '100 kindervragen' van eskabee (Stichting Kunstboek) bundelt gekke, originele en interessante vragen rond één thema. Dierenartsen Caroline De Vlamynck en Jeroen Declercq werkten voor het deel 'Huisdieren' met leerlingen lager onderwijs rond honden, katten, vogels, knaagdieren, reptielen ... Rouwtherapeute Jaklien Eyckerman plukte uit haar klas- en individuele sessies voor 'Afscheid en verlies'. Caroline Costers, Ilse Rotsaert en Olivier Van Gierdeghom van CGSO Brugge deden hetzelfde voor 'Liefde en seks'. En Arid-drummer en muziekschooldirecteur Steven Van Havere beantwoordt 100 kindervragen over de wereld van de muziek in 'Muziek'.

Prijs? *14,95 euro per deel (8 delen verschenen)* ***Info:*** *www.stichtingkunstboek.com*

WIN *8 x '100 kindervragen' Kies een van de titels hierboven en mail vóór 28 september (onderwerp 'Kindervragen') naar win.leraren@klasse.be*

ADVERTENTIE

MUCOVISCIDOSE

• *Vanaf 10 jaar*

'Slijmbal, superman en soepjurk' is een spannend detectiveverhaal over een inbraak. Klasgenoten Mattis, Victor en Susanne gaan op onderzoek. Mattis heeft al zijn hele leven muco en belandt met koorts in het ziekenhuis, terwijl Victor en Susanne hem voortdurend op de hoogte houden. Kolet Janssen schreef dit jeugdboek op vraag van de Mucovereniging. In de loop van het verhaal krijg je een heleboel informatie mee over leven met deze ziekte.

Prijs? *15,95 euro* ***Info:*** *www.clavisbooks.com*

WIN *5 x 'Slijmbal, superman en soepjurk'. Mail vóór 28 september (met onderwerp 'Slijmbal') naar win.leraren@klasse.be*

RUBE EN RUTJE

• *Kleuters*

In oktober verschijnt 'Mijn klasfoto's', het derde Rube & Rutjeboek van kleuterjuf Griet Bertels. In dit boekje kunnen kleuters (of hun mama of papa) zelf alle herinneringen aan de kleuterschool verzamelen.

Prijs? *9,95 euro* ***Info:*** *www.wpg.be.*

WIN *5 X 'RUBE & RUTJE-PAKKET' (3 boeken + 2 popjes) Mail vóór 28 september je leukste klasfoto van je kleuterklas naar maja.matthys@wpg.be (met al je gegevens)*

WIN RUBE EN RUTJE

21 tot 25 oktober - DUITSE FILMWEEK

LATER WORD IK ...

• *Vanaf 7 jaar*

Bakker, brandweerman, buschauffeur, marktkramer, onthaalouder, vuilnisman of juf/meester: Moniek Vermeulen vertelt in 'Later word ik...' over zeven vaak voorkomende beroepen. Met duidelijke tekeningen van Joris Thys, interessante weetjes en leuke gesprekken.

Prijs? *13,95 euro* ***Info?*** *www.eenhoorn.be*

WIN *5 x 'Later word ik...'. Mail vóór 28 september (met onderwerp 'Later') naar win.leraren@klasse.be*

YOGA OP SCHOOL

• *Alle leraren*

In 'H.A.L.T. Even ademen' (Ginny Hillebrandt & Sabine Maes) vind je een concrete aanpak om je leerlingen te begeleiden bij het ontplooien van hun talenten. Je leert eerst zelf intuïtief in het leven staan en ontdekt daarna hoe je op een geïntegreerde manier kan werken met verhalen, creatieve activiteiten en meditatieve oefeningen. Doel: kinderen leren zichzelf aanvaarden, waarderen, respecteren... en creëren zo een positief zelfbeeld. Het boek biedt een theoretisch kader (mindfulness), aangevuld met yoga-, meditatie- en bewustwordingsoefeningen die je gemakkelijk kan integreren in je dagelijkse (les) activiteiten.

Prijs? *29,50 euro* ***Info:*** *www.abimo.net*

WIN *'H.A.L.T. Even ademen'. Mail vóór 15 september (met onderwerp 'Even ademen') naar wedstrijd@abimo.net*

FILM

DUITSE FILMWEEK

• *Secundair en hoger onderwijs*

De 'Duitse Filmweek 2013-2014' wil via Duitse films jongeren warm maken voor de Duitse taal en cultuur. Dit initiatief van leraren en docenten Duits toont vooral recente films als de tragikomedie 'Heute bin ich blond', het dramatische 'Paradies: Hoffnung', het komische 'Oh Boy' enz. De filmweek werkt samen met bioscopen in Antwerpen, Brugge, Gent en Leuven. Bij elke film is achtergrondinformatie en lesmateriaal ter beschikking (vanaf oktober).

Wanneer en waar? *21 tot 25 oktober in Cinema Zuid Antwerpen (en voorts alle lesdagen op afspraak) / 13 tot 17 januari 2014 in Cinema ZED Leuven (en voorts alle lesdagen op afspraak) / 17 tot 21 februari 2014 in Studio Skoop Gent / alle lesdagen op afspraak in Lumière Brugge Prijs: 4 euro per leerling in Antwerpen / 4,50 euro in Leuven / 5,50 euro in Gent / 5 euro in Brugge* ***Info:*** *programma en reserveren bij de bioscoop zelf: www.cinemazuid.be, info@cinemazuid.be, www.cinemazed.be/scholen, sara@fonk.be,www.studioskoop.be,info@studioskoop.be,www.lumierecinema.be, elsie@lumiere.be* ***Extra:*** *vorming over 'Filmvorbereitung und Filmnachbereitung im Unterricht' op woensdag 23 oktober, van 14.30 tot 17.30 uur in Studio Skoop Gent* ***Prijs?*** *10 euro* ***Inschrijven:*** *Willem.verbeeck@skynet.be, 09 230 00 71*

LEERMIDDELEN

MS IN JE KLAS

• *Alle leraren*

Lang dachten we dat Multiple Sclerose (MS) een ziekte van volwassenen was, maar steeds vaker wordt de diagnose al op kinderleeftijd gesteld. Kinderen of jongeren die lijden aan MS hebben dezelfde klachten als volwassenen, maar de jonge leeftijd zorgt voor onzekerheid, angst en ge-

ROADIES

ELKE WEEK ANDER WERK

Brecht (19) is een kerel met een moeilijke schoolcarrière, maar met het hart op de tong en een open blik op de wereld.

Hanne (18) is een sociaal beestje en een spraakwaterval. Met haar nieuwsgierige aard ontfutselt ze altijd en overal de leukste weetjes.

Via Klasse vonden ze een unieke job: elke week ander werk. Ze testen als kersverse schoolverlaters een jaar lang 40 jobs uit. Zo hopen ze een weloverwogen keuze te kunnen maken over hun toekomst en leeftijdsgenoten te inspireren in hun studie- en/of beroepskeuze.

Check samen met je leerlingen op roadies.be/job welke beroepen aan bod komen. In hun taal leggen Brecht en Hanne iedere job bloot, en gaan ze na of ze over de vereiste competenties beschikken. De roadies brengen ook wekelijks verslag uit op roadies.be en in verschillende media zoals Metro, Joepie en Iedereen Beroemd op één.

Roadies krijgt steun van het European Social Fund.

Maks! VDAB ESF CBO DIENST BEROEPSOPLEIDING klasse

volgen voor hun schoolleven. Daarom stelde de MS-Liga Vlaanderen een gratis handleiding voor leraren samen. Dit beknopte naslagwerk helpt de ziektesymptomen in te schatten, aanpassingen in de schoolsituatie te vinden en te communiceren met de families van de leerlingen. Daarnaast is er een accordeonflyer voor leerlingen secundair onderwijs. Leerlingen met MS kunnen die aan hun leeftijdsgenoten geven.

Info: *www.msjongeren.be* ***Extra:*** *handleiding en flyer gratis te downloaden*

MET EEN HANDICAP NAAR SCHOOL

• *Alle scholen*

Leerlingen met een handicap die naar een gewone school gaan hebben recht op 'redelijke aanpassingen' van de school. Wat men hieronder precies verstaat en hoe je die 'redelijke aanpassingen' kan aanbrengen, lees je in een gratis brochure van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding. De gids schetst ook een reeks goede praktijkvoorbeelden en geeft ouders en leerlingen informatie over wat ze kunnen doen als zo'n aanpassing wordt geweigerd.

Info? *www.diversiteit.be* ***Bestellen:*** *epost@cntr.be, 02 212 30 00* ***Extra:*** *Gratis downloadbaar, ook beschikbaar in Vlaamse Gebarentaal en in Word-formaat voor makkelijke omzetting naar spraak*

DEMOCRATIEFABRIEK

• *14 tot 18 jaar*

De interactieve doe-tentoonstelling 'De Democratiefabriek' dwingt je leerlingen na te denken over democratie, diversiteit en burgerschap. 'Machines', beelden, vragen, vervormende spiegels ... confronteren hen met allerlei problemen in de samenleving. Daarbij moeten ze hun ideeën vergelijken, reageren op specifieke situaties en hun mening geven over soms controversiële onderwerpen.

Wanneer? *10 tot 27 september in CC Den Amer, Diest / 8 tot 26 oktober in PIVO, Asse* ***Prijs?*** *Gratis* ***Info:*** *www.democratiefabriek.belvue.be, www.ccdiest.be, www.vlaamsbrabant.be/welzijn-gezondheid (klik op 'Provinciaal integratiecentrum')* ***Extra:*** *gratis downloadbaar pedagogisch dossier (voorbereiding en/of naverwerking) op www.democratiefabriek.belvue.be*

NASCHOLING

MY DIGITAL ME JUNIOR

• *Leraren derde graad lager en eerste graad secundair onderwijs*

'My Digital Me Junior' is een gratis instrument voor 10-14-jarigen, ontwikkeld door de Dienst Beroepsopleiding (departement Onderwijs en Vorming) en Vlajo. Via klassikale digitale bordlessen en individuele activiteiten gaan ze op zoek naar wie ze zijn als persoon, hoe ze functioneren in omgang met anderen, waar ze goed in zijn en waarin ze zich nog verder willen ontwikkelen. Leraren kunnen kennismaken met dit project tijdens regionale studiedagen.

Wanneer? *26 september in Hasselt, 10 oktober in Brugge, 17 oktober in Leuven, 14 november in Kortrijk, 10 december in Gent en 17 december in Brussel* ***Prijs?*** *Gratis* ***Inschrijven:*** *http://tinyurl.com/mdmstudiedag* ***Info:*** *www.ond.vlaanderen.be (klik op 'nl' en daarna op 'projecten') / www.mdmjunior.be*

UITGELEZEN

BELGIË + WISKUNDE

Zitten er wiskundige fouten in het Atomium? Loop je een betere tijd als je de 400 meter in wijzerzin afwerkt? En is het jpeg-beeldformaat een Belgische uitvinding? Je komt het te weten in 'België + wiskunde' van Dirk Huylebrouck (Academia Press). De mix van wetenschap en humoristische kanttekeningen maakt wiskunde concreet voor jou en je leerlingen. Het boek toont aan dat België tot de absolute wereldtop van de wiskunde behoort. Naast Belgische wafels, chocolade en bier is er nu dus ook Belgische wiskunde. ***Prijs?*** *23 euro* ***Info:*** *www.academiapress.be*

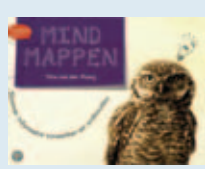
PEDAGOGISCHE TACT

In interactie met je klas neem je als leraar geregeld intuïtief beslissingen in een fractie van een seconde. Soms pakt dat niet goed uit. Soms ook blijkt je reactie perfect getimed. Zijn dergelijke ingevingen toeval of kan je ze sturen? Op het goede moment de juiste dingen doen, óók in de ogen van je leerlingen, dat heet 'pedagogische tact'. Luc Stevens en Geert Bors koppelen in dit boek authentieke praktijkvoorbeelden aan inspirerende theorieën. Een krachtig instrument om jezelf als leraar te verbeteren.
Prijs? *22 euro -* ***Info:*** *www.pedagogischetact.nl/boek-pt*

BURGERSCHAP! 'DAT DOEN WE TOCH AL?'

Een derdewereldproject, een schoolkrant of een uitwisselingsproject: in je school zijn er vaak allerlei initiatieven waarin je werkt rond burgerschap. In het praktijkboek Burgerschap! 'Dat doen we toch al?' (uitgeverij SWP) van Frank Studulski, Lilian van der Bolt en Maryse Broek leer je stapsgewijs een doorlopende leerlijn te maken voor burgerschap en integratie in je basisschool. Het boek bevat tal van ideeën en voorbeelden. Je krijgt meteen ook toegang tot een website met ondersteunend materiaal.
Prijs? *25,90 euro -* ***Info:*** *www.epo.be*

MINDMAPPEN

Als leraar moet je vaak grote hoeveelheden informatie onthouden en verwerken. Daarbij kan mindmappen je helpen. Ook tijdens een brainstorm op school komt mindmappen van pas: het is immers een prima techniek om ideeën te genereren. Met het boek 'Mindmappen – Slimmer informatie verwerken en onthouden' van Titia van der Ploeg weet je precies wanneer het loont om een mindmap met zorg te maken en wanneer niet. ***Prijs?*** *14,95 euro -* ***Info:*** *www.epo.be*

COCAÏNE IS GEEN FAIR TRADE

• *Leraren secundair onderwijs*

Via informatie, beeldmateriaal, discussie en andere interactieve werkvormen integreert het lessenpakket 'Cocaïne is geen fair trade' inzichten rond fair trade met middelenpreventie. Zeven lessen met in totaal 37 activiteiten geven je leerlingen inzicht in cocaïne en de gevolgen van de productie in landen als Colombia. Vijfentwintig leraren secundair onderwijs kunnen een vormingssessie volgen rond dit pakket. Het didactische materiaal en pedagogische dossier krijg je na afloop mee.

Wanneer? *Maandag 7 oktober, van 14 tot 17 uur* ***Waar?*** *Universiteit voor het Algemeen Belang vzw, Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen* ***Prijs?*** *10 euro (i.p.v. 50 euro), materiaal inbegrepen* ***Info en inschrijven:*** *preventie@desleutel.be*

BIJTANKCURSUSSEN

• *Alle leraren*

Naast een groot gamma kunsteducatieve vormingen biedt vzw Wisper ook een reeks 'Bijtankcursussen' met nieuwe inzichten en technieken om artistieke thema's uit te proberen in de klas. Het zijn speelse, korte, concrete formules die plaatsvinden tijdens de herfst- of de krokusvakantie. De focus ligt daarbij op je eigen werkpunten en kwaliteiten als lesgever.

Info en inschrijven: *www.wisper.be ('Lesgevers')*

WIN *een bijtankcursus ('Dramalessen maken vanuit de 5w's' of 'Ecopercussie', allebei tijdens de herfstvakantie). Stuur vóór 21 september een mailtje (met onderwerp 'Bijtanken') naar wedstrijden@wisper.be en vermeld daarin ook de cursus van je keuze én het antwoord op de vraag "In hoeveel artistieke disciplines is Wisper actief?"*

AFVAL OP SCHOOL

• *Leraren secundair onderwijs*

Afval, waar komt het vandaan en waar gaat het naartoe? Wat kost het en wat brengt het op? Op de gratis studiedag 'In- en uitzoomen op afval' geeft MOS (Milieuzorg Op School) je methodieken voor lessen economie, natuurwetenschappen, biologie, gedrags- en cultuurwetenschappen, talen, aardrijkskunde, levensbeschouwelijke vakken ... Daarna kan je met de blogopdracht 'Inzoomen op afval' vakoverschrijdend met je leerlingen aan de slag.

Wanneer? *1 oktober in Roeselare, 8 oktober in Antwerpen, 25 oktober in Gent, 12 november in Brussel, 14 november in Genk, 18 november in Leuven* ***Info en inschrijven:*** *www.milieuzorgopschool.be (klik op 'Trefdagen')* ***Extra:*** *blogopdracht op inzoomopafval.blogspot.be*

LESGEVEN IN 2030

• *Alle geïnteresseerden*

Geven we in 2030 nog les in de schoolgebouwen die er nu al staan? Zullen er dan nog onderwijsnetten zijn? Maken we van het multiculturele een troef? Op een tiental vragen als deze reflecteren trendwatcher Nina Deman, professor wijsbegeerte en moraalwetenschap Johan Braeckman en schooldirecteur Filip Brinckman onder leiding van Radio 1-presentator Jan Hautekiet.

Wanneer? *22 september, om 10.30 uur, in concertzaal voormalige stedelijke academie in Ronse* ***Prijs?*** *5 euro* ***Info:*** *Marnixring Ronse Taalgrens, www.facebook.com (zoek 'Onderwijs 2030')*

15 JAAR KLASCEMENT

• *Alle leraren*

Leraren, directies, onderwijsbegeleiders, beleidsvoerders en het KlasCement-team verzamelen in oktober voor de feestelijkheden rond 15 jaar KlasCement. Het leermiddelennetwerk doet dat met een dag rond (open) educatieve leermiddelen: een 'markt', sprekers, een reeks praktische workshops enz.

Wanneer? *18 oktober in departement Onderwijs, Brussel* ***Prijs?*** *Gratis* ***Info en inschrijven:*** *www.klascement.net/42972*

CO-CREATIEVE SCHOOL

• *Directies secundair onderwijs*

Hoe pak ik mijn leiderschap aan zodat meer leraren betrokken raken bij beleids- en praktische uitdagingen? Welke co-creatieve methoden kan ik aanwenden? Hoe kan ik een grotere verbondenheid realiseren met de beslissingen die ik als directie maak? 'Bouwen aan een co-creatieve school' is een tweedaagse vorming waarbij je de knowhow ontwikkelt om complexe klas- en vakoverstijgende uitdagingen op school aan te pakken in overleg met je schoolteam.

Wanneer? *26 en 27 september in Gent* ***Prijs?*** *320 euro (broodjesmaaltijden inbegrepen)* ***Info:*** *www.cocreatieveschool.org / www.de-raet.be*

WEEK VAN DE TALEN

• *Alle leraren*

De 'Europese Dag van de Talen' groeit dit jaar in Vlaanderen uit tot een 'Week van de Talen'. De doelstellingen blijven dezelfde: iedereen bewust maken van de rijkdom aan talen in Europa, de culturele en taalkundige verscheidenheid stimuleren en iedereen aanmoedigen om (op school en daarbuiten) vreemde talen te leren. Het onderwijsministerie werkt mee aan twee grote studiedagen. 'Geslaagd voor talen' is een taaldag voor leraren Nederlands, Frans en Duits uit de drie Gemeenschappen om het onderwijs in de drie landstalen te verbeteren. Alle geïnteresseerde leraren en directies zijn verder welkom op de conferentie 'Meertaligheid ondersteunen'. Hier hoor je via sprekers, posterpresentaties en workshops alles over recente evoluties in Vlaanderen en Europa.

'Geslaagd voor talen' – ***Wanneer?*** *24 september in departement Onderwijs, Brussel* ***Prijs?*** *Gratis* ***Info en inschrijven:*** *www.ond.vlaanderen.be/edt*

'Meertaligheid ondersteunen' – ***Wanneer?*** *27 september in Vlaams Parlement, Brussel* ***Prijs?*** *20 euro (voorinschrijving) of 25 euro (cash ter plaatse)* ***Info en inschrijven:*** *www.epos-vlaanderen.be/?CategoryID=582*

20 september - WAGNER IN BRUSSEL

MUZIEK

WAGNER IN BRUSSEL

• *Alle leraren*

Het Nationaal Orkest van België nodigt geïnteresseerde leraren uit voor een kijkje achter de schermen in de repetitieruimte. Na die pre-talk in orkestopstelling geniet je van het

CABAN IN 'T KLEIN

eigenlijke concert, o.l.v. gastdirigent Asher Fisch, met werk van Richard Wagner (ouverture uit 'Tannhauser'), Paul Hindemith en Richard Strauss.

Wie? *50 leraren met partner* ***Wanneer?*** *20 september, 18.30 uur, in Ravensteingalerij en Paleis voor Schone Kunsten, Brussel.*

WIN *50 x gratis duoticket. Mail vóór 7 september (met onderwerp 'lerarenavond NOB') naar pedapro@nob-onb.be (met naam en voornaam, school, vakken die je geeft, in welke graad, lerarenkaartnummer, telefoonnummer)*

OPROEP

KONINGIN MATHILDE ZOEKT JURY

• *Derde graad secundair onderwijs*

Elk jaar kent het 'Prinses Mathildefonds' de 'Prinses Mathildeprijs' toe (t.w.v. 10.000 euro) aan een project dat werkt rond maatschappelijke kwetsbaarheid en weerbaarheid. De volgende prijs gaat naar een project rond de banden tussen de generaties, tussen jongeren en ouderen. Een expertenjury selecteert vier finalisten, waarna een speciale jongerenjury hieruit een winnaar voorstelt aan het Fonds. Die jongerenjury bestaat uit één Vlaamse klas en één Waalse klas. Alle Vlaamse klassen derde graad secundair onderwijs kunnen zich hiervoor kandidaat stellen.

Deelnemen: uiterlijk 15 september ***Info:*** *www.kbs-frb.be (en typ 'Prinses Mathilde' in de zoekbox), vanhoutte.p@kbs-frb.be, 02 549 61 55*

LESGEVERS GEZOCHT

• *Alle leraren*

Wil je een deel van je vrije tijd spenderen aan kinderen en jongeren uit basis- en secundair onderwijs? School&Ziekzijn vzw zoekt lesgevers voor langdurig zieke kinderen. Je geeft les aan huis of indien nodig in het ziekenhuis waar de begeleiding door de school om een of andere reden niet kan of onvoldoende is. De begeleiding is gratis, maar je krijgt wel je reiskosten vergoed.

Info: *www.s-z.be, miriam.tratsaert@s-z.be*

THEATER

GEWELD, DRUGS EN STEAMING

• *11 tot 14 jaar*

Vic krijgt van zijn vriendin Anke het computerspelletje B@F (Bad Fighting) en geraakt helemaal in de ban van deze game. Zijn vriendin, zijn schoolwerk, zijn slaap, alles leidt onder zijn gameverslaving. Zo ontstaat een spiraal van drugs en geweld.

'B@F' is een multimediale theaterproductie van Vlaams Fruit.

Prijs? *890 euro voor max. 200 leerlingen* ***Info:*** *www.vlaamsfruit.be/educatief* ***Extra:*** *didactische map (i.s.m. Preventiecentrum 'De Sleutel') / aanvullende workshop door 'De Sleutel', 09 231 81 92*

Gratis projectdag voor leraren eerste graad secundair onderwijs: 16 oktober, 14 tot 17.30 uur, in Theater 'Het Klokhuis', Antwerpen, inclusief voorstelling én voorstelling didactische map ***Inschrijven:*** *yves@vlaamsfruit.be*

CABAN IN 'T KLEIN

• *Peuters en eerste kleuterklas*

Met bouwkussens en een mouwentunnel brengt Theater De Spiegel muziektheater voor de allerjongsten. Een muzikant neem je kleuters mee op ontdekkingstocht in een unieke speelruimte en stimuleert zo hun nieuwsgierigheid, verwondering en fantasie.

Prijs? *320 euro plus reiskosten (1 voormiddag met 2 sessies, telkens max. 90 minuten, max. 25 kleuters)* ***Info:*** *www.despiegel.com*

WIN *een voormiddag 'Caban in 't Klein' op je school. Mail vóór 28 september (met onderwerp 'Caban') naar win.leraren@klasse.be*

SHUT YOUR FACE BOOK

• *Vanaf 15 jaar*

Comedian Bert Gabriëls toert dit schooljaar rond met de schoolvoorstelling 'SHUT your FACE book', een interactieve, humoristische show over de voor- en nadelen van nieuwe sociale media (pestfilmpjes, gênante foto's, niet voor publicatie bedoelde berichtjes ...). Hij vertelt en toont niet alleen wat er mis kan gaan, maar biedt ook tips om je tegen die nadelen te beschermen. Daarvoor werkt hij met beeld- en geluidsmateriaal (voorbeelden van tweets, Facebookpagina's, krantenartikels, YouTube-video's, mailverkeer tussen leerling en leraar). Tijdens de voorstelling (1 uur) kunnen leerlingen via Facebook en Twitter live reageren.

Prijs? *Af te spreken* ***Info:*** *info@123comedyclub.be, 0495 47 20 07* ***Extra:*** *gratis prospectie mogelijk, af te spreken met 123 Comedy Club* ***Extra:*** *Trailer op www.youtube.com ("Bert Gabriëls")*

CICERO

• *Leraren secundair onderwijs*

Guido Vanderauwera kruipt in de huid van Cicero en vertelt over zijn ideeën en twijfels over volksmennerij in de politiek, over de sluwe manipulatie van het volk en over de figuur van Catalina, die met een aanhang van geboefte en gespuis een staatsgreep probeert te plegen. Geregeld stapt hij uit zijn rol en denkt na over de mens achter de vijand en over de mens die hij zelf is.

Wanneer? *14, 17, 24 en 26 oktober (telkens om 20 uur) in Tinnenpot in Gent Info en reservaties: www.tinnenpot.be*

WIN *75 x duoticket voor de datum van je keuze. Vul uiterlijk 20 september het wedstrijdformulier in op www.lerarenkaart.be ('gelezen in Klasse')*

ADVERTENTIE

WEDSTRIJD

IN FLANDERS FIELDS

• *Vanaf 14 jaar*

In 'Ule' vertelt jeugdschrijver Marc de Bel het verhaal van zijn eigen grootmoeder. Zij wordt bij het uitbreken van de 'Groote Oorlog' in 1914 naar een meisjeskolonie in Frankrijk gestuurd. Ze loopt echter weg en begint een lange tocht naar huis, een tocht vol gevaar, liefde en vriendschap.Bij het schrijven van zijn derde historische roman kreeg de Bel hulp van In Flanders Fields Museum in Ieper. Dat museum vertelt het verhaal van de Eerste Wereldoorlog en lanceert n.a.v. dit boek een gedichtenwedstrijd waarbij een klas (max. 25 leerlingen) een gratis bezoek kan winnen. De opdracht: schrijf (klassikaal) een gedicht (max. 25 lijnen) over vluchtelingen (heden of verleden).

Deelnemen? *Stuur je gedicht uiterlijk 27 september naar wouter.sinaeve@ieper.be* ***Boek?*** *Uitgeverij Manteau, 16,95 euro* ***Info:*** *wouter.sinaeve@ieper.be*

FENIKS FESTIVAL

• *Alle geïnteresseerden*

Zin in een driedaagse ontdekkingsreis door de wondere wereld van opera, circus, muziek en theater? Op het 'Feniks Festival' vind je een libretto-lezing van de barokopera 'Platée' van Jean-Philippe Rameau. Beeldend kunstenaar Hans Beckers tovert er muziek uit woestijnzand. Muzikanten communiceren er met geesten en demonen uit Oost en West.

20 tot 22 september - FENIKS FESTIVAL

Wanneer? *20 tot 22 september in Kunstenhuis de Feniks, Mortsel* ***Prijs?*** *Vrije bijdrage* ***Info:*** *www.walpurgis.be*

EEN PRIJS VOOR JE SCRIPTIE

• *Studenten hoger onderwijs*

De 'Prijs Karel Verleye' bekroont eindwerken die handelen over de 'relatie van de burger met Europa' of op een originele manier de 'vergeten factoren' (naast het economische) van de Europese eenwording belichten: het sociale, het culturele, het educatieve, het religieuze of het ethische Europa. De jury bekroont drie eindwerken met 1000, 500 en 250 euro.

Deelnemen? *Uiterlijk 1 oktober* ***Info?*** *www.ryckevelde.be*

EEN PRIJS VOOR JE SCRIPTIE (BIS)

• *Studenten hoger onderwijs*

Red je scriptie van een stofallergie, schrijf er een vlot leesbaar artikel over en neem deel aan de 'Vlaamse Scriptieprijs 2013'. Sowieso komt je scriptie op de online 'Scriptiebank' terecht, maar bovendien is er 2500 euro en heel wat persaandacht voor de winnaar. Gaat je scriptie over pedagogie of educatie? Dan ding je automatisch ook mee naar de 'Klasseprijs': een citytrip ter waarde van 500 euro plus een publicatie in Klasse voor Leraren.

Deelnemen? *Upload uiterlijk 6 oktober je teksten* ***Info:*** *www.scriptieprijs.be*

MEDEA AWARDS

• *Alle geïnteresseerden*

De 'Medea Awards 2013' is de zesde editie van een prestigieuze Europese wedstrijd rond het gebruik van media in onderwijs. De organisatoren willen met deze wedstrijd innovatie en goede praktijken rond media in onderwijs aanmoedigen. Er zijn twee hoofdcategorieën: 'user-generated' educatieve media (inzendingen door leraren, leerlingen, studenten, ouders) en 'professionally produced' educatieve media (professionele bedrijven).

Deelnemen? *Uiterlijk 30 september* ***Info:*** *www.medea-awards.com, secretariat@medea-awards.com, 016 28 40 40* ***Extra:*** *in de online 'Media Gallery' vind je voorbeelden van videofilmpjes en –projecten, animaties, mediarijke spelletjes, tekenfilm ...*

DIGITIPS

Elke maand bundelt de educatieve portaalsite KlasCement hier een aantal educatieve apps, programma's of websites. Vind er nog meer op www.appsakkee.be en www.klascement.net ('Leerobjecten').

1. 7-ZIP

Krijg je soms bestanden doorgezonden die eindigt op .zip, .rar, .gzip of .arj maar krijg je ze niet uitgepakt? Met het programma 7-Zip lukt dat wel. *www.klascement.net/sites/39216*

2. MORFO

Met deze app wek je foto's tot leven. Je duidt de plaats van de ogen, neus en mond aan en daarna kan je de foto laten bewegen en spreken. Zo kan je bijvoorbeeld een bekende figuur zich laten voorstellen aan de klas. *www.appsakee.be/docs/42263*

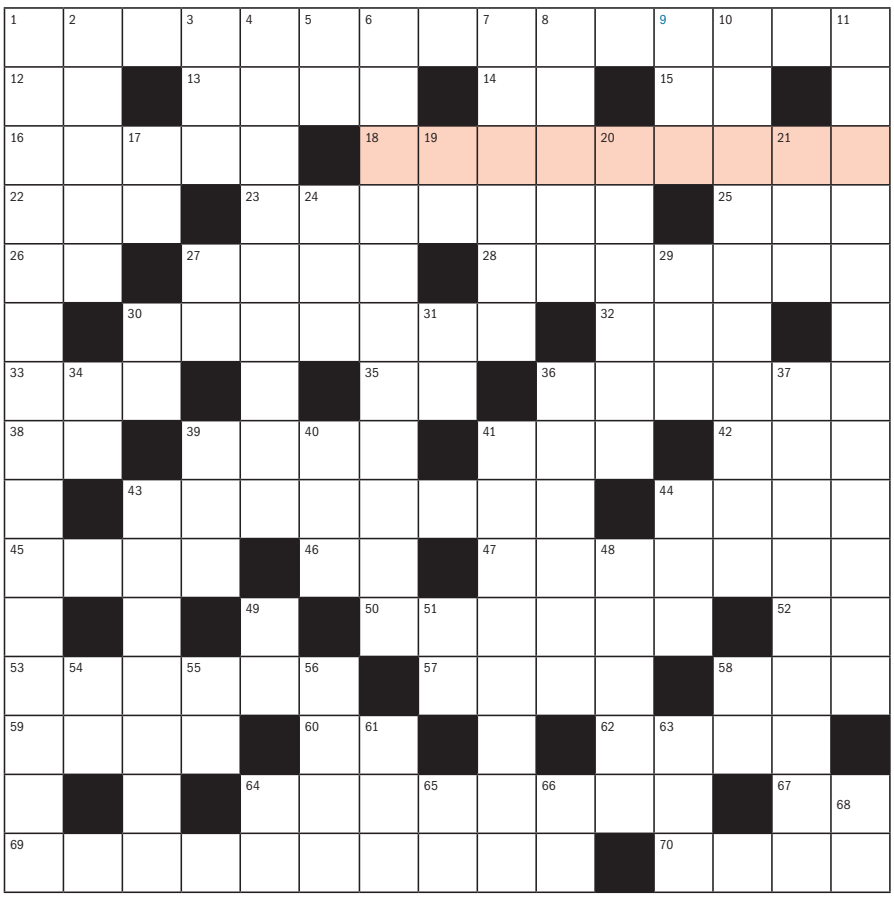
3. OPENDYSLEXIC

Leerlingen met dyslexie kan je helpen door een beter leesbaar lettertype te gebruiken. Het gratis en opensource lettertype OpenDyslexie mag je overal gebruiken en is speciaal voor hen ontwikkeld. *www.klascement.net/ware/39670*

4. UNIT CONVERTER

In een wip weten hoeveel meter er in een mijl of Lats in een euro gaan? Dat doe je met de app Convertpad (voor Android) of Convert Units for Free (voor iPad/iPhone). Onmisbaar voor techniek, wetenschappen en op reis. *www.klascement.net/ware/43070 en www.klascement.net/ware/43071*

KRUISWOORD

WIN EEN CITYTRIP VAN 500 EURO

Je vindt hier elke maand een reuzegroot kruiswoordraadsel. De oplossing is meteen je eerste stap richting een reischeque van 500 euro. Daarmee kan je een citytrip kiezen uit het volledige aanbod van Holidayline.

Mail het woord bij horizontaal 18 vóór 22 september (met onderwerp 'Kruiswoord 237') naar win.leraren@klasse.be. In juni ging Bart Heylbroeck uit Hansbeke aan de haal met de felbegeerde cheque. De oplossing vind je op www.klasse.be/leraren/kruiswoordraadsel.

HORIZONTAAL

1 Aanstormend talent in de bakkerij? **12** Laatstleden **13** Broer van Europese president (voornaam) **14** Oude lengtemaat **15** Niet even **16** Bijwoord, betekent onecht, in schijn **22** Voorzetsel **23** Spijbelen **25** Verbogen plechtige verklaring, onder ... **26** Shilling **27** Vier (klinkers) op een rij **28** Plaag, pest, kwel **30** Voor een lekker zacht velletje tijdens een sessie in je badkuip **32** Lust wel eens een mals kippetje en preekt soms de passie **33** Gril, kuur **35** Eerste woord bij huwelijksvoltrekking **36** Trojaanse held, zoon van Aphrodite **38** Muzieknoot **39** Letterwoord voor structuur van hoger onderwijs **41** Rivier in Zwitserland, Oostenrijk en Duitsland **42** Moe, traag, werkschuw **43** Bestuurders van ons land **44** Overtreffende trap van "goed" **45** Zwarte vogel **46** Voorzetsel of bijwoord? **47** Vruchtbare, krachtige **50** Dwazen, zotten, clowns **52** Romeinse Rijk (in 't Latijn) **53** De "Ma" van horizontaal 39 **57** Roem, naam **58** Mag je ongestoord je voeten aan vegen **59** Peulvrucht, soms zit er een prinses op **60** Mensenrechtenorganisatie **62** Vrucht waarin een erwt of een boon zit **64** De "Ba" van horizontaal 39 **67** Ingenieur **69** Verzet, bezwaar, protest **70** Mega Mindy-actrice (voornaam)

VERTICAAL

1 Voorwerp dat muziek maakt als je er lucht in blaast **2** God van de Islam **3** "Komt en overwint" (Volleyteam Ouwegem) **4** Som van de erfenis **5** Omgekeerde horizontaal 67 **6** Periodes die lopen van 1 september tot 30 juni **7** Eindigt altijd vóór de tweede **8** Visje, glasaaltje 9.Vod **10** Insluiten, inbedden, opsluiten (met stenen en cement) **11** Gulheid, vrijgevigheid **17** Tin (symbool uit Periodiek Systeem) **19** Boom **20** Niet paar **21** Zoals horizontaal 25 **24** Rivier (Spaans) **27** "Mijn naam is Patrick en ik heb een probleem" **29** Elektrisch geladen atoom **30** Belgisch Kampioenschap **31** Ezeltaal **34** Plant in de keuken, tranen in je ogen **36** Turkse geit, Turks konijn, Turkse kat, oude naam van Ankara **37** Land van onze tegenvoeters **39** Mond van een dier **40** Voorzetsel **41** Op iemand ... (iemand overhalen tot) **43** Route tot je bestemming **44** Naam van grote klok in Londen **48** Vaart, snelheid **49** Zoals horizontaal 46 **51** Klaar, gereed **54** Slee **55** Motorwedstrijd **56** Renine-angiotensine-aldosteronsysteem (maar dan korter) **58** Griekse letter **61** Ontwikkelen en beheren van systemen, netwerken, databanken en websites (en dat in drie letters) **63** Grond voor een boerderij **64** Bekende Nederlander **65** Uitroep **66** Lage druk **68** Muzieknoot

Wanneer Onür die ochtend uit de metro opduikt en zijn zusjes veilig het laatste zebrapad over gidst, ziet hij me plots van de bus stappen. Eentje van De Lijn nog wel. Verrast brengt hij zijn kuikens tot stand en roept me lachend toe: 'Awel meneer, nen echte Flamand geworden?' Als 'enfants terribles' uit Kuregem kenden Onür en ik tot nog toe een zekere lotsverbondenheid die we dagelijks koesterden tijdens onze twintig minuten durende metrorit naar school. Maar sinds we met ons gezin besloten ons Brussels appartement in te ruilen voor een huis-met-tuin in de Vlaamse rand, lijken zelfs de straatstenen verontwaardigd 'Quo vadis?' te galmen. In de ogen van Onür moet mijn stadsvlucht wel een ernstige vorm van collaboratie zijn.

Stadsvlucht: het woord alleen al draagt een licht maar onmiskenbaar verwijt van lafheid in zich. Wegvluchten, de problemen de rug keren in plaats van ze het hoofd te bieden. Vrienden uit de stad kraaien minstens drie maal daags om verantwoording. Zelfs de caissière van de Proxy Delhaize wil ineens onze 'carte de fidélité' zien en dwingt ons schoorvoetend toe te geven: 'Désolé, Madame, on n'est plus fidèle'. Met deze demarche halveerden we meteen ook het aandeel Brusselaars in de lerarenkamer. Enkel onze allochtone buren zelf komen woorden te kort om ons te feliciteren met deze 'sociale promotie' en beloven plechtig ons op een goede dag te komen bezoeken in Vlaanderen. We verhuizen zeven kilometer.

Vrienden en collega's uit de rand zien ons dan weer als het levende bewijs van hun eigen grote gelijk en spellen ons een tikkeltje zelfvoldaan de redenen van ons vertrek voor: 'Jaja, de drukte van de stad beu, zeker! Het gebrek aan ruimte en aan groen gaat na een tijdje natuurlijk wegen op een jong gezin met twee kinderen, he? En dan nog die onveiligheid en de hoge vastgoedprijzen, je zou voor minder.' Maar we woonden daar zo graag! De oorverdovende rust na de grote uittocht begin juli, de slepend lange dagen tijdens de Ramadan, de gezellige drukte van de bazaars bij valavond, penalty's trappen tegen de gevel van het Zuidstation, de markt, de foor, de pita voor het slapengaan.

Stadsvlucht, mag het niet gewoon 'plattelandstrek' heten: de lokroep van lange tochten door weidse heuvellandschappen, de belofte van zomerse barbecues onder fel gekleurde hemels. Of een goed boek met fles wijn in de eenzame schaduw van een kerselaar. Ach, *l'embarras du choix*. De onmogelijke keuze tussen twee perfect volwaardige projecten. Stad of platteland: geen van beide verdient het hier te verliezen. Laten we dus niet kiezen. Lang leve het Romeinse ideaal: de villa urbana voor het drukke leven op het Forum, de villa rustica voor de zwoele nazomers. Laat het platteland onze vrouw zijn, de stad onze minnares!

Onür lijkt er alvast geen graten in te zien, wanneer hij me uitbundig omarmt, zijn hand naar de borst brengt en er pathetisch aan toevoegt: 'Maar u blijft van ons hé, meneer.'

Laat het platteland onze vrouw zijn, de stad onze minnares

***Wouter De Craen** is leraar en Brusselaar. Elke maand brengt hij in Klasse verhalen uit de hoofdstad.*

'NIEUWE' ARMOEDE OP SCHOOL NEEMT TOE

"Een pakje chips als lunch, meer hebben ze niet mee"

klasse

Maandblad voor onderwijs in Vlaanderen
Uitgegeven door het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming - Agentschap voor Onderwijscommunicatie.
Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel

Nr. 237 — september 2013

Hoofdredacteur: Pieter Lesaffer **Eindredacteur:** Kris Vanhemelryck **Redactie:** Nele Beerens, Wouter Bulckaert, Tinne Deboes, Bart De Wilde, Leen Leemans, Michel Van Laere, Wim Vercruysse **Medewerkers:** Wouter De Craen, Inne Haine, Bert Smits, Emily Van Campenhout, Dirk Vercampt, Li's Verheyden **Beeldredacteur:** Jo Valvekens **Vormgeving:** Peter Mulders, Tim Sels **Coverbeeld:** Sofie Coreynen **Klasse.be:** Michel Aerts, An Declerq, Stijn Govaerts, Mieke Keymis, Stefaan Tolpe, Toon Van de Putte, Annelies Vaneechoutte **TV.Klasse:** Robin De Vries, Hans Vanderspikken, Wouter Vanmol

Actie & Campagne: Cherline De Maeght, Kerim Helaut, Geert Neirynck, Yvette Schreurs, Anne Siccard, Marc Vanbelle, An Van den Bergh, Sonja Van Droogenbroeck, Bavo Wouters **Staf & secretariaat:** Sabrina Claus, Patrick De Busscher, Hannah El-Idrissi, Souâdia El-Moussaoui, Ann Nevens **Publiciteit:** Diana De Caluwé **Personeel & Organisatie:** Ann Lips **Verantwoordelijke uitgever:** Luc Jansegers, Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel.

Wil je **reageren** op een artikel of heb je **nieuws** voor de redactie? 02 553 96 86 of redactie.leraren@klasse.be.

Wil je **adverteren** in Klasse? 02 553 96 94 of publiciteit@klasse.be.

Heb je een aanbod voor de **lerarenkaart** of een vraag over een lerarenkaartactie? 02 553 96 95 of info@lerarenkaart.be.

Alle actieve Vlaamse leraren en CLB-medewerkers krijgen één Klasse gratis per adres. Een **abonnement** kost 28 euro voor 10 nummers (bel 02 553 96 88 of mail secretariaat.leraren@klasse.be). Gepensioneerden, terbeschikkinggestelde leraren en individuele studenten krijgen een abonnement tegen halve prijs. **Adreswijzigingen** regel je uitsluitend via je eigen schooladministratie.

Voor scholen die dat wensen is er ook Yeti (derde graad lager onderwijs), Klasse voor Ouders (kleuteronderwijs tot en met tweede jaar secundair onderwijs) en Maks! (derde tot en met zevende jaar secundair onderwijs).

Overname van artikels uit de publicaties van Klasse is geen probleem, mits je de bron expliciet vermeldt. De cartoons, foto's en illustraties worden door het auteursrecht beschermd.
Lees Klasse online op www.klasse.be/leraren.

PEFC
PEFC/07-01-01

ADVERTENTIE

Afgiftekantoor Gent X – Pnr: P004699
Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming
Redactie KLASSE
Koning Albert II-laan 15
1210 Brussel

België – Belgique
PB/PP
3/9156

TIJDSCHRIFT
verschijnt maandelijks
(behalve in juli en augustus)

GRATIS NAAR DE FILM

MILO

Iedere ochtend smeert de tienjarige Milo zich in met een speciale crème. Hij heeft een zeldzaam huidprobleem. Zijn neurotische ouders verbergen wat er met hem aan de hand is. Zijn veeleisende vader kon de afwijking van zijn zoon nooit accepteren. Wanneer Milo niet mee op schoolkamp kan, loopt hij weg van huis. Een ouder crimineel koppel ontfermt zich over hem, zijn ouders zoeken zich een ongeluk.

Milo is het Iers/Nederlands speelfilmdebuut van Berend en Roel Boorsma. Een bijzondere coming-of-agefilm voor kinderen van 10 tot 14 jaar. Engels gesproken, Nederlands ondertiteld.

***Gratis vipdag** - Zevenhonderd leraren bekijken 'Milo' samen met hun partner of kind op zaterdag 14 september (Genk, Brugge), zondag 15 september (Leuven, Sint-Niklaas), woensdag 18 september (Kortrijk, Aalst) of zaterdag 21 september (Antwerpen, Gent). De regisseurs komen bij enkele vertoningen langs voor een nagesprek met het publiek. Tot 11 september kan je tickets winnen via www.lerarenkaart.be/inschrijven. Je weet meteen of je gewonnen hebt. De mail die je als winnaar krijgt, geldt samen met je lerarenkaart als toegangsbewijs.*

***Niet gewonnen?** Niet getreurd. De voorstellingen van Milo vinden plaats tijdens de visiedagen van Lessen in het donker. Dit project wil leerlingen uit het basis- en secundair onderwijs op een boeiende manier enthousiast maken voor goede films en voor filmtaal. In september kan je als leraar de films voor het nieuwe schooljaar gratis bekijken in negen Vlaamse steden, samen met je gezin. Het hele programma en het reservatieformulier vind je op www.lesseninhetdonker.be/visiedagen.*